

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

**YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE TÜRKİYE'DE HALK
KÜTÜPHANELERİ**

Aynur Ersoy

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE TÜRKİYE'DE HALK KÜTÜPHANELERİ

Aynur Ersoy

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009

KABUL VE ONAY

Aynur ERSOY tarafından hazırlanan “Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri” başlıklı bu çalışma, 08 Haziran 2009 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. S. Serap KURBANOĞLU (Başkan)

Prof. Dr. Bülent YILMAZ (Danışman)

Doç. Dr. Nazan ÖZENÇ UÇAK

Doç. Dr. Fatoş SUBAŞIOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Özgür KÜLCÜ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. İrfan ÇAKIN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

08.06.2009

Aynur ERSOY

Hayatım boyunca maddi ve manevi
her türlü desteğiyle yanımda olan
canım aileme

TEŞEKKÜR

Akademik çalışmaya beni teşvik ederek yaptığım çalışmanın nitelikli olması için bilgi, tecrübe ve rehberliği ile sonsuz destek sağlayan değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Bülent YILMAZ'a ve sevgili eşi Remziye YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Anketlerin hazırlanmasında ve postalanmasında büyük katkıları olan sevgili kardeşim ve meslektaşım Sevim ERSOY, arkadaşım Güler OĞUZ ve birim amirim Semra ÖZYILMAZ'a; deneyimi ve mesleki görüşleri ile manevi desteğini hiç eksik etmeyen değerli dostum Hatice Gülşen BİRİNCİ'ye teşekkür ederim.

Ayrıca, göndermiş olduğum anketleri yanıtlayarak çalışmamın ortaya çıkmasında en büyük katkıyı sağlayan değerli il halk kütüphanesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Her türlü anlayışı göstererek çalışmamı destekleyen AİBÜ Kütüphane Dokümantasyon Daire Başkanı Dr. Leyla KANIK'a teşekkür ederim.

Son olarak varlıkları ile bana güç veren, bugüne kadar beni her konuda destekleyen ve bunun için hiçbir fedakârlığı benden esirgemeyen, her konuda anlayış gösteren canım annem Fatma ERSOY, biricik babam Ahmet ERSOY ve üzerimde büyük emeği olan tüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ERSOY, Aynur. Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri. Yüksek Lisans. Ankara. 2009.

Yaşam boyu öğrenme; resmi bir özellik taşıyan ya da taşımasının iş ile ilgili, bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirme için yaşam boyu gerçekleştirilen amaçlı veya rastgele öğrenme etkinlikleridir. Öğrenme sürecinde bilgi söz konusu olduğundan dikkate alınması gereken en önemli kurum kütüphane olmaktadır. Bu bağlamda, en küçük yaşlarda çocuk kütüphaneleri ve kütüphanecileri daha ileri yaşlarda ise halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri topluma bu beceriyi kazandırmakla yükümlü en önemli kurum ve kişiler olarak işlev görmektedir.

Bilgi okuryazarlığı başta olmak üzere tüm yaşam boyu öğrenme becerilerinin halk kütüphanelerinin gündeminde olması ve bu becerilerin kazandırılmasının yer aldığı kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması giderek önem kazanmaktadır. Bu amaçla halk kütüphanelerinin üst yönetimler tarafından desteklenmesi ve eğitim ve öğretim kurumları başta olmak üzere çevresindeki sanat, kültür kuruluşları ile hastane, cezaevi vb. birimlerle işbirliği içinde olması gerekmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’deki il halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusundaki düşünceleri ve farkındalık düzeyleri incelenmiş, bu konuda halk kütüphanelerinin olanakları belirlenmeye çalışılmış ve halk kütüphanelerinden sorumlu üst birimlerin ele alınan konudaki tutumları irdelenmiştir. *Araştırmanın amacı;* Türkiye’deki halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki durumlarını ortaya koymak, bir takım yetersizlikler söz konusu ise bunun kütüphane/kütüphanecilerden ve üst yönetim birimlerinden kaynaklanan nedenlerini belirlemektir. Bu çerçevede *araştırmanın hipotezi;* “Türkiye’deki halk kütüphaneleri; yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusunun farkında olmamaları, gerekli olanaklara sahip olmamaları ve bağlı

buldukları birimlerin olumsuz tutumları nedeni ile yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamamaktadırlar” biçiminde oluşturulmuştur. Araştırmanın evrenini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren il halk kütüphanelerinde görev yapan 168 yönetici (müdür, müdür yardımcısı) ve 354 Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu kütüphaneci* oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 162 yönetici ve kütüphaneciden elde edilen bulgulara göre, yönetici (%40,7) ve kütüphanecilerin (%50,6) büyük bir kısmı yaşam boyu öğrenme konusunda bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir. Fakat eğitim sürecinde yeterince bilgilendirildiğini düşünenlerin oranı oldukça düşüktür. Hatta bir kısım yönetici ve kütüphaneci yaşam boyu öğrenme konusunu, kendileri için geliştirmeleri gereken en eksik yönü olduğunu da farkındadır. Elde edilen bir diğer sonuca göre ise halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri, halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bir parçası olduğunu savunurken bu süreçte kendilerine düşen görevlerin farkında değillerdir. Araştırma kapsamındaki il halk kütüphaneleri tarafından yaşam boyu öğrenme kapsamında yeterli sayıda etkinlik düzenlendiğini söylemek de mümkün değildir. Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme kapsamında çalışmalarda bulunmaları için bazı temel olanaklara gereksinim duymakta, sırasıyla bütçe, personel, kişi ve kurumlarla işbirliği, bina ve üst yönetimin desteği açısından gerekli olanaklara sahip bulunmadıkları için yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamamaktadır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanılarak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bileşenlerinden birisi olarak kabul etmesi ve bu yaklaşımını yasa, yönetmelik, yönerge vb. yasal belgelerle (mevzuata) yansıtması önerilmiştir. Ayrıca halk kütüphanelerine ayrılacak ödeneklerde yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin de göz önüne alınması, halk kütüphanelerinin ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme etkinliklerinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarıyla işbirliğine ve ortak projeler hazırlamaya özendirilmesi ve başta kütüphaneciler olmak üzere halk kütüphanelerinde çalışan personele yaşam boyu öğrenme konusunda hizmet içi eğitim verilmesi yönünde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Yaşam boyu öğrenme, halk kütüphaneleri

* 18 Mayıs 2009 tarihinde KYGM' den alınan bilgi.

ABSTRACT

ERSOY, Aynur. Lifelong Learning and Public Libraries in Turkey. Master's Thesis. Ankara. 2009.

Lifelong learning, official or not, includes all planned or random learning activities which have been done during lifetime in order to develop individual, societal and professional knowledge and skills. Since information is the focus of learning, libraries are the most important institutions in this process. In this context, while libraries for children and librarians working in these institutions have an important role to play in early ages of childhood, in later ages public libraries and librarians working there are in charge of enhancing these skills for people.

It gradually becomes important that all lifelong learning skills including information literacy being the first step of lifelong learning are in the agenda of public libraries. In addition, it is vital that libraries aiming to develop these skills are improved and spread. For this purpose, public libraries should be supported by authorities and within the scope of the same objectives; they should cooperate with educational and cultural institutions, art institutes, hospitals, prisons, etc.

In this study, opinions and awareness levels of directors and librarians working in province public libraries in Turkey on lifelong learning were analyzed, the opportunities of public libraries were tried to be determined and the attitudes of senior units responsible for public libraries towards this topic were handled. *The aim of the study* is to identify the attitudes of public libraries towards lifelong learning and to find out the reasons of deficiencies arising from librarians or authorities if there is any. Within this framework *the assumption of the study* is 'Public libraries in Turkey are not effective because public library directors and librarians are not aware of lifelong learning; do not have necessary opportunities and the authorities which they are bound to have negative attitudes towards them'. The scope of the study consists of 168 library directors (director, assistant director) working in county public libraries bound to The Ministry of

Culture and Tourism and 354 librarians* who graduated from Information and Documentation Management. According to the findings from 162 directors, assistant directors and librarian directors (40.7%) and librarians (50.6%) took part in the study think that they have enough knowledge about lifelong learning. However, the rate of the people thinking that they are informed enough in their schooling process is considerably low. Moreover, some of directors and librarians are aware of the fact that lifelong learning is the most significant matter they should improve themselves on. According to another result obtained from the study is although directors and librarians of public libraries argue that public libraries is an important part of the lifelong learning process, they are not aware of the duties they should take on in this process. It is impossible to say that county public libraries involved in the study organize sufficient number of activities within the scope of lifelong learning. Public libraries need some fundamental facilities so that they can carry out studies and researches about lifelong learning. They cannot be effective in this regard because they do not have necessary conditions in terms of budget, staff and cooperation with individuals and institutions and building and support of authorities.

Based on the results of the study, it is suggested that the Ministry of Culture and Tourism accept public libraries in Turkey as one of the most significant components of lifelong learning process and reflect this attitude to legislation with legal documents like laws, regulations and directives. Furthermore, following suggestions have been put forward: lifelong learning activities should be taken into account in allocation of funds to public libraries, public libraries and librarians should be encouraged to cooperate with formal and informal educational institutions and to prepare common projects with them in this respect and staff, especially librarians, working in public libraries should receive in-service training.

Key Words:

Lifelong learning, public libraries

* Information extracted from, The Ministry of Culture and Tourism The Directorate General of Libraries and Publications on 18 May 2009.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	4
1.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	5
1.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ	6
1.6. KAYNAKLAR	6
2. YAŞAM BOYU ÖĞRENME	9
2.1. GİRİŞ	9
2.2. TANIM VE KAPSAM.....	9
2.3. YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN AMACI.....	16
2.4. YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN ÖNEMİ.....	20
2.5. TÜRKİYE’DE YAŞAM BOYU ÖĞRENME.....	25
2.5.1. Türkiye’de Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları ve Uygulamaları.....	29
2.6. YAŞAM BOYU ÖĞRENME İÇİN STRATEJİ VE İLKELER.....	33
2.7. YAŞAM BOYU ÖĞRENME PROGRAMLARI.....	36
3. HALK KÜTÜPHANELERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME	41
3.1. GİRİŞ	41
3.2. HALK KÜTÜPHANELERİ	41
3.2.1. Tanım	41
3.2.2. Amaç ve Görevler	42

3.3. HALK KÜTÜPHANELERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME	46
3.3.1. Halk Kütüphanelerinde Yaşam Boyu Öğrenme Uygulamaları.....	55
3.3.2. Türkiye’de Halk Kütüphaneleri ve Yaşam Boyu Öğrenme.....	57
4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	64
4.1. GİRİŞ	64
4.2. DENEKLERİN BÖLGESEL DAĞILIMI, EĞİTİM VE ÇALIŞMA DURUMLARI	64
4.3. DENEKLERİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA BİLGİLERİNİN OLUP OLMADIĞINA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ.....	65
4.4. DENEKLERİN EĞİTİM VE ÇALIŞMA HAYATLARI BOYUNCA YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA BİLGİLENME SÜREÇLERİ.....	66
4.5. HALK KÜTÜPHANELERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA VERMESİ GEREKEN HİZMETLERLE İLGİLİ DENEKLERİN BİLGİ DÜZEYLERİ	69
4.6. HALK KÜTÜPHANELERİNİN SAHİP OLDUĞU TEKNOLOJİK OLANAKLAR.....	79
4.7. HALK KÜTÜPHANELERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA ETKİNLİK DÜZENLEME ÇABALARI	80
4.8. HALK KÜTÜPHANELERİNİN ETKİNLİK DÜZENLERKEN HALKIN GEREKSİNİMLERİNİ DİKKATE ALIP ALMADIĞI	82
4.9. HALK KÜTÜPHANELERİNİN ETKİNLİK DÜZENLEME KONUSUNDAKİ BAŞARILARI İLE İLGİLİ DENEKLERİN GÖRÜŞLERİ.....	83
4.10. DENEKLERİN HALK KÜTÜPHANELERİ OLARAK YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA HİZMET VEREBİLMELERİ İÇİN SAHİP OLDUKLARI OLANAKLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ.....	84
4.11. DENEKLERE GÖRE TOPLUMUN HALK KÜTÜPHANELERİNE GÖSTERDİĞİ İLGİ.....	93
4.12. DENEKLERİN GÖREV YAPTIKLARI HALK KÜTÜPHANELERİ TARAFINDAN DÜZENLENEN ETKİNLİKLERLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ ...	97

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	103
5.1. SONUÇ	103
5.2. ÖNERİLER.....	110
KAYNAKÇA	113
YARDIMCI KAYNAKÇA.....	124
EKLER.....	131

KISALTMALAR LİSTESİ

- ACRL** : The Association of College and Research Libraries
- ALA** : American Library Association
- BTT** : Bilgi Toplumu Teknolojileri
- CALIMERA** : Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resource Access
- DERAL** : Distance Education in Rural Areas
- EBLIDA** : European Bureau of Library, Information and Documentation Associations
- ECDL** : European Computer Driving Licence
- EFT** : Electronic Funds Transfer
- ESREA** : European Society for Research on the Education of Adults
- ICT** : Information & Communications Technology
- KİEN** : Kamu İnternet Erişim Noktaları (Public Internet Access Points -PIAP)
- KYGM** : Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü
- NCATE** : National Council for Accreditation of Teacher Education
- OECD** : Organization for Economic Cooperation and Development
- PAGSI** : Programme d'Action Gouvernemental pour la Societe de I' Information
- STK** : Sivil Toplum Kuruluşları
- TDK** : Türk Dil Kurumu
- UNESCO** : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO 1. Deneklerin Halk Kütüphaneleri Açısından Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı Hakkında Sahip Oldukları Bilgiye Yönelik Düşünceleri.....	66
TABLO 2. Deneklerin Üniversite Eğitiminde Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Bilgilendirilme Durumu	67
TABLO 3. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu	68
TABLO 4. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Dışında Toplantıya Katılma Durumu	68
TABLO 5. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Kişisel Bilgilenme Çabaları	69
TABLO 6. Halk Kütüphanelerinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusu Kapsamında Görevleri İle İlgili Deneklerin Düşünceleri	71
TABLO 7. Halk Kütüphanesinde Bulunan Kullanıcıya Açık, İnternete Bağlı Bilgisayar Sayısı.....	79
TABLO 8. Bölgelere Göre Halk Kütüphanesinde Bulunan Kullanıcıya Açık İnternete Bağlı Bilgisayar Sayısı.....	80
TABLO 9. 2008 Yılı İçinde Halk Kütüphanelerinde Düzenlenen Etkinlik (konferans, kurs, seminer, sergi, konser vb.) Sayıları	81
TABLO 10. Halk Kütüphanelerinin Bugüne Kadar Sertifikalı Kurs Düzenleme Durumları	82
TABLO 11. Düzenlenecek Kurslara Yönelik Halk Kütüphanelerinin Pazar Araştırması Yapma Durumu.....	82
TABLO 12. Halk Kütüphanelerinin Yönetmelik Dışı Düzenlediği Etkinliklerle İlgili Çalışmaları	83
TABLO 13. Deneklere Göre Düzenlenmesi Düşünülen Etkinliklerin Gerçekleştirilme Durumu	84
TABLO 14. Halk Kütüphanelerinin Gerçekleştirmek İsteddiği Etkinliklerin Tamamını Düzenleyememelerine Neden Olan Sorunlar.....	85
TABLO 15. Yaşam Boyu Öğrenme Kapsamında Etkinlik Düzenlemek İçin Halk Kütüphanelerinin Sahip Olduğu Bütçe Olanakları İle İlgili Deneklerin Görüşleri	86

TABLO 16. Deneklere Göre Kütüphanenin Bina Koşullarının Etkinlik Düzenlemek İçin Uygunluğu.....	87
TABLO 17. Bina Yetersizliği Nedeniyle Düşünülen Fakat Düzenlenemeyen Etkinliklerle İlgili Deneklerin Düşünceleri.....	87
TABLO 18. Halk Kütüphanesi Binasının Şehir İçindeki Yerinin Etkinliklere Katılım Açısından Uygunluğu	88
TABLO 19. Bölgelere Göre Halk Kütüphanesinin Şehir İçindeki Konumunun Etkinlikler Açısından Uygun Olup Olmadığı	89
TABLO 20. Gerçekleştirmek İstenen Etkinlikler Açısından Personel İle İlgili Sorunlar	90
TABLO 21. Halk Kütüphanelerinin Etkinlikler Konusunda Bağlı Oldukları Yönetim Birimleri Tarafından Desteklenme Durumları	91
TABLO 22. Etkinlikler Konusunda Çevredeki Kişi Ve Kuruluşlarla (Resmi-Sivil) İşbirliğinde Sorun Yaşanıp Yaşanmadığı	92
TABLO 23. Etkinlikler Konusunda Halktan Ve Resmi/Sivil Kuruluşlardan Yapılan İstek Durumu.....	93
TABLO 24. Deneklere Göre Halk Kütüphanesi Tarafından Düzenlenen Etkinliklere Halkın Katılımı	95
TABLO 25. Deneklerin Halk Kütüphanesi Tarafından Düzenlenen Etkinliklerin Halkın Eğitimine Olan Katkısı İle İlgili Görüşleri.....	97
TABLO 26. Halk Kütüphanesinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Etkili Olma Durumu	98
TABLO 27. Halk Kütüphanesinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Etkili Olamama Nedenleri.....	99

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

Bugün içinde bulunduğunuz çağ “bilgi çağı”, bu çağın gerektirdiği toplum ise “bilgi toplumu” olarak adlandırılmaktadır. Eğitimli ve bilgili olmak, kazanılan okuma alışkanlığı sayesinde sürekli kendini geliştirmek bilgi çağı ve bilgi toplumu insanında bulunması gereken en temel özelliklerdendir. Bu durumda söz konusu konu; bilgi çağının en önemli metası olan *bilgi* ve toplumun *bilgiye erişimi* ise; ele alınması ve değerlendirilmesi gereken kavramlardan biri kütüphaneler, özellikle de toplumun büyük bir kesimine hizmet vermekle sorumlu olan halk kütüphaneleri, bir diğeri ise bu hizmeti sunacak olan kütüphanecilerdir. Bireylerin bilgi ve becerilerinin kütüphane çatısı altında devamlı olarak geliştirilmesine ve mevcut bilgilerine her gün yenilerinin eklenmesine ihtiyaç vardır. Halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri bu konuda rehberlik etmek, bilgi vermek ve halkı eğitmekle sorumludurlar (Jannert, 2003). Çünkü kütüphaneler, dünyanın neresinde olursa olsun bilgi çağının ortaya koyduğu ve bilgi toplumunun gereksinim duyduğu bilgi hizmetini sağlayacak olan başlıca kurumlar olarak görülmektedir (Tavacı, 1998, s. 163).

Bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi yeni bilginin hızla üretilmesine neden olmaktadır. Böylece bilgi çok çabuk güncelliğini yitirmekte hatta eskimektedir. Örgün eğitim kurumlarında öğretilenlerin örgün eğitimin bitmesi ile hatta bitmeden eskimesi söz konusudur. Bu durumda kişinin kendisini sürekli eğitmesi, değiştirmesi ve yenilemesi gerekmektedir. Günümüz bireylerinin çağa ayak uydurabilmesi, değişimleri anında algılayabilmeleri, hak ve sorumluluklarını bilmeleri, bilgiden yararlanabilmeleri örgün ve yaygın eğitim kurumları ve onların ortak çalışmaları ile topluma sunacakları yaşam boyu öğrenme kapsamında düzenlenecek etkinliklerle mümkün olacaktır (Yılmaz, 2000, s. 34). Yaygın eğitim kurumları olarak halk kütüphaneleri de bu sürece katkıda bulunması gereken önemli kurumlar olarak yer almaktadır. Bu nedenle halk

kütüphanelerinin sadece kitap ödünç verilen yerler olarak tanıtılması ya da hizmet vermesi değil, aynı zamanda çeşitli etkinliklerin yoğunlaştığı merkezler durumuna getirilmesi önem taşımaktadır. Özellikle de halk kütüphaneleri kişiye bağımsız yetişme olanağı veren çağdaş yaşam koşullarına uygun olarak tasarlanmış ve donatılmış toplum eğitim merkezleri biçiminde olmalıdır (Üstün, 2000, s. 137). Yalvaç'ın (2003) da üzerinde durduğu gibi halk kütüphaneleri, nitelikli personel ve gerekli bilgi toplumu teknolojileri ile eğitim ve öğrenme merkezlerine dönüştürülmelidir, bilgi ve kültür merkezleri olarak sosyal ve ekonomik yaşamda etkili olmalıdır.

Sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temelinde örgün eğitim kurumlarından sonra yaygın eğitim kurumları ile eğitimin devam ettirilmesi yatmaktadır ve bu durum yaşadığımız bilgi çağında gerekli hatta zorunlu hale gelmiştir. İşte bu nedenle eğitim ve öğrenme yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanmış, örgün eğitim kurumlarının görevini tamamlamasından sonra yarım kalan yaşam boyu öğrenme sürecinin yaygın eğitim kurumları ile, özellikle de dil, din, ırk, cinsiyet ve statü gibi hiçbir ayırım gözetmeksizin bilgi hizmeti sunan halk kütüphaneleri tarafından devam ettirilmesi söz konusu olmuştur. İnsanın okul öncesi ve sonrasında bilgi gereksinimi karşılama ve karşılaştığı sorunlara çözüm bulmasında halk kütüphanelerine büyük görevler düşmektedir (Akman, 2000). Bilginin katlanarak arttığı bilgi toplumunda, yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi sürdürmek ve kendi öğrenme sürecini organize etmek gibi belli başlı beceriler olarak da bilinen bağımsız öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerilerine gereksinim duyulmaktadır (European Commission, 2007a). Bu becerilerin bireylere kazandırılması ve bu konuda destek sağlanması, kişisel gelişimleri için onlara çeşitli fırsatların sunulması ve bu konuda işbirliği çalışmalarına gidilmesi halk kütüphanelerinin görevleri olarak yer aldığı yeni bir yasanın çıkartılması bazı projelere de konu olmuştur. Halk kütüphanelerinin özellikle Avrupa Birliği (European Union) tarafından da üzerinde önemle durulan ve ülkelerin gelişmişlik düzeyinde büyük rol oynayan amacı; eğitim, öğretim ve kültür kuruluşları ile işbirliği içinde olmak, imkânlarına göre eğitici ve kültürel faaliyetler düzenlemektir (Yılmaz ve Bayır, 2004; PULMAN, 2002)

Halk kütüphanelerinin popüler kültüre yenik düşmemesi ve bilgi çağında hayatta kalabilmeleri için hizmet alanlarını geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Özellikle gündemde olan ve halk kütüphanelerinin amaçlarının temelinde yatan yaşam boyu öğrenme, halk kütüphanelerinin dikkate alması gereken önemli konulardandır. Bu konu kapsamında halk kütüphaneleri hem birer bilgi merkezi olarak örgün eğitimi desteklemeli, hem de yaygın eğitim merkezleri olarak yaşam boyu öğrenme kapsamında toplumun öğrenme gereksinimlerine yönelik çağdaş hizmetler sunmalıdır. Topluma yönelik hizmetler sunabilmek için öncelikle toplumun gereksinimlerini ortaya koyacak çalışmalar yapmak ve gereksinimlere göre sertifikalı ya da sertifikasız eğitici kurslar açmak, seminer ve konferanslar düzenlemek ve olabildiğince teknolojik imkanlar sunmak halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında düzenleyebileceği hizmetler içinde yer almaktadır. Yaşam boyu öğrenme sürecinde çağdaş hizmetler olarak ifade edilebilecek bu hizmetlerin halk kütüphaneleri tarafından sunulabilmesi onların sahip oldukları olanaklara göre değişmektedir.

Bilgi toplumunun ve küreselleşmenin gerektirdiği nitelikli bireylerden oluşacak bir toplum yaratmak amacıyla hükümet olarak bireylerin bilgi dünyasına yapılan yatırımları değerlendirmek için halk kütüphanelerinin sahip olduğu imkânların değerlendirilmesinin, yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusundaki bilinç düzeylerinin araştırılmasının halk kütüphanelerinin gelişimi için yapılacak yatırımlar açısından büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecindeki önemi kapsamında araştırmada il halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin konu hakkındaki bilinç düzeyleri ve sahip oldukları olanaklar hakkındaki düşünceleri ele alınmıştır.

Bu çerçevede araştırmanın amacı; Türkiye'deki halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda durumlarını ortaya koymak ve bir takım yetersizlikler söz konusu ise bunun kütüphane/kütüphanecilerden ve üst yönetim birimlerinden kaynaklanan nedenlerini belirlemektir. Buna bağlı olarak araştırma problemi; “**Türkiye’de halk**

kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme konusunda neden etkili olamamaktadırlar?” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırma hipotezimiz ise; **“Türkiye’deki halk kütüphaneleri yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusunun farkında olmamaları, gerekli olanaklara sahip olmamaları ve bağlı buldukları birimlerin olumsuz tutumları nedeni ile yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamamaktadırlar”** biçiminde oluşturulmuştur.

Avrupa Birliği’nin, Türkiye için diğer alanların yanı sıra eğitim ve kültür alanında da ulusal bir hedef olarak algılandığı ve büyük ölçüde kabul edilmesi nedeniyle çalışmada Avrupa Birliği’nin yaşam boyu öğrenme konusundaki durumunun biraz daha fazla değerlendirilmesine gerek duyulmuştur.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırma Türkiye’deki 81 il halk kütüphanesini kapsamaktadır. Araştırmanın evrenini bu kütüphanelerde çalışan yönetici (müdür, müdür yardımcısı) ve kütüphaneciler oluşturmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin halk kütüphanelerinin etkinlikleri ile doğrudan ilgili olduğu göz önüne alınırsa Türkiye’de il halk kütüphanelerinin ilçe ve belde halk kütüphanelerine göre daha iyi durumda oldukları söylenebilir. Araştırma evreni olarak il halk kütüphanelerinin alınmasının temel gerekçesi budur.

Araştırma evrenini Türkiye’deki 81 il halk kütüphanesinde çalışan 354 kütüphaneci, 21 müdür yardımcısı ve 147 müdür olmak üzere toplam 522 kişi oluşturmaktadır*. Hazırlanan anketin uygulanabilir olup olmadığını anlamak, eksik ve hataları belirlemek için 8 müdür-müdür yardımcısı ve 9 kütüphaneci olmak üzere toplam 17 kişiye (~%10) Kasım 2008 tarihinde pilot uygulama yapılmıştır. 4 Aralık 2008 tarihinde ise anketler 81 il halk kütüphanesinde çalışan toplam 243 kişiye gönderilmiştir. Bunlardan 75 müdür-müdür yardımcısı ve 87 kütüphaneci olmak üzere toplam 72 il halk kütüphanesinden (%88,9) 162 kişi anketleri yanıtlamış ve tarafımıza ulaştırmıştır.

* 18 Kasım 2008 tarihinde KYGM’den alınan bilgi.

Çıngı'ya (1990, s. 261) göre; 0,95 güven düzeyi ve $\pm 0,05$ hoşgörü miktarı ile evreni temsil etmesi gereken örneklem sayısı 143'tür. Çalışmada evren 162 yönetici ve kütüphaneci ile örneklendiğinden, örneklem evreni temsil etmektedir. Örneklemin evreni temsil etme gücü %31'dir.

1.4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Türk Dil Kurumu sözlüğüne (Tdkterim.gov., 2008) göre betimleme, “Bir durum, olay ya da sürecin, bir evrenin özelliklerini saptama, aranan özelliklerini sayıp dökme” ve “Bir deneyim ya da gözlemin verilerinin, bilimce onaylanmış belli bir gösterme düzeni (söz, resim, bilim dilinin özel araçları) yardımıyla saptandığı bilimsel açıklama aşaması” olarak tanımlanmıştır. Betimleme yönteminde araştırma sonucu elde edilen verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak ne söylediği veya hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 157). Kaptan'a (1998, s. 59) göre betimleme araştırmaları “objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye [tasvir etmeye] çalışır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu yöntemeye dayanan araştırmalarla, durum nedir? neredeyiz? ne yapmak istiyoruz? nereye, hangi yöne gitmeliyiz? gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulunmak istenir.” Bilimsel etkinlikler, olayların betimlenmesiyle başlamaktadır ve bu nedenle betimleme yöntemi bilimsel çalışmalar açısından önem taşımaktadır.

Çalışmada veri toplamak amacıyla anket tekniği uygulanmıştır. Anket, kalem-kağıt yoluyla objenin, bireyin ya da grubun sorulan sorular çerçevesinde kendisi hakkında bilgi vermesidir ve genellikle posta yoluyla yapılmaktadır (Kaptan, 1998). Anketlerin değerlendirilmesinde SPSS 11.5 (Statistical Package for the Social Science 11.5) programı kullanılmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırma 5 bölümden ve kaynakçadan oluşmaktadır.

I. Bölümde araştırma konusunun önemi, araştırmanın amacı ve hipotezi, araştırmanın kapsamı, araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, araştırma düzeni ve yararlanılan kaynaklar hakkında bilgi verilmiştir.

II. Bölümde yaşam boyu öğrenme kavramının tanımı ve kapsamı, yaşam boyu öğrenmenin amacı ve önemi, Türkiye’de yaşam boyu öğrenme, yaşam boyu öğrenme için strateji ve ilkeler ve yaşam boyu öğrenme programları konuları irdelenmiştir.

III. Bölümde halk kütüphaneleri ve yaşam boyu öğrenme başlığı altında halk kütüphanelerinin tanım ve amaçları üzerinde durulmuş; halk kütüphanelerinde yaşam boyu öğrenme uygulamalarına yer verilmiştir. Yaşam boyu öğrenme kapsamında Türkiye’deki halk kütüphanelerinin çalışmaları da sayısal değerlerle bu bölümde ele alınmıştır.

IV. Bölümde araştırma kapsamında uygulanan anketlerden elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

V. Bölümde ise elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar açıklanmış ve bu sonuçlara göre bazı öneriler sunulmuştur.

Tezin sonunda “Kaynakça ve Yardımcı Kaynakça” bölümüne yer verilmiştir.

1.6. KAYNAKLAR

Araştırmada konu ile ilgili kaynakları belirleyebilmek için amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Taramada kullanılan yayınlar şunlardır:

- ✓ *Academic Search Premier* Veritabanı (Online Edition)

- ✓ *Library and Information Science Abstract with Full Text* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *ERIC* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *EMERALD* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *Science Direct* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *OCLC First Search* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *Proquest Digital Dissertation and Thesis Abstracts* Veritabanı (Online Edition)
- ✓ *Global Books in Print* Bibliyografik Veritabanı (Online Edition)
- ✓ Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1995-)
- ✓ YÖK Tez Kataloğu
- ✓ Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952-1986)
- ✓ Türk Kütüphaneciliği (1987-2008)
- ✓ Bilgi Dünyası (2000-2009)

Ayrıca Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi başta olmak üzere üniversite kütüphanelerinin katalogları taranmıştır. Tarama yapılırken kullanılan konu başlıkları ve anahtar kelimeler şunlardır:

- ✓ Life long learning / lifelong learning
- ✓ Life long education / lifelong education
- ✓ Adult education
- ✓ Public library and life long / lifelong learning
- ✓ Public library and adult education
- ✓ Public library and public education
- ✓ Yaşam boyu öğrenme / yaşamboyu öğrenme
- ✓ Yaşam boyu eğitim / yaşamboyu eğitim
- ✓ Yetişkin eğitimi
- ✓ Halk kütüphanesi ve yaşam boyu / yaşamboyu öğrenme
- ✓ Halk kütüphanesi ve yetişkin eğitimi
- ✓ Halk kütüphanesi ve halk eğitimi

Araştırma raporunun yazımında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan; *Tez ve Rapor Yazım Yönergesi* kullanılmıştır. Tezde verilen alıntılar, göndermeler ve kaynakça Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün benimsemiş olduğu APA sistemine göre düzenlenmiştir.

2. BÖLÜM

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

2.1. GİRİŞ

Farklı kaynaklarda hayat boyu öğrenme, sürekli öğrenme, sınırsız öğrenme, yetişkin eğitimi ya da halk eğitimi gibi çeşitli şekillerde ele alınan yaşam boyu öğrenme zamanla günümüz bireylerinin kazanması gereken en önemli becerilerden biri durumuna gelmiştir. Yaşam boyu öğrenme için en önemli kurumlar olan halk kütüphaneleri ile yaşam boyu öğrenme arasındaki ilişkiyi inceleyen ve halk kütüphanelerinin bu konudaki çalışmalarını ya da yapması gerekenleri konu alan araştırmanın bu bölümünde yaşam boyu öğrenmenin tanımı, amaçları, bu beceriyi kazanmanın ya da kazandırmanın önemi, yaşam boyu öğrenme politika ve programları ve yaşam boyu öğrenme etkinliği olarak bilgi okuryazarlığı becerisi üzerinde durulacaktır.

2.2. TANIM VE KAPSAM

Yaşam boyu öğrenme kavramını ele almadan önce öğrenme kavramının tanımlanması daha uygun olacaktır. Öğrenme, sürekliliği olan, resmi ya da gayri resmi yollarla başarılan, başarı için motivasyon gerektiren bir eylemdir. Öğrenme, sadece tüm soruların cevaplarını bilmek ya da çeşitli kaynaklardan bilgiyi sağlamak anlamına gelemeyeceği gibi sınavlarla ya da herhangi bir şekilde kolayca da ölçülemez. Türk Dil Kurumu sözlüğünde öğrenme, “öğrenmek (bilgi edinmek, bellemek, haber almak) işi” olarak tanımlanmaktadır (Tdkterim.gov, 2008). Öğrenme süreci, okul öncesinde başlayıp, emeklilik sonrasını kapsayan; kısaca yaşam boyu devam eden bir serüvendir. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) de aynı düşüncüyü benimsemiş ve yaşam boyu öğrenmeyi sonu olmayan, insanın gelişiminde önemli rol alan etkinlik olarak ifade etmiştir. Buradan da anlaşıldığı gibi yaşam boyu öğrenme sonu olmayan bir süreçte gerçekleşmektedir. Bu nedenle sürecin başlangıcı önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar insan beyninin öğrenme kapasitesinin %50’sinin 5-6

yaşlarında geliştiğini vurgulamakta ve bu nedenle öğrenmenin özellikle okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini ortaya koymaktadır. (Kahlert, 2000, s.4; Pillary, Wils ve Boulton-Lewis, 2008, s. 219).

Yaşam boyu öğrenme kavramı ilk olarak 1920’lerde John Dewey, Eduard Lindeman ve Basil Yeaxle tarafından kullanılmıştır. Bu bilim adamları eğitimi, günlük yaşamın sürekli bir boyutu olduğu anlayışını benimsemişlerdir. 1926’da Lindeman ‘*Halk Eğitiminin Anlamı*’ olarak çevrilen kitabında, Basil Yeaxle ise 1929’da ‘*Yaşam Boyu Eğitim*’ adlı kitabında yaşam boyu süren öğrenme kavramını ele almışlardır (Ayhan, 2005, s. 2). 1972’de ise UNESCO tarafından hazırlanan raporda eğitim politikaları için temel olan ve bütün toplumu öğrenmeye teşvik eden iki önemli konu ele alınmıştır. Bunlardan ilki ‘sürekli öğrenme’ diğeri ise ‘öğrenen toplum’dur (Ayhan, 2005, s. 6). Burada yer alan her iki kavram tanımlardan da anlaşılabilceği gibi yaşam boyu öğrenme kapsamındadır.

Yaşam boyu öğrenme; resmi bir özellik taşıyan ya da taşımasının iş ile ilgili, bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirme amaçlı yaşam boyunca gerçekleştirilen öğrenme faaliyetlerinin tümü olarak bilinmektedir. Öğrenme, okul öncesinden emeklilik sonrasına kadar; okul ve üniversitelerdeki resmi eğitimden, iş yerlerinde devam eden mesleki eğitime ya da ailelerin çocuklarından öğrendiği çeşitli teknolojilerin kullanımına, televizyon izlerken ya da müze ziyaretlerindeki öğrenmeye kadar hayatın her evresine yayılabilmektedir. Her gün ortaya çıkan yeni teknolojilerin toplumun tüm üyelerine kendi koşullarına ve gereksinimlerine göre öğrenme fırsatlarını sunması ile öğrenmenin bu kadar hızla yayılması ve yaşamın her evresinde sürdürülebilmesi kurumsallaşmış eğitimdeki tekelliği ortadan kaldırabileceği gibi öğrenmenin okul ya da üniversite gibi kurumlarla sınırlanamayacağını ortaya koymaktadır. Her ne kadar yaşam boyu öğrenme için bir sınır oluşturma konusunda girişimlerde bulunulsa da adından da anlaşılacağı üzere yaşam boyu öğrenme, sınırsız öğrenmeyi ifade etmektedir (Calimera, 2005, s. 2; Edwards, Usher, 2008, s. 60). Nitekim daha sonra ele alınacak olan 17. Milli Eğitim Şurasının bir maddesinde de yaşam boyu öğrenmenin yaş ile sınırlandırılmayacağından bahsedilmektedir. Sınırsız öğrenmeyi ifade eden yaşam boyu öğrenme kavramı, öğrenme ve öğretme rol ve eylemlerinin zaman ve mekânın

değişmesiyle yaşamın her evresinde gerçekleşebileceği, kolay ve faydalı öğrenmenin iş, aile, topluluk yaşamında ve boş zamanlarda gerçekleşebileceğini ifade etmektedir. Yaşam boyu öğrenme akademik, mesleki ve dinlenme ya da eğlence temelli bilgi ve beceri geliştirme amaçlı etkinlikler olarak da görülmektedir (Ayhan, 2005, s. 7; Purcell, 2008, s. 207). Longworth (2008, s. 183), her kim neyi, ne zaman, nerede ve nasıl öğrenmek isterse yaşam boyu öğrenme becerisinin ona bu fırsatı sağladığını vurgulamaktadır. Ayrıca öğrenmenin sona erdiğinde gelişimin de sona ereceğinden söz etmektedir. Çünkü öğrenme gelişmelere uyum sağlamanın, gelişmelere uyum sağlamak ise öğrenmenin koşulu olarak görülmektedir (Edwards ve Usher, 2008, s. 62).

Yaşam boyu öğrenmenin politikanın gündemine oturduğu 20. yüzyılda eğitim, bireysel bir hak olarak; öğrenme ise daha zengin bir yaşam ve bireysel gelişim açısından önem kazanmıştır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu olarak bilinen UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) da eğitimi, toplumların merkezi olarak görmüş ve yaşam boyu öğrenme ve eğitimin kurumsallaşması ve her bireye bir hak olarak sunulması gerektiği fikrini ortaya çıkarmıştır (*The role*, 2000; Singh, 2002, s. 15-16). “1995 yılında İngiltere Eğitim ve İstihdam Bakanlığı “Yaşam Süresinde Öğrenme (Lifetime Learning)” başlıklı bir belge yayınlamıştır. Birçok eleştiriye maruz kalan bu belgede yaşam boyu öğrenme “yeni meslekileşme (New Vocationalism)” olarak adlandırılmıştır. Bu kavram, eğitimi aşırı derecede meslekileştirerek alınıp satılan bir mal ya da hizmet olarak gören bir anlayışı ifade etmektedir. Bu anlayış içinde eğitim yerini yetiştirmeye, özgürleştirici eğitim yerini mesleki eğitime, yurttaşlık yerini müşteriliğe, kamusal eğitim yerini özelleştirilmiş eğitime, temel bir insan hakkı olan eğitim anlayışı yerini metalaştırılmış eğitime, bilgi yerini yeterliğe, yetişkin eğitimi yerini sürekli eğitime ve son olarak yaşam boyu öğrenme yerini yaşam boyu eğitime” bırakmıştır (Duman, 2005, s. 33). Latham’a (2000) göre, 21. yüzyılda yeni bir öğrenme kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Toplumda resmi olmayan (kurumsal öğrenmenin dışında) öğrenmeye doğru bir eğilim vardır. Geleceğin bilgi toplumunda başarılı ülkelerin yaşam boyu öğrenme etkinlikleri ile meşgul olan ülkeler olacağı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda bir üçüncü istek olarak yaşam boyu öğrenme konusunun da toplumda konuşuluyor olması gerekmektedir. Örneğin, Avustralya halkı sürekli

öğrenmeye ve onun ortaya çıkardığı kendi kendini geliştirmeye gereksinimleri olduğunun farkına varmıştır. Yapılan araştırmada halkın % 80'den fazlası iyi bir iş sağlamasa bile herhangi bir şey öğrenmenin çok değerli olduğu düşüncesindedir. Halk, yaş ilerledikçe, yetişkin yaşlara doğru eğitim fırsatlarının giderek yok olacağı ve zamanla öğrenmenin, iş, aile ve sosyal yaşama yenik düşeceğini bu nedenle de zamanın yaşam boyu öğrenmenin birinci düşmanı olabileceğini savunmaktadır. Bu şekilde devam ederse geleceğin öğrenme toplumunda eğitime olan ilginin azalmasının hayatı tehdit edici bir unsur olarak görüleceği önemli bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Oysa öğrenen toplumunun anahtarı, öğrenmenin günlük yaşamda en iyi şekilde kullanılmasıdır. Bunun için yaşam boyu öğrenme becerilerinin iş, okul, ev, alışveriş merkezi gibi insanların birlikte olduğu her yerde geliştirilmesi ve potansiyel öğrenmenin artırılması önem taşımaktadır. Buradan yola çıkarak çağdaş bir eğitim sisteminin de “süreklilik” ve “her yerde eğitim” gibi yaşam boyu öğrenme ile ilişkili bu iki maddeyi temel alması gerekmektedir (Duman, 2005, s. 35).

Dünyada gündemde olan “her zaman, her yerde ve herkes için eğitim” kavramları örgün ve yaygın eğitimin dışında yaşam boyu öğrenme gibi farklı bir anlayışın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yaşam boyu öğrenmenin, her tür eğitim ve öğrenmeyi kapsayan şemsiye bir terim (*A Memorandum*, 2000, s. 4) olarak tanımlanması da yaşam boyu eğitim (lifelong education) ve yaşam boyu öğrenme (lifelong learning) kavramlarının kesin bir ayırım yapılmaksızın birbirinin yerine kullanılabilen iç içe kavramlar olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim konu, UNESCO'nun *Yetişkin Eğitimi Terimleri Sözlüğü*'nde de hayatın kendi başına sürekli bir öğrenim süreci olduğu ve yaşam boyu eğitimin bireylerin hem amaçlı hem de rastgele öğrenme yaşantılarını kapsadığı biçiminde ele alınmaktadır (UNESCO, 1997, s. 19-20).

Yaşam boyu öğrenme konusunda genel tanımlarla birlikte çok daha ayrıntılı tanımlar da yapılmıştır. Tanımların bazılarında zaman unsuru öne çıkarken, bazılarında öğrenme kavramı üzerinde durulmuştur.

Sutherland'ın (aktaran Rogers, 2006, s. 111) yaptığı tanımda yaşam boyu öğrenme “öğrenmedeki sınırsızlığı öne çıkaran bir benzetme” olarak yer almaktadır. Kahlert'in

(2000, s. 2) tanımına göre ise “yaşam boyu öğrenme, çeşitli kaynaklardan ve öğrenme fırsatlarından ömür boyunca bilgi edinmektir.”

Avrupa Konseyi “Yaşam Boyu Öğrenme Kararı”nda da yaşam boyu öğrenmenin “...okul öncesi yaşlardan emeklilik sonrasına kadar uzanan tüm örgün ve informal [yaygın] öğrenmeleri kapsamı...” gerektiğini savunmaktadır (Hake, 2005, s. 19). Şimşek ve Ay’ın (200?) yapmış oldukları tanıma göre yaşam boyu eğitimi de kapsayan yaşam boyu öğrenme; “örgün ve yaygın eğitim süreçlerinde gerçekleşen öğrenme pratikleri ile algin (kendiliğinden) öğrenme pratiklerini kapsayan bir kavramdır. Bu kavram öğrenmenin yaşam boyu süren ve yaşamın tamamını içine alan tüm alanlarda gerçekleştiği söyleminde vücut bulur.” Bir başka yaklaşıma göre, yaşam boyu öğrenmenin “...bir eğitim sürecinden çok, zaten kendiliğinden ve herkes için söz konusu olan bir süreci ifade ettiği açıktır. Çünkü bir eğitim sürecinden geçse de geçmese de herkes yaşamı boyunca girdiği etkileşimler (doğa ve insanla) sonucu sürekli olarak öğrenir” (Ünal, Tural ve Aksoy, 2005, s. 136). Sezer (2005, s. xviii) de farklı yaşam boyu öğrenme tanımları yapmıştır. Bu tanımlara göre yaşam boyu öğrenme;

“çocukluk dönemindeki öğrenmeden başlayarak, resmi öğrenimin bütün düzeylerini, yetişkinlik dönemi boyunca süren bağımsız öğrenmeyi ve uzaktan eğitimi de kapsayan tüm öğrenme süreci, ... katılanların öğrenmesi ve anlamasına yönelik, insancıl temellere oturtulmuş ve yaşamın herhangi bir döneminde olabilen planlı etkinlikler serisi” dir.

Yaşam boyu öğrenme resmi ve gayri resmi olmak üzere, bilgiyi arama, bulunan bilgiyi geliştirme, bağımsız ve aktif olarak kullanma gibi zorunlu becerilerin kazandırılacağı yöntemleri de içine alan çeşitli eğitim ve yetiştirme biçimlerini kapsamaktadır (*The role*, 2000).

Halk kütüphanelerini ve onlarla birlikte aynı amaca hizmet eden diğer kurumları, yaşanan bilgi çağında konumlandırılan *PULMAN İlkeler El Kitabında* (2002, s. 9-10) yer alan yaşam boyu öğrenme tanımında zaman ve öğrenme eylemlerinin ikisinin de önemle vurgulandığı kapsamlı bir tanım yapılmıştır. Bu kaynakta yaşam boyu öğrenme; “kredi notu, sertifika ya da diploma ile belgelensin ya da belgelenmesin; çocukluk dönemindeki öğrenmeden başlayarak, resmi öğrenimin bütün düzeylerini, yetişkinlik

dönemi boyunca süren bağımsız öğrenmeyi ve uzaktan eğitimi de kapsayan tüm öğrenme çevrimi” olarak tanımlanmıştır. Yine aynı başlık altında “yaşam boyu öğrenme fikri, aktif ve bağımsız olarak bilgi arama ve bilgi edinme yeteneği” olarak ifade edilmektedir.

Yaşam boyu öğrenme Sekizinci Kalkınma Planında “... gelişen yaşam standartlarına ayak uydurabilme, globalleşen ekonomik dünyaya doğru atılan adımda insan gücünün etkili bir şekilde kullanılması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin geniş alanlara aktarılıp yayılması ve üretim ve hizmet sektörlerinde kullanılacak bilgi ve becerilere sahip bir nüfusa olan ihtiyaç doğrultusunda, insan yetiştirmeyi hedefleyen yeni bir yaklaşımdır. Hayat boyu öğrenme kavramının temelinde yatan anlayış; değişimin bir olgu olarak kabul edilmesi olup, değişime ayak uydurabilecek bir işgücü piyasası yaratmakla beraber, yeni değişimlerin gündeme getireceği yeni iş ve beceri ihtiyaçlarına da cevap verebilecek, geleceğe dönük yatırımları olan insan kaynakları ortamının da yaratılmasını kapsamaktadır” biçiminde yer almaktadır (DPT, 2001, s. 12). Duman’a (2005, s. 32) göre yaşam boyu öğrenme, “...küresel kapitalizmin öne çıkardığı “istihdam edilebilirlik” düzeyinin ve “ekonomik rekabet gücünün” yükseltilebilmesi için daha iyi mesleki eğitimden geçmiş işgücü yetiştirilmesinden ziyade insanların yaşam alanlarında öğrenmeyi etkin hale getirerek, onların öğrenme meraklarını geliştirici bir rol üstlenmesi ve 21. yüzyılın soran, sorgulayan, eleştirel düşünen, öğrenmeyi öğrenmiş, özgür, katılımcı, bilinçli ve etkin yurttaşlar yetiştirilmesi” amaçlarını yüklenmiş bir kavramdır.

Yine *Pulman İlkeler El Kitabında* her yerde ve herkes için eğitimi destekleyen bir kavram olarak yaşam boyu öğrenme;

“... hangi yaştan, sınıftan veya cinsiyetten olurlarsa olsunlar; bir eğitim programına kayıtlı olup, bu programla ilgili özel gereksinimleri olan ve eğitim programları için destek isteyenlerden, herhangi eğitim programını izlemeksizin becerilerini geliştirmek isteyen veya yaşamlarının herhangi bir döneminde, herhangi bir nedenle bir sertifika veya diploma almak isteyenlere uzanan bir yelpazede, tüm insanların gereksinimlerine yanıt verir” şeklinde ifade edilmiştir (Pulman, 2002, s. 51).

Yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi sürdürmek ve kendi öğrenme sürecini organize etmek gibi belli başlı beceriler gerektirir. Yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek için, yeni bilgi ve becerileri kazanmak, işlemek, özümsemek ve değerlendirmek için bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi okuryazarlık becerilerine gereksinim duyulmaktadır (European Commission, 2007a, s. 1).

Yaşam boyu öğrenme başlıklı yazıda dijital öğrenme becerileri üzerinde de durulmuş ve özellikle bu okuryazarlık türünü de yaşam boyu öğrenmenin kapsamına alarak yaşam boyu öğrenme;

“... kişisel ve sosyal amaçlı öğrenimin yanı sıra çalışma amaçlı öğrenimi de kapsamakta ve resmi eğitim sistemlerine ilişkin pek çok alanda yer almaktadır. Yaşam boyu öğrenim, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuma yazma da dahil olmak üzere temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını genişletme” olarak tanımlanmıştır (*Yaşam boyu*, 200?, s. 1).

UNESCO'nun bu konuda yapmış olduğu tanım dikkati çekicidir. UNESCO, 1972 tarihli “Var Olmayı Öğrenmek” adlı raporunda yaşam boyu öğrenmeyi “bilmeyi”, “yapmayı”, “var olmayı” ve “birlikte yaşamayı” öğrenme şeklinde formüle ederek farklı bir yaklaşım ortaya koymuştur (Ayhan, 2005, s. 9).

Sweeting'in (2000, s. 261) vurguladığı gibi yaşam boyu öğrenme konusunda ne birbirinin aynısı ne de birbirinden tamamen farklı tanımlar yapılmıştır. Kişiye, zamana ve ortama bağlı olarak yapılan tanımların farklı olmasına rağmen tanımlar bazı ortak noktalarda birleşmektedir. Bunlar;

- ✓ Öğrenmenin okul öncesi dönemden başlayarak emeklilik sonrasına kadar uzanması,
- ✓ Resmi ve gayri resmi eğitim sürecini kapsaması,
- ✓ Geleceğin bilgi toplumu için bir zorunluluk olması,
- ✓ Toplumsal değişikliklere ayak uydurabilmek amacıyla gereksinim duyulması,
- ✓ Yaşı, cinsiyeti ve pozisyonu ne olursa olsun; herkesin evrensel öğrenme fırsatlarından yararlandırılması,

- ✓ Eğitim-öğretim kurumlarının dışındaki öğrenmenin öneminin yaygın biçimde kabul edilmesi,
- ✓ Bilgiyi bulma, bulunan bilgiyi geliştirme, bağımsız ve aktif olarak kullanabilme becerisinin kazanılması,
- ✓ Kişinin; bağımsız, kendi kendine öğrenmeye motive edilmesi,
- ✓ Sınırsız öğrenmenin sağlanması ya da ömür boyunca bilgi edinilmesi, olarak özetlenebilir.

Yaşam boyu öğrenme konusu bağlamında birçok kavramdan söz edilebilmektedir. Bunlar arasında yaygın eğitim, halk eğitimi, yetişkin eğitimi ve bilgi okuryazarlığı en dikkati çekenlerdir.*

Bu çalışma için yaşam boyu öğrenme kavramının şu tanımı temel alınmıştır: **Yaşam boyu öğrenme; resmi bir özellik taşıyan ya da taşımasın iş ile ilgili, bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirme amaçlı yaşam boyu gerçekleştirilen hem bir amaca yönelik, hem de rastgele öğrenme etkinliklerinin tümüdür.**

2.3. YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN AMACI

Çağa ayak uydurabilmek bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin gerisinde kalmamak amacıyla birçok ülke, Avrupa Birliğinin yaklaşımı çerçevesinde eğitim sistemlerinde düzenlemeye ya da yeniden yapılanmaya gitmiştir. Yapılan öneriler doğrultusunda özellikle yaşam boyu öğrenme kapsamında kararlar alınmıştır. Ülkelerin bu konuda yapmış oldukları çalışmalara Avrupa'da olduğu gibi Türkiye'de de yaşam boyu öğrenme adı altında yer verilmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında bilim ve teknoloji alanında yaşanan önemli gelişmeler ve hızlı değişim toplum yaşantısını her alanda etkilemiştir. Özellikle eğitim ve öğretim kurumlarının çağın gereksinim duyduğu bireyleri yetiştirme ya da toplumu yaratmada büyük sıkıntılar çektiği ortadadır. Bu

* Farklı adlarla dile getirilen bu eğitim süreçlerinde bir beceri olarak son yıllarda öne çıkan bilgi okuryazarlığı kavramı için ayrıca bakınız ACRL, 2006; Adıgüzel, 2005; Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2002; Doyle 1992; Doyle, 1994; Gren, 2007; *Information Literacy*, 2008; Johnston ve Webber, 2006; Jokitalo, 2004; Kotyk, 2004; Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001; Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2002; Levitov, 2004; Marcum, 2002; Rader, 2002; Saatçioğlu, Özmen, Özer, 2003; Spitzer, Eisenberg, Lowe, 1998; *The Big6*, 2008.

sıkıntıları ortadan kaldırmak amacıyla Avrupa Birliği ülkeleri ve aday ülkeler başta olmak üzere birçok ülke tarafından örgün eğitim kurumlarının yanı sıra yaşam boyu öğrenme ya da yaşam boyu eğitim alanlarına büyük katkısı olan yaygın eğitim kurumlarına büyük önem verilmiştir. Evrensel anlamda özellikle 1970’li yıllarda ortaya çıkan yaşam boyu öğrenme kavramı 1980’li yıllarda döneme hâkim olan ve ekonomik kalkınmanın temelini oluşturan endüstrileşme ile yaşanan ekonomik kriz ile sosyal ve kültürel farklılıkların kabul edilmemesi nedeni ile gündemden kaybolmuştur. Daha sonraki yıllarda görülen endüstrileşme, zamanla bilgi patlamasına ve işgücü niteliklerine bağlı eğitim düşüncesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Zaman içinde özellikle ekonomik alanda yaşanan olaylar hem sosyal hem de eğitim alanını doğrudan etkilemiştir. Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların ortaya çıkmasıyla farklılıkların kabul edilmesi kaçınılmaz olmuştur. 1990’larda yaşam boyu öğrenme kavramı tekrar ortaya çıkmış ve politik, ekonomik, sosyal, kültürel bağlamda ve eğitim politikalarında güncel pozisyonuna tekrar yerleşmiştir. 2000’li yıllarda ise yaşam boyu öğrenme daha fazla önem kazanarak gündeme gelmiştir.

Avrupa, bilgi kullanma becerisine sahip bireyler yetiştirmek için eğitim sistemlerinde eşit fırsatlar sunarak yeni ekonomi piyasasında rekabet edilebilirliği güçlendirmek ve bu konuda yüksek motivasyon sağlamak için “aktif yurttaşlığı” geliştirmek amacıyla konuya önem vermiştir (Ayhan, 2005, s. 12; Singh, 2002, s. 11). Hatta bilgi çağında, bilgi ekonomisinin gündemi “kazanmak için öğrenmek” olarak belirlenmiştir (Hake, 2005, s. 17).

Günümüzde eğitim ve öğrenme; örgün eğitimin ötesinde, yaşam boyu süren, gerekli yöntemleri kullanarak bireylerin gelişimleri için gereksinim duyduğu her türlü bilgi ve beceriyi bireylere kazandırmayı ve mevcut eğitim sisteminin tümünü geliştirmeyi hatta değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşıma sahiptir (DPT, 2001, s. 21).

Yaşam boyu öğrenmenin; bilmek için öğrenmek (learning to know), yapmak için öğrenmek (learning to do), olmak için öğrenmek (learning to be), birlikte yaşamak için öğrenmek (learning to live together) olmak üzere dört temel amacı vardır (Singh, 2002, s. 15). Fakat yaşam boyu öğrenmenin en temel amacı “öğrenmeyi öğretmek”tir.

Öğrenmeyi öğrenmek, çeşitli kaynaklardan bilgiye ulaşarak elde edilen bilgiyi günlük yaşamda problem çözme, planlama ya da karar verme aşamalarında kullanabilmek; ayrıca bilgisayarın da bilgiye ulaşmada bir araç olarak görülmesini sağlamak olarak bilinmektedir. Yaşanılan bilgi çağında bu temel amaç çerçevesinde bireysel ya da toplumsal gelişim amacıyla bilginin etkili ve verimli olarak kullanılmasını sağlayarak öğrenmeyi desteklemek de yaşam boyu öğrenmenin amaçlarındandır (DPT, 2001, s. 13; Çolakoğlu, 2002, s. 2). Ayrıca her yaşta insanın yüksek kalitede öğrenme olanaklarından eşit ve açık olarak faydalanabilmesi, bunun yanında temel becerilere sahip bireylerin bu becerilerini güncelleyebileceği ya da daha ileri düzeye taşıyabileceği fırsatların sunulması da yaşam boyu öğrenmenin hedefleri arasında yer almaktadır (*Yaşam boyu*, 200?, s. 2).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yaşam boyu eğitimin temelde üç amaç taşıdığı belirtilmektedir. Bunlardan biri “yaşam boyu öğrenmede fırsatlar yaratarak bireylerin kişisel gelişmelerini sağlamak”, bir diğeri “toplumsal bütünleşmeyi sağlamak” ve son olarak da “ekonomik büyümeyi sağlamak”tır. Burada kişisel gelişim, birey merkezli aktif öğrenmenin yaşam boyu devam ettirilmesi anlamına gelmektedir. Toplumsal bütünleşme ise; yaşam boyu öğrenme açısından eşit fırsatlara sahip, demokratik bir toplumda bütünleşmeyi sağlamak anlamındadır. Aynı fırsat eşitliğinin, becerilerini geliştirmek isteyen bireylere de sunulması gerekmektedir. Böylece yetişen kalifiye elemanlarla verimin artırılması da ekonomik büyümenin sağlanmasında büyük bir etki yaratacaktır (DPT, 2001, s. 10). Nitekim Singh (2002) de gelişmiş toplumlardaki yabancı göçmen ve yaşlıların toplam nüfusa olan oranlarının artması ile toplumsal bütünleşmeyi sağlamanın güç olduğunu, yaşam boyu öğrenme, özellikle de yetişkin eğitimi ve üzerinde durulan yabancı dil eğitimi ile toplumsal bütünleşmenin ve böylece de ekonomik büyümenin gerçekleştirilebileceği savını ortaya atmıştır.

Benimsenen birçok amaca rağmen herkes için yaşam boyu öğrenmenin amaçları bazı noktalarda benzerlik göstermektedir. Bunlar:

- ✓ Nitelikli okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma,
- ✓ İlk ve ortaöğretimde gerçek bir öğrenme temelini oluşturulması,

- ✓ Okuldan işe geçişlerin kolaylaştırılması,
- ✓ Yetişkinleri öğrenmeye özendirme,
- ✓ Sistemin parçaları arasında tutarlılığın sağlanması,
- ✓ Sistem kaynaklarının yenilenmesi olarak belirlenmiştir.

Bu maddeleri biraz açıklamak gerekirse; yaşam boyu öğrenme becerisinin ilk olarak okul öncesi dönemde kazandırılması daha sonraki dönemlerde kalıcı olmasının sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu dönemde kazandırılmayan alışkanlıkların daha sonraki dönemlerde kazandırılması ya da var olan alışkanlıkların daha sonra değiştirilmesi çok güç olmaktadır. İkinci olarak, ilk ve orta öğretimde bireysel gelişmeye olanak tanıyan olumlu öğrenme ortamlarının yaratılması ve bu gelişmeyi teşvik eden ölçme ve değerlendirme sistemlerinin kullanılması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin öğrenme yetenekleri dikkatle takip edilebilecektir. Yaşam boyu öğrenmenin bir başka amacı; okul hayatından iş hayatına geçişlerin ve iş yaşamında karşılaşılan değişimlerin neden olduğu sorunların, verilen danışmanlık hizmetleri ve yaşam boyu öğrenme fırsatları ile en aza indirgenmesidir. Bütün bunların sağlanabilmesi için kurumsal ve kurumsal olmayan tüm öğelerin uygun biçimde birleştirilmesi ve aralarındaki tutarlılığın sağlanması, gerekli yatırımların yapılması ve gereksinim duyulan altyapının hazırlanması gerekmektedir (DPT, 2001, s. 16). Bugün bir bireyin örgün eğitimde öğrendikleri ile yaşamını idame ettirmesi imkânsız hale gelmiş, artık örgün eğitimden sonra da öğrenmenin devam ettirilmesi bir zorunluluk halini almıştır.

Avrupa Parlamentosu bireysel ya da kurumsal olarak, kamusal ve özel yaşamın tüm alanlarında yaşam boyu öğrenmenin uygulanabilmesi için kapsamlı bir strateji geliştirmek amacıyla 2000 yılında “Yaşam Boyu Öğrenme İçin Muhtıra” başlıklı belge ile yaşam boyu öğrenmenin tüm Avrupa’da tartışma konusu haline getirilmesini amaçlamıştır (Ayhan, 2005, s. 12). Avrupa bunu başarmış yaşam boyu öğrenme kavramı her alanda tartışılmaya ve çeşitli projelere konu olmaya başlamıştır.

Yaşam boyu öğrenme için; farklı kaynaklarda öğrenmeyi öğretmek, eğitimi geliştirmek vb. gibi birbirini destekleyen farklı amaçlar belirlenmiştir. Fakat Reinecke (2002) iki

temel yaklaşım ile konuyu özetlemektedir. Bunlardan biri UNESCO ve OECD'nin benimsemiş oldukları sosyal ve kültürel yaklaşım, bir diğeri ise Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi (Council of Europe) tarafından benimsenen ekonomik yaklaşımdır. Her iki yaklaşım da teorik açıdan insani sermaye (human capital) ve sosyal sermaye (social capital) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Daha önce yaşam boyu öğrenmeden toplumsal bütünleşmeyi sağlayarak ekonomik büyümeyi gerçekleştirme amacının olduğundan söz edilmişti. Burada sözü geçen insani ve sosyal sermaye de bu iki amacı açıklamaktadır. İnsani sermaye; eğitimi ve geliri artırma ile ilgili olup, işçi ve işveren ilişkilerine yapılan yatırımı da göstermektedir. Sosyal sermaye ise; bireysel değil grup ilişkilerine yapılan yatırımları konu almaktadır. İnsanların birbirleri ile iletişime geçerek sosyal öğrenme ortamlarının yaratılması bilginin aktarılmasında sosyal sermayeye yapılan yatırımların önemini ortaya koymaktadır. Sadece beşeri sermayeye yapılan yatırımların bir önemi olmayabilir. Yaşam boyu öğrenmenin toplumun ve ekonominin kalkınması rolünü gerçekleştirebilmesi için gerek sosyal ve kültürel gerekse ekonomik yaklaşım açısından her iki sermaye türüne de yatırım yapmak gerekmektedir.

Sonuç olarak; yaşam boyu öğrenme için birbirinden pek de farkı olmayan tanımların yapıldığı gibi farklı sayılmayacak çeşitli amaçların gündeme geldiği de görülmektedir. Sürekli olarak her alanda değişim ve gelişmelerin yaşandığı bilgi çağında gereksinim duyulan birey ve toplumların oluşturulmasında yaşam boyu öğrenmenin amacı en kısa ifade ile öğrenmeyi öğrenmiş bireylerle bilginin önemli rol aldığı ekonomik rekabete karşı koyabilmeyi sağlamaktır. Günümüzün rekabet ortamında bu beceriyi kazanmış bireylere ihtiyaç duyulmaktadır.

2.4. YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN ÖNEMİ

Yaşadığımız çağda en popüler sözcük 'değişim' olmuştur. Değişimin ardında yatan güç bilgidir. Yaşam boyu öğrenme tanımlarında da geçtiği gibi çağa ve sürekli değişim gösteren teknolojiye ayak uydurabilmeyi ve değişimin neden olduğu sıkıntıları ortadan kaldırma gücünü elde edebilmeyi sağlayacak olgu ise yaşam boyu öğrenme becerisinin kazanılmasıdır. Ayrıca küreselleşme, bilgi ekonomisi, ulusal ekonomiler arası rekabet, işsizlik, bireysel istihdam ve bilgi toplumundan dışlanma gibi sorunlarla başa

çıkabilmek için de yaşam boyu öğrenme önemli bir faktör olarak bilinmekte ve savunulmaktadır (Hake, 2005, s. 16).

Yaşam boyu öğrenmenin önemi, öğrenmenin yaşam süresince gittikçe artan etkisinin farkına varılmasıyla ortaya çıkmıştır. Amerika’da halk, 1970’lerde yaşam felsefesinin önemli birer parçası olan öğrenmeye, eğitime, kişisel ya da bireysel gelişime olan gereksiniminin farkına vardığında yaşam boyu öğrenmeyi kavramaya çalışmıştır (Kahlert, 2000). Kahlert (2000, s. 3) yaşam boyu öğrenme üzerine yaptığı çalışmasında müşteri olarak nitelendirdiği halkın öğrenme hakkındaki düşüncelerine şu şekilde yer vermektedir:

- ✓ İş yaşamına, aile yaşamına, kişisel ve toplumsal gelişime sağladığı katkılarından dolayı öğrenmeye önem verilmelidir.
- ✓ Öğrenmenin, mutlaka zahmete değer ve değerli bir yanı vardır.
- ✓ Öğrenme sadece mesleki beceriler ya da nitelikler elde etme üzerine gerçekleştiği için iş, öğrenme için en önemli nedendir.
- ✓ Öğrenme, yaşamda hedeflenen amaçlara ulaşmada ya da hızla değişen çağa ayak uydurabilmede yardımcı olmaktadır.
- ✓ Yapısal öğrenmenin, beklenti ve gereksinimlerin karşılanmasına ya da kişisel gelişime katkısı olmamakta, hatta esnek olmayan, katı ve stresli bir öğrenme sürecine neden olmaktadır.
- ✓ Resmi ve gayri resmi öğrenme biçimleri önemlidir, fakat halk okulda ya da kitaplardan öğrenme yerine; diğer insanlardan, bir rehber ya da danışmandan bilgi elde etme yoluyla öğrenmeyi tercih etmektedir.

İçinde bulunduğumuz toplum “bilgi toplumu” olarak da ifade edilmektedir. Bu toplumda hızla üretilen bilgi aynı hızda tüketilmekte, hatta eskimektedir. Ayrıca üretilen bilgiye erişim, iletişim ve bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucu her gün daha karmaşık bir hal almaktadır. Böylece öğrenme, örgün eğitimin dışına taşmakta, bu da öğrenmenin yaşam boyu sürmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumu bireylerinin bu yaşam tarzına ayak uydurabilmesinin tek çaresi yaşam boyu öğrenci olarak kalmalarıdır. Yaşam boyu öğrenen, etkin bir öğrenci olmak isteyen birey için en önemli gereksinim

“öğrenmeyi öğrenmek”tir. Bireylerin öğrenme isteklerinin canlı tutulması için eğitimde rolü olan tüm kurum ve kuruluşların bu anlayışla hizmet vermesi ve eğitim politikalarının bu anlayış çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir. Bireylere yaş, cinsiyet, dil, din, ırk ve statü ayrımı yapılmadan buldukları her ortamda yaşam boyu öğrenme fırsatlarının sunulması büyük önem taşımaktadır. Bir araştırmaya göre insanlar hayatları boyunca öğrendiklerinin %15’ini okulda, %85’ini okul dışında öğrenmektedir (Sayılan ve Yıldız, 2005, s. xii).

Son yıllarda yaşam boyu öğrenme kavramı Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim ve öğretim reformlarının merkezinde yer almıştır (Şimşek ve Ay, 200?). Avrupa, bilgi kullanma becerisine sahip bireyler yetiştirmek için eğitim ve öğretim sistemlerinde eşit fırsatlar sunarak yeni ekonomi piyasasında rekabet edilebilirliği güçlendirmek ve motivasyonu yüksek tutmak için “aktif yurttaşlığı” geliştirmek amacıyla konuya önem vermektedir (Ayhan, 2005, s. 12). Çağa damgasını vuran bilgi ekonomisi için öğrenme, özellikle de yaşam boyu sürecek öğrenme, önem taşımaktadır.

1990’ların ortalarından itibaren çeşitli Avrupa ülkeleri tarafından hazırlanan birçok yasa, yönetmelik, rapor ya da doküman yaşam boyu öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır. Japonya 1990 yılında “Yaşam Boyu Öğrenmenin Desteklenmesi Yasası”nı çıkartmıştır ve bununla birlikte “Yaşam Boyu Öğrenme Ulusal Konseyi” kurulmuştur. 1995 yılında İngiltere Eğitim ve İstihdam Bakanlığı “Yaşam Süresinde Öğrenme (Lifetime Learning) başlıklı bir doküman yayınlamıştır. Avrupa, 1995 yılında yayınladığı “Beyaz Doküman”da yaşam boyu öğrenmenin tüm uluslar için bir hedef olarak belirlenmesi gerektiğini, geleceğin toplumunun bilgi ile donatılacağını, her bireyin kendi niteliklerini kendisinin geliştireceği bir öğrenme toplumu olacağını vurgulayarak konunun önemini ortaya koymuş, 1996’yı “Yaşam Boyu Öğrenme Yılı” olarak kabul etmiştir. Bu yıl için “yaşam boyu öğrenme kavramını teşvik etmek, anlam ve özelliklerini açıklamak, bütün Avrupa vatandaşları için bu kavramın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini gözden geçirmek” olmak üzere başlıca üç amaç çerçevesinde neler yapılabileceği açıklanmıştır. Daha sonra Avrupa Birliği’ne üye devletler kendi yaşam boyu öğrenme siyasa metinlerini hazırlamışlardır. 1997 yılında İskoçya “Yaşam Boyu Öğrenme: İlerlenmesi Gereken Yol (Lifelong Learning: The Way Forward)”

başlıklı belgeyi yayınlamıştır. Aynı yıl içinde Birleşik Krallık Ulusal Dayanışma Grubu “21. Yüzyıl için Öğrenme Raporu” nu, Fin Komitesi “Öğrenmeyi Keşfetmek”i yayınlamıştır. Finlandiya Eğitim Bakanlığı “Öğrenme Mutluluğu” (Joy of Learning) başlıklı; İrlanda Eğitim ve Bilim Bakanlığı “Yaşam için Öğrenme” (Learning for Life) başlıklı politika belgelerini yayınlamışlardır. 1998 yılında İngiltere Eğitim ve İstihdam Bakanlığı “Öğrenme Çağı: Yeni Bir Britanya için Bir Yeniden Doğuş (The Learning Age: A Renaissance for a New Britain) başlıklı belgesini yayınlarken aynı yıl içinde Hollanda İnisiyatifi’nin “Yaşam Boyu Öğrenme Belgesi” de yayınlanmıştır. Bu süreç içinde 1997’de Avrupa Birliği tarafından benimsenen Amsterdam Sözleşmesi ile yaşam boyu öğrenme ve eğitim temel ilke olarak benimsenmiştir. Avrupa Komisyonu, 2000 yılında Avrupa yaşam boyu öğrenme politikalarının gelişimi için tanımlanan mesajların yer aldığı ve bu nedenle önemli bir politika belgesi olarak kabul gören “Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu”nu yayınlamıştır (Hake, 2005; Duman, 2005, s. 32; Akbaş ve Özdemir, 2002; *Teaching*, 1995).

Yaşam boyu öğrenme memorandumunda yaşam boyu öğrenmenin önemi altı madde ile belirtilmiştir:

1. ***Herkes için yeni temel beceriler.*** Amaç; bireylerin bilgi toplumuna katılımlarını sağlamak amacıyla gereksinim duyulan temel becerileri kazandırmak ve bu becerileri yenilemek için öğrenmeye yaygın ve devam eden erişimi garanti altına almaktır.
2. ***İnsan kaynaklarına daha fazla yatırım.*** Amaç; Avrupa’nın en önemli varlığı olan “insan”a öncelik vermek için insan kaynaklarına yapılan yatırımı artırmaktır.
3. ***Öğrenmeyi değerlendirme.*** Amaç; özellikle resmi olmayan, gayri resmi öğrenmeye katılım ve ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak yeni yollar geliştirmektir. Bu kapsamda işgücü pazarında diploma, sertifika ve nitelikler işverenler için önemli referans noktaları olacaktır.
4. ***Eğitim ve öğrenmede yenilik.*** Amaç; yaşam boyu ve yaşam genişliğinde öğrenmeyi sürdürmek için etkili eğitim ve öğrenme yöntemleri geliştirmektir.

Öğretmenler ya da eğiticiler bu konuda danışman, rehber olarak gerekli desteği vermelidir.

5. ***Rehberliğin ve danışmanlığın yeniden düşünülmesi.*** Amaç; kaliteli bilgiye erişmek için öğrenme fırsatlarından herkesin kolayca yararlanabilmesini sağlamaktır. Bu konuda rehberlik, herkesin devamlı olarak erişebileceği bir hizmet olmalıdır. Walters (2008, s. 79) de yaşam boyu öğrenme sürecindeki bireylerin, farklı yaşlarda ya da yaşamın farklı evrelerinde kendilerine kılavuzluk yapacak ve onların bu süreçte başarılı olmalarını sağlayacak rehber, danışmana, kısacası desteğe ihtiyaçları olacağı konusuna değinmiştir.
6. ***Öğrenmeyi evlere olabildiğince yakın hale getirmek.*** Amaç; öğrenmek isteyenlere yaşam boyu öğrenme fırsatlarını olabildiğince yakın yerlerde sağlamak ve uygun olduğunda bilgi ve iletişim teknolojileri ile destek vermektir. Bu fırsat öğrenmeyi sadece evde ya da okullarda değil, aynı zamanda köy konakları, ibadet yerleri, alışveriş merkezleri, kütüphane, müze, sağlık merkezleri, otobüs durakları vb. yerlerde de mümkün kılmayı amaçlamaktadır (*A Memorandum*, 2000).

Memorandum üye ülkeler ve Avrupa Konseyi tarafından her boyutuyla değerlendirilmiş, 2001 yılında “Yaşam Boyu Öğrenme Gerçekliği Alanında Avrupalı Olmak” adıyla yayınlanmıştır. Bu yayın, Haziran 2002’de devlet ve hükümet başkanları tarafından “Yaşam Boyu Öğrenme Kararı” olarak kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu’nun gözden geçirdiği siyasa belgesini kabul etmiştir. Bu belge Avrupa Komisyonu’na üye ve aday ülkelerde eğitim ve öğretim reformu için rehber bir kaynak olarak benimsenmiştir (Hake, 2005, s. 19).

Avrupa Birliği’nin yeni stratejik amaçlarının belirlenmesi için Avrupa Konseyi Hükümet Başkanları 2000 yılında “Lizbon Stratejisi”ni oluşturmuşlardır. Bu belgeye göre Avrupa’nın stratejik amacı şöyledir: “AB daha iyi ve çeşitli iş olanakları sağlayan sağlam ekonomik gelişme ve toplumsal bütünlük ile dünyanın en dinamik ve rekabetçi bilgi temelli ekonomisine sahip olmalıdır.” Bu strateji kapsamında da Avrupa, bilgi temelli ekonomiyi hedeflediğini, bilgi temelli bir ekonominin; yapılan ya da yapılacak ekonomik reformların temel hedefi olduğunu belirtmiştir. 2001 Stockholm Eğitim

Bakanları toplantısında Lizbon Stratejisini destekleyen 2010 hedefleri belirlenmiş ve bu hedeflerde eğitimin etkinlik ve kalitesinin artırılması ve herkese açık olması üzerinde durulmuştur. 2002 yılında Bakanlar Barcelona’da yaptıkları toplantıda Avrupa’nın eğitim ve öğretimin kalitesi açısından dünya lideri olması gerektiğini açıklamış ve on yıllık çalışma programını hazırlamış, bu programın hayata geçirilmesi için de “öğretmen eğitimi ve eğitimcilerin eğitimi, temel beceriler, bilişim-iletişim teknolojilerinin (ICT) bütünleştirilmesi, matematik, fen ve teknoloji, kaynakların etkin kullanımı, dil öğrenme, yaşam boyu rehberlik ve dayanışma, hareketlilik ve Avrupa işbirliği, aktif yurttaşlık için öğrenme, algin (kendiliğinden) ve informal öğrenmenin tanınması gibi öğrenmeyi daha çekici ve iş hayatı ile bağlantılı hale getiren çalışmalar” ın yapılması olmak üzere birçok amaç belirlenmiştir. Avrupa Konseyi Eğitim Bakanları’nın 2002 yılında Kopenhag’da yaptıkları toplantıda yaşam boyu öğrenme temelli ortak politikalar ve işbirliğinin geliştirilmesi kararı alınmıştır (Hake, 2005; İnan, 2005, s. 69).

İşsizlik, tüm dünyada sosyal gelişmeyi engelleyen nedenlerden biri olarak görülmektedir. Bireylerin iş bulması onların, işgücü piyasasının gereksinim duyduğu niteliklere sahip olmasına da bağlıdır. Çünkü küreselleşme, işin niteliğinde bir değişime neden olmuş ve böylece her alanda nitelikli elemana gereksinim duyulmuştur. Avrupa bireylere bu nitelikleri kazandırmanın yolunun yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinden geçtiğini savunmaktadır. Görüldüğü üzere, yaşam boyu öğrenme, temelde sürekli değişen bilgi toplumuna ve artan bilginin niteliğine uyum sağlayan bireylerin yaratılmasını ve bireysel gelişimle birlikte toplumsal ilerlemeyi sağlamaktadır. Fakat Avrupa’da yaşam boyu öğrenme faaliyetleri daha çok ekonomik kalkınma ve rekabet amaçlı yapılmaktadır. Özellikle işsizlik sorunu başta olmak üzere, bilgi toplumunun itici gücü olarak nitelendirilen küreselleşmenin neden olduğu sorunları en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak amacıyla yaşam boyu öğrenme çalışmalarına önem verilmektedir.

2.5. TÜRKİYE’DE YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Türkiye’de yaşam boyu öğrenme konusu, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, beş yıllık kalkınma planları, Milli Eğitim Şûraları olmak üzere çeşitli plan ve kararlarda ele alınmıştır (Duman, 2005, s. 34). Konu ilk olarak 1973 tarihli “1739 sayılı Milli Eğitim

Temel Kanunu'nda ele alınmıştır. Türk Milli Eğitim Sisteminin yaşam boyu öğrenme konusunda genel ilkeleri olarak kabul edilen bu Kanun'da doğrudan yaşam boyu öğrenmeden söz edilmese de dolaylı olarak öğrenmenin yaşam boyu devam ettirilmesinden ve bunun için neler yapılacağından söz edilmektedir. Kanunda 9., 40., 41. ve 42. maddeler konu ile ilgili maddeler olarak yer almaktadır (MEB, 1997).

1963-2005 yıllarını kapsayan beş yıllık kalkınma planlarında da yaşam boyu öğrenme konusu doğrudan ya da dolaylı olarak ele alınmıştır. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında halk eğitiminin önemine değinilmiştir. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise yetişkin eğitimi ve özellikle kadınlar için okuma-yazma eğitimine verilmesi gereken önemden bahsedilmiştir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma planında ise örgün eğitimin tamamlayıcısı olarak görülmüş ya da okul dışı gençliğin eğitilmesindeki önemi üzerinde durulmuştur. Özellikle insan gücü ihtiyaçlarındaki nitelik sorununu ortadan kaldırmak için yaygın eğitim imkanlarını kullanarak ekonomik faaliyetlere dönük mesleki ve teknik yeteneklerin kazandırılması yönünde imkanların tekrar gözden geçirilmesine değinilmiştir (Üçüncü, 1973?). Dördüncü kalkınma planı örgün eğitim dışında kalan geniş yığınların eğitim eksikliklerini gidermek, onların değişen toplumsal koşullara uymalarını sağlamak, kentleşmenin endüstrileşmenin ve tarımda modernleşmenin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmalarına yönelik kapsamlı yaygın eğitim hizmetlerinin geliştirilmesinin gerçekleştirilemediğinden bahsedilmiş, örgün eğitimin tamamlayıcısı olacak biçimde düzenlemelere gidilmesi gerektiği konusuna değinilmiştir (Dördüncü, 1979). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında örgün ve yaygın eğitimin bir bütün olarak hizmet vermesi ve yaygın eğitim kurumlarının yetişkinler için yaşam boyu eğitim merkezleri olarak tanımlanmasının gerekliliğinden söz edilmiştir. 1990-1995 yıllarını kapsayan altıncı planda işgücü piyasasında gereksinim duyulan insan kaynaklarının eğitiminde yaygın eğitimin önemli bir yeri olduğu ve bu nedenle yaygın eğitime yapılan yatırımların artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da yine yaygın eğitimin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi ve eğitimini tamamlayarak ya da herhangi bir nedenle okuldan ayrılan herkes için yaşamlarının her döneminde kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için imkân sağlanması gerektiğine değinilmiştir (Duman, 2005, s. 35). 2001-2005 yıllarını kapsayan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise yaşam boyu öğrenme konusu üzerinde yaşam boyu eğitim veya örgün olmayan eğitim başlığı altında

önemle durulmuş, “herkes için yaşam boyu öğrenme” hedef olarak benimsenmiştir. Burada yaşam boyu eğitimin amacı, AB ülkelerinde olduğu gibi “... bireyleri toplum hayatında meydana gelen ekonomik, kültürel, siyasi değişimlerle baş edecek düzeye getirme” olarak belirtilmiştir (DPT, 2001, s. 1). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında ise 570., 571., 583., 584. ve 594. maddelerde yaşam boyu öğrenme ve eğitim kavramlarına değinilmiştir (DPT, 2006).

Yaşam boyu öğrenme konusu Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren toplanan Milli Eğitim Şuralarına da konu olmuştur. Bazen yetişkin eğitimi bazen de halk eğitimi olarak ele alınan yaşam boyu öğrenme ile ilgili en önemli şura 13 Ocak 1990 tarihinde toplanmış olan 13. Milli Eğitim Şurasıdır. Bu şuranın teması “Yaygın Eğitim” olup, “yaşam boyu öğrenme” kavramından neredeyse hiç söz edilmemiş ve kavramlar arasında tam bir ayırım da yapılmadan konu ile ilgili birçok karar alınmıştır. Kararların ortak noktası ise eğitim öğretimin yaşam boyu devam ettirilmesi olmuştur. Bunun için gerekli olan yeni bir yaygın eğitim yasasının çıkartılması ve önceliğe sahip eğitim gereksinimlerinin karşılanabilmesi için yaygın eğitime ayrılan kaynakların artırılması, ekonomik, kültürel, siyasi değişimlerle baş edebilecek bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahip olan halk eğitim merkezlerinde eğitimin yüksek nitelikli personel tarafından verilmesi gibi kararlar alınmıştır.

13-17 Mayıs 1996 tarihinde toplanan “Toplumun Eğitim İhtiyacının Sürekli Karşılanması” başlıklı 15. Mili Eğitim Şurasında da eğitim ve öğrenmenin bireylerin tüm hayatını kapsadığı ve bu nedenle okul dışı eğitimin de üzerinde durulması ve geliştirilmesi gereken konulardan biri olduğu sonucuna varılmıştır. Bir sonraki şurada ise bir anlamda yaşam boyu öğrenme kavramı kapsamına alınabilecek, çağın gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmede öneme sahip mesleki teknik eğitim konusu işlenmiştir. Ayrıca 1-5 Aralık 2004 tarihinde toplanan Eğitim Sendikası Demokratik Eğitim Kurultayı’nda yaşam boyu öğrenme konusuna yer verilmiştir (Duman, 2005).

Türkiye, 2002 yılında Avrupa Konseyi’nin kabul ettiği Yaşam Boyu Öğrenme Kararı’na ve Lizbon Stratejisi sonrası Eğitim Yetiştirme Birliği’ne katılmıştır. Yaşam Boyu Öğrenme Kararı’na katılımından sonra Türkiye’nin başardığı ilerlemeler ve nasıl

çalışacağı konusunda Electronic Funds Transfer (EFT) raporu hazırlanmıştır. Raporda Türkiye'nin yaşam boyu öğrenme konusunda çalışmalar yapmasının yanında örgün ve yaygın eğitim arasındaki dengesizlikten bahsedilmiştir. Ayrıca örgün eğitimin öncelikli olduğundan ve iş yerinde öğrenmeye olan ilginin düşüklüğünden de söz edilmektedir. Raporda varılan sonuç ise; Türkiye'de yaşam boyu öğrenme konusunda bütünleşik bir politikanın bulunmadığı, ayrıca toplum ya da ilgili kurumlar tarafından stratejilerin tanımlanmasına ve uygulanmasına katılımın olmadığıdır. 2003 yılında Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Kararına katılan ülkelerin yaşam boyu öğrenme konusunda yaptığı çalışmalarını izlemek amacıyla sorular hazırlanmıştır. Bu sorular kapsamında Türkiye bir rapor daha oluşturmuştur. Hazırlanan raporda Milli Eğitim Temel Kanunu esas alınmıştır. Raporda Türkiye'nin yetişkinler için öğrenme ortamlarını geliştirdiğinden; onların, sunulan eğitim kurslarından ya da diğer bir deyişle sürekli eğitim fırsatlarından yararlanmaları konusunda güdülenmeleri yönünde çalışmalar yapıldığından söz edilmiştir. Son olarak 2004 yılında AB standartlarına uyum aşamasında yapılan çalışmaları açıklayan bir rapor hazırlanmıştır. Raporun incelenmesiyle; "Türk Milli Eğitim Sisteminin fazlasıyla merkeziyetçi ve yerel yönetimlere çok az serbesti tanıyan bir yapıda olması; Yüksek Öğretim Kurumu'nun merkeziyetçi rolü; Türk Eğitim Sisteminin işgücü piyasasının gereksinimleri ile daha az ilgili görünmesi" olmak üzere üç önemli nokta ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu raporda yaşam boyu öğrenmeye olan ilginin düşük olması da tartışılmıştır. Ele alınan bu konular eğitim sisteminde ciddi eksiklikler olarak görülmektedir. Oysa Hake'in Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumunda yapmış olduğu konuşmada dikkat çektiği Avrupa Konseyi'nin hazırlamış olduğu raporda "...yaşam boyu öğrenmenin önündeki tüm engeller kaldırılmalıdır. Bu durum yüksek öğretim de dahil olmak üzere örgün eğitime önem verilmesine ve yetişkin öğrenenler için iş yerinde yetiştirme de dahil olmak üzere informal [gayrı resmi] eğitimin genişletilmesine yol açmaktadır" önerisi kabul edilmiştir (Hake, 2005).

Raporlara ve Avrupa Yetişkin Eğitimi Araştırmaları Topluluğu (ESREA) sekreteri Hake'e (2005) göre Türkiye'nin Avrupa Birliği içinde yaşam boyu öğrenmeye tam katılımı ve Lizbon stratejilerinin hayata geçirilmesi için birçok alanda girişimde bulunmaya ihtiyaç vardır ve bu girişimlerin acilen hayata geçirilmesi en kısa zamanda talep edilmelidir. ESREA 1991 yılından itibaren yaşam boyu öğrenme ve bilgi toplumu

çerçevesinde yetişkinlerin öğrenmesi ile ilgilenen araştırmacıların oluşturduğu bir topluluktur. Bu topluluğun amacı; Avrupa'nın bilgi temelli gelişimine katkıda bulunmak amacıyla yetişkin eğitimi alanında çalışanlar arasında ağ oluşturmaktır. Topluluk, Avrupa'da yaşam boyu öğrenme ile ilgili uluslar arası olarak bilinen bir forumu da ortaya çıkarmıştır (Hake, 2005, s. 29).

Bireylerin belirlenen gereksinimlerine göre yaşam boyu eğitim programlarının ve politikalarının oluşturulması bir zorunluluk halini almıştır.

Yaşam boyu öğrenme gündemi oluşturmak için;

- a) Yasal politik stratejileri belirlemek,
- b) Özgül siyasa önlemlerini belirlemek,
- c) Özgül siyasa araçlarının seçimini tartışmak gerekmektedir (Hake, 2005, s. 14).

Türkiye, AB'nin Eğitim ve Öğretim 2010 ve Avrupa Konseyinin 2002 tarihli Yaşam Boyu Öğrenme kararına katılmış ve 2004 yılında bir rapor yayınlamıştır. Bu raporda "Türk Milli Eğitim Sisteminin ve Yüksek Öğretim Kurumunun fazlasıyla merkeziyetçi olması ve Türk Eğitim Sisteminin işgücü piyasasının gereksinimleri ile uyuşmaması" olmak üzere üç önemli nokta üzerinde durulmuştur (Hake, 2005, s. 20).

Kısaca, Türkiye'de yaşam boyu öğrenme ilk olarak eğitimle ilgili alınan kararlarda doğrudan ya da dolaylı olarak bir şekilde yer almıştır, daha sonraları ise beş yıllık kalkınma planlarına da konu olmuştur. Fakat Türkiye'de eğitim alanında karşı karşıya kalınan durumlar ve yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında yaşam boyu öğrenme kavramının ülkemiz açısından ne kadar önemli olduğu ve bu konuda halen birçok girişime ihtiyaç duyulduğu açıkça ortadadır.

2.5.1. Türkiye'de Yaşam Boyu Öğrenme Politikaları ve Uygulamaları

Bilgi toplumu bireylerine yaşam boyu öğrenme becerilerini kazandırmak amacıyla izlenen ya da izlenmesi gereken yöntemler bu başlık altında sıralanacaktır. Bu konuda çeşitli plan ya da projelerde yer verilen politikalar şunlardır:

- ✓ Okul ve üniversite gibi kurumlarla yapılacak ortak çalışmalarla rehber öğretmen, öğrenci ve işveren aracılığıyla etkili öğrenme fırsatları sağlanmalıdır.
- ✓ Bilgi teknolojileri, destek personel ve eğitim alanları ile öğrenmeye yardımcı bir çevre yaratılmalıdır.
- ✓ Örgütler birer öğrenme merkezi olmaları için desteklenmelidir.
- ✓ Sağlanan tüm hizmetlerin öğrenme üzerine etkileri değerlendirilmelidir.
- ✓ Kaynak ayırmayı da kapsayan öğrenme ile ilgili politik girişimler desteklenmelidir (Calimera, 2005, s. 3).

Bunların dışında Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özellikle bu konu üzerinde durmuş ve çeşitli politikalar belirlemiştir. Planda yer alan maddeler de özellikle ve öncelikle eğitime yapılacak harcamaların artırılması, yetişkin eğitimi konusunda diğer Avrupa ülkelerini de dikkate alarak çalışmalara başlanması üzerine hazırlanmıştır. Ayrıca küreselleşmenin neden olduğu sorunların ortadan kaldırılması ve nitelikli eleman talebinin sağlanması için tüm bireylere yaşamları boyunca kendilerini sürekli olarak geliştirebilecekleri her türlü eğitim fırsatının eşit olarak sağlanması konularına da değinilmiştir. Planda yer alan ve benimsenen politikalar şunlardır:

- ✓ Toplam eğitim harcamalarının gayri safi milli hâsılaya olan oranı artırılmalıdır.
- ✓ Gençlerin eğitim düzeylerine uygun iş fırsatı sağlanmalı, okul dışı iş ve meslek eğitim imkânları yaygınlaştırılmalı ve geliştirilmelidir. Bu imkânlardan yararlanamayan grupların ihtiyaçları da dikkate alınmalıdır. Ayrıca okuldan ayrılmayı önleyecek önlemler araştırılmalı ve titizlikle uygulanmalıdır.
- ✓ Gizli eğitim kaynakları ortaya çıkarılarak, bu kaynaklar yetişkin eğitimi için harekete geçirilmeli ve bu kaynakların harekete geçirilmesinde gençliğin katılımının önemi dikkate alınmalıdır.
- ✓ Kültür ve eğitim imkânlarından yoksun kalmış bireylere, ancak onlara en yakın olan ve onların günlük sorunlarını paylaşabilen insanlar tarafından çoğu kez daha kolay yaklaşılabildiği gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır.
- ✓ Yetişkin eğitimi verebilecek adayların bulunması ve bu adayların çeşitli programlarla yetiştirilmeleri için çaba gösterilmelidir.
- ✓ Türkiye’de hızla artan yaşlı nüfusu, sosyo-kültürel özellikleri doğrultusunda hizmet verecek merkezler kurarak çeşitli eğitimlerle onların yaşamları zenginleştirilerek yaşama bağlılıkları sağlanmalı, üretime ve ekonomiye katkıda bulunmaları için çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Bireylerin çalışma sonrası emeklilik hayatlarında da düzenli ve mutlu bir hayat sürdürebilmeleri açısından emekliliğe hazırlık programları düzenlenmelidir.
- ✓ Bugün bütün ülkelerin gündeminde olan yaşam boyu öğrenme ilkesi çerçevesinde deneyim sahibi ülkelerden faydalanarak, özellikle Milli Eğitim sistemi tekrar gözden geçirilmeli ve belirlenen hedeflere göre uyarlanmalıdır.

- ✓ Yaşam boyu eğitim ve öğrenme kavramları, bu her iki eylemin de hayat boyu sürmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle kalkınmanın temelinde rol alan özellikle genç bireylere yaşamları boyunca kendilerini geliştirebilecekleri tüm fırsatlar sunulmalıdır. Söz konusu fırsatların sunulması bu konuya ayrılan kaynakların tekrar gözden geçirilmesi anlamına gelmektedir.
- ✓ Bir bireyin örgün eğitimde öğrendikleri ile yaşamını idame ettirmesi imkânsız hale gelmiştir. Artık yaşam boyu öğrenme ilkesi çerçevesinde örgün eğitimin ötesinde yaygın ve mesleki eğitime verilen önem ve yatırımların artırılması gerekmektedir.
- ✓ Türkiye'nin de önemli sorunlardan biri olan işsizliği ortadan kaldırmak yada bir sorun olmaktan çıkarmak için nitelsiz işgücünü ihtiyaç duyulan alanlarda eğitebilecek çalışmalara gidilmelidir.
- ✓ Her alanda olduğu gibi özellikle iş yaşamında büyük etkisi olan teknolojinin hızla gelişmesi ve bilginin artması hizmet içi eğitime verilen önemi bir kez daha açıkça ortaya koymaktadır. Büyük küçük tüm kurum ve kuruluşlara bu konunun önemi bağlı olduğu meslek örgütleri tarafından açıklanmalıdır.
- ✓ Özellikle ulusal ya da uluslar arası yaşanan göçler sonucu çeşitli alanlarda yaşanan uyum güçlüğü ortadan kaldırmak amacıyla, gereksinim duyulan bilgi ve becerilerin göçmenlere sağlanmasına yönelik yaygın eğitim programları geliştirilmelidir.
- ✓ Yaygın eğitim programları, her coğrafyanın sahip olduğu yaşam koşullarındaki farklılıklar dikkate alınarak hazırlanmalı, bu konuda yerel yöneticilerin bu programların planlamasında aktif rol almaları sağlanmalıdır.
- ✓ Üniversite sınavlarını kazanamayan bireyler için meslek eğitimi verebilecek projelere önem verilmelidir.
- ✓ Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim öğrenmeyi öğretecek şekilde düzenlenmelidir.
- ✓ Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek yetişkin eğitimi ve yaygın eğitim programların toplum isteklerine cevap verecek şekilde düzenlenmesi ve halkın, özellikle de kadınların ve kız çocuklarının bu programlara katılımının sağlanması gerekmektedir.
- ✓ Eğitimin demokratikleştirilmesi, uygulama ve programların içeriğinin hazırlanmasında ve yöntem seçimi konusunda sendikaların, gönüllü kuruluşların, resmi ve gayri resmi kurumların görüşlerine de başvurulmalıdır.
- ✓ Yaşam boyu öğrenme ve eğitim için çeşitli kurum ve kuruluşların desteği de sağlanarak açılan programların ulusal ve uluslar arası düzeyde geçerli sertifika vermeleri konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Sağlıklı yaşam, çocuk eğitimi, madde bağımlılığı gibi tüm toplumu ilgilendiren konularda bilgilendirici ve eğitici programlara ağırlık verilmelidir (DPT, 2001, s. 23–26).

Sonuç olarak, 2001-2005 yılları için hazırlanan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yaşam boyu öğrenme kavramı ve anlayışı geniş olarak yer almaktadır. Planda bu konuda yapılacak harcamaların artırılmasından, ilgili diğer kurumlarla oluşturulacak ortaklıklara ve çalışmalara kadar birçok konuya değinilmiş, politikalar belirlenmiştir.

Türkiye'de ulusal düzeyde toplumun bilgi gereksinimini karşılamak, yetişkin bireylere bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla, birçok üniversitedeki sürekli eğitim merkezleri

ile ve kamu, özel sektör ve uluslar arası kuruluşlar tarafından, ulusal ve uluslar arası düzeyde hazırlanan eğitim programları, kurslar, seminerler, konferanslarla yaşam boyu eğitimi destekleyen hizmetler verilmektedir. Kurulan sürekli eğitim merkezlerinde; çalışan ya da çalışmayan, çeşitli alanlarda kendilerini geliştirmek isteyen lise ya da üniversite öğrencisi ya da mezunu bireylere, nitelikli iş bulma imkânı sağlayıcı, işverenlerin taleplerine uygun, çağdaş ve donanımlı, kalifiye elemanlar yetiştirmek üzere dil eğitimi, bilgisayar-bilişim, meslek edindirme, kültür ve sanat, spor eğitimi, insan kaynakları yönetimi, beden dili eğitimi programları gibi çeşitli alanlarda bireylerin düzeylerine uygun sertifikalı eğitim programları düzenlenmektedir. Bu programların dışında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yaygın eğitim kurumları tarafından da yaşam boyu öğrenme adına çoğunluğu mesleki alanda olmak üzere çeşitli kurslar da düzenlenmektedir. Düzenlenen kurslar bireylerin öğrenme ihtiyaçlarını tatmin etmede önemli bir role sahiptir.

Türkiye'de yapılmış olmasa da Sutherland (2008) yaptığı çalışmada konunun önemini vurgulamıştır. Kursiyerler üzerine yaptığı araştırmada kursiyerlerin yarısından fazlasının (%58) özellikle teknolojik ilerlemeye uyum sağlamak, %29'unun bilgisayar kullanımını öğrenmek, %25'inin ise mesleki gelişim amacı ile kurslara katıldığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca kursiyerler kişisel nedenlerle, çocuklarına yardım etmek ya da boş zamanlarını değerlendirmek için de bu kurslara katıldığını diğer amaçlar arasında sıralamışlardır.

Türkiye'de 2005-2006 (TÜİK, 2008) istatistiklerine göre 1.833'ü resmi, 8.743'ü özel olmak üzere toplam 10.576 yaygın eğitim kurumu, 79.370 öğretmen ile 4.508.564 kursiyere hizmet vermektedir. Bu kurumların içinde; mesleki eğitim merkezleri, Kız Teknik Genel Müdürlüğü'ne bağlı pratik kız sanat okulları ve olgunlaşma enstitüleri; Erkek Teknik Genel Müdürlüğü'ne bağlı pratik kız sanat okulları (erkek teknik) ve yetişkinler teknik eğitim merkezleri; çıraklık ve yaygın eğitim merkezleri; halk eğitim merkezleri; özel eğitim genel müdürlüğüne bağlı iş eğitimi merkezleri (Öğretilebilir Zihinsel Eng. İş Eğt. Mrk.), otistik çocuklar iş eğitim merkezleri ve bilim ve sanat merkezleri (üstün yetenekliler); turizm eğitim merkezleri; meslek kursları; özel eğitim genel müdürlüğüne bağlı muhtelif kurslar, motorlu taşıt sürücü kursları ve özel dershaneler yer almaktadır.

2.6. YAŞAM BOYU ÖĞRENME İÇİN STRATEJİ VE İLKELER

Uygulanan ya da benimsenen farklı stratejilere rağmen yaşam boyu öğrenme konusunda dünyada aşılması gereken birçok sorun bulunmaktadır. Öncelikle yaşam boyu öğrenmenin hayata geçirilmesi aşamasında karar verme yetkisine sahip mevkilerin mevcut öğrenme fırsatlarının öğrenmeye ihtiyacı olan bireyler açısından yetersizliği konusuna inandırılması gereklidir. Böylece bu kişilerin konuyu önemsemeleri ve yaşam boyu öğrenmenin uygulanması konusunda gerçek bir isteklilik göstermeleri gerekmektedir. Daha sonra bireylerin bu yeni öğrenme biçimi konusunda bilgilendirilmeleri ve yapabilecekleri hakkında cesaretlendirilmeleri konusu ele alınmalıdır. Bu noktada kendilerine büyük görevler düşen öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışından kurtulmaları ve yine başta öğretmenler olmak üzere tüm eğitim ve öğretim kurumlarının yaşam boyu öğrenme için gereken değişimlere ayak uydurabilmelerini sağlamak aşılması gereken en büyük engellerdendir (DPT, 2001, s. 15).

Karşılaşılan değişimlere ayak uydurabilmeyi sağlamak ve yaşam boyu öğrenme konusunda benimsenen politikalara destek olmak açısından çeşitli kaynaklarda çeşitli stratejiler benimsenmiştir.

Kaßebaum (2002) yaşam boyu öğrenme için en temel üç gereksinimden söz etmektedir. Öncelikle politika, kültür ve mesleki eğitim ve öğretimin ayrılamayacak şekilde birbirine bağlı olduğunu dile getirerek yaşam boyu öğrenmeyi içeren eğitim ve öğretimin benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle de işverenlerin mesleki eğitimde rol alması gerektiği konusuna değinmektedir. İkinci olarak, çalışanlara onların sürekli mesleki ve politik eğitimi sağlamak için uygulanabilir haklar verilmesi üzere müfredata ve programa göre tasarlanmış bir yapı oluşturulması gerektiğinden söz etmektedir. Son olarak ise; oluşturulan yapının diğer sistemlere açık, sürekli eğitim ve öğretime izin verecek şekilde düzenlenmesi gerektiğinin önemi üzerinde durmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme konusuna değinen “17. Milli Eğitim Şurası”nda ise yaşam boyu öğrenme başlığı altında 26 maddeden oluşan aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir.

1. Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek, geliştirecek ve yaygınlaştıracak ulusal eğitim politikaları oluşturulmalıdır.
2. Yaşam boyu öğrenmeyle ilgili tüm kurum ve kuruluşlardan alınan bilgilere dayanılarak bir eğitim haritası çıkarılmalı, konuyla ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
3. Örgün ve yaygın eğitim merkezlerinde düzenlenen eğitim programlarının uluslararası standartlara uygun olmasına dikkat edilmelidir.
4. Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri sonucunda, ulusal ve uluslararası standartlarda belgeler düzenlenmelidir.
5. Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilgilendirici, farkındalık düzeylerini artırıcı etkinlikler yapılmalıdır. Bu etkinliklerin belirlenmesinde bilimsel ölçütlere dayalı ve uzmanlar tarafından yapılan bölgesel gereksinim analizleri esas alınmalıdır.
6. Sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin gelir seviyesi düşük olan kesimlere finansman, proje ve ekipman yönünden katkı sağlaması teşvik edilmelidir.
7. Eğitim, ulusal istihdam politikası ile desteklenerek yapılandırılmalıdır.
8. Yaşam boyu öğrenme konusunda bireyleri bilinçlendirmede kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır.
9. Özel öğretim kurumlarının, mesleki ve teknik eğitim ile yaygın eğitim alanlarında da eğitim sunmaları sağlanmalıdır.
10. Okulların, halk eğitim merkezlerinin fiziki yapı ve donanım yetersizlikleri giderilmeli ve bu kurumlara mali destek sağlanmalıdır.
11. Mesleki eğitim veren okullara meslek odaları ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının daha fazla destek vermesi sağlanmalıdır.
12. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında meslek dersleri öğretmenlerinin belirli sürelerle sanayi deneyimi edinmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
13. Yaşam boyu öğrenme uygulamaları aracılığıyla engelli bireylerin eğitimine daha fazla önem verilmeli ve bu bireylerin toplumla bütünleşmeleri sağlanmalıdır.
14. Millî Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler, sosyal hizmetler ve ilgili gönüllü kuruluşların iş birliği ile sokakta yaşayan ve çalışan çocukların ailelerine yönelik eğitim, rehabilitasyon ve maddi imkânlar sunmayı da içine alan çalışmalar yapılmalıdır.
15. Tüm eğitim kurumlarında hafta sonu ve akşamları yapılacak kurs ve seminerlerde yöneticilere ve yardımcı personele ücret ödenmelidir.
16. Özel kurum ve kuruluşların fiziki ortamlarından ve imkânlarından yaşam boyu öğrenme etkinlikleri kapsamında yararlanılmalıdır.
17. Yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin yaygınlaştırılması için yeniden kurum açmak yerine, var olan kurumların geliştirilerek kullanılması sağlanmalıdır.
18. Küreselleşme ve AB sürecinde yabancı dil öğretimine önem verilmeli, hızlandırılmış dil öğretim merkezleri, web destekli öğrenme ortamları aracılığıyla bireylerin en az bir yabancı dili öğrenmeleri sağlanmalıdır.
19. Yaşam boyu öğrenme, 24–64 yaş arası ile sınırlandırılmamalıdır.
20. Yaşam boyu öğrenme, sadece öğrenci ve çalışanlarla sınırlandırılmamalı, aile eğitimine de önem verilmelidir. Bu nedenle anne baba okulları açılarak, toplumsal entegrasyonu sağlayamayan ailelere yönelik girişimlerde bulunulmalıdır. Buna yönelik var olan programlar akredite edilmeli, bu konuda aile destek uzmanları yetiştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
21. Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında kaldırdığı yetişkin eğitimi lisans programları yeniden açılmalıdır.
22. İnsan hakları, demokrasi ve çevre bilinci oluşturma eğitimine önem verilmelidir.

23. Yaşam boyu öğrenme kapsamında yapılan etkinliklerle ilgili istatistikî bilgiler Türkiye İstatistik Kurumu tarafından belirli sürelerle tespit edilmeli ve yayımlanmalıdır.
24. Kamu İnternet Erişimi Projesi yaygınlaştırılmalıdır.
25. Herkesin yüksek öğrenim görebileceği açık üniversite açılmalıdır.
26. Yaşam boyu öğrenmede işsizlik sigortası kaynaklarından yararlanılmalıdır (*On yedinci*, 2006).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında benimsenen politikaları destekler nitelikteki bu ilkelerde farklı olarak engelli bireylere daha fazla ilgi gösterilmesi, AB sürecinde yabancı dile daha fazla önem verilmesi, mesleki ve teknik eğitim konusunda çalışmaların yapılması, eğitim personelinin desteklenmesi ve bu konuda eğitilmesi, fiziksel ve teknik donanımın sağlanması ve son olarak yapılan tüm çalışmaların istatistiksel olarak değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

2002 yılı için Avrupa'da yaşam boyu öğrenme konusunda belirlenen stratejiler de şunlardır:

1. Okuryazarlığın öğretilmesi ve bireylere eğitimlerini tamamlamalarına yardımcı olacak sürekli eğitim fırsatlarının sağlanması,
2. Bireylerin yaşadığı çağa uygun bilimsel, teknolojik, sosyal, kültürel, ekonomik gelişimlerini sağlamak üzere gereken eğitim fırsatlarının sunulması,
3. Bireylere organize edilmiş bir grup olarak birlik ve beraberlik içinde toplumda yaşama alışkanlığı edinmeleri için fırsatlar sunmak,
4. Ulusal değerleri tanıtan, koruyan ve geliştiren eğitim sağlamak,
5. Gelişen ekonomik koşullarda sağlıklı yaşama ve beslenmenin gerektirdiği yöntemleri güvence altına almak,
6. Bireylerin boş zamanlarını verimli bir şekilde geçirmelerini sağlamak,
7. Bireylere iş ilkelerine ve ekonomik gelişmelere uygun, kısa dönemlik ve aşamalı meslek edindirici eğitim fırsatları sağlamak,
8. Farklı meslek alanında yetişmek isteyenler için de gerekli bilgi ve beceriyi edindirecek fırsatlar sunmak,
9. Türkiye'nin Avrupa komisyonuna yaşam boyu öğrenme ile ilgili sorulara verdiği yanıtta yer alan bu maddeler; süreklilik, her yerde eğitim ve resmi olmayan

eğitim olmak üzere üç temel ilke üzerine benimsenmiştir. Bu temel ilkeler kapsamında, bireylerin resmi bir kuruma giriş yapma zorunluluğu olmadan, eğitim fırsatının olabileceği herhangi bir yerde ve yaşamları boyunca süren genel ve mesleki eğitimlerini kapsamaktadır (*Implementing*, 2003, s. 1).

Uzmanlar tarafından belirlenen bu strateji ve ilkeler tüm dünyada yaşam boyu öğrenmenin amaçlarına ulaşılmasında yol gösterici ilkeler olarak benimsenmektedir. Yaşam boyu eğitimi destekleyen resmi ya da resmi olmayan başka bir deyişle örgün ya da yaygın eğitim kurumlarının bu ilkeleri benimseyerek politikalarını oluşturmaları ve hizmet vermeleri gerekmektedir.

2.7. YAŞAM BOYU ÖĞRENME PROGRAMLARI

Yaşam boyu öğrenmeyi hayata geçirebilmek ve tüm Avrupa ülkeleri arasında yaygınlaştırabilmek amacı ile Avrupa tarafından çeşitli programlar düzenlenmiştir. Yaşam boyu öğrenme programları, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinden yetişkinlere, mesleki eğitim amaçlı çalışan stajyerlere ve üniversite öğrencilerine hatta eğitimcilere kadar temel beceri ihtiyacı olan herkese karşılıksız mali destek ile eğitim ve öğretimde gelişme imkânları sağlamaktadır.

Son zamanlara kadar insanlar, sadece okullarda ve üniversitelerde verilen eğitimlerden faydalanabiliyorlardı. Fakat bugün Dünya, bilgiye dayalı toplumların lider konumunda olması gibi bir dönüşüme maruz kaldı. Bu nedenle Avrupa Eğitim ve Kültür Komisyonu eğitim ve öğretim alanında yapılan çalışmaları ‘Yaşam Boyu Öğrenme Programı’ olarak bir çatı altında toplamıştır. 2007-2013 yılları için yeni hedefler belirlenmiş, bunlar için büyük bütçe ayrılmıştır. Yaşam boyu öğrenme programları, **Comenius** (okul), **Erasmus** (yüksek eğitim), **Leonardo da Vinci** (mesleki eğitim) and **Grundtvig** (yetişkin eğitimi) gibi her biri eğitimin farklı bir düzeyine hitap eden 4 alt programı kapsamaktadır (*European*, 2007c).

Yaşam boyu öğrenmeye iyi bir başlangıç yapabilmek için gereksinim duyulan okuryazarlık ve bilgi teknolojilerini kullanma gibi becerilerin kazandırılmasında okul

eğitimi büyük öneme sahiptir. **Comenius** programı okulları destekleyerek bu temel becerilerin kazandırılmasında ilk sırayı almaktadır. Comenius, eğitimin Avrupa boyutunu geliştirmek amacı ile Avrupa Birliği'nde bütün örgün ve yaygın eğitim programlarını kapsayan şemsiye bir terim olan Socrates programı ile birlikte 1995 yılında hayata geçmiştir. Bu tarihten itibaren 35,000'den fazla okul, yaklaşık 3 milyon ğrenci ve ğretmen bu projede yer almıştır. Bu program ayrıca okul eğitim personelini geliştirmek amaçlı birçok projeyi de desteklemektedir. Okul eğitiminin tüm alanlarında öğretmenler ve diğer eğitim personeline yardımcı olmak amacıyla yeni ğretim teknikleri, materyalleri ve dersleri geliştirmek için 386 farklı projeye destek vermektedir. Avrupa'da yaşam boyu öğrenmenin ilk adımı olarak bilinen Comenius programı, okul öncesi ve okul eğitiminde ğretmen, ğrenci ve diğer eğitim personelinin eğitim ve öğrenme gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç kapsamında fırsatlarla dolu bir yaşama başlamak, büyümek, öğrenmek ve gelişmek için gerekli becerilerle donanımlı genç insanları yetiştirmede rol alan okulları ve öğretmenleri desteklemektedir. Öğretmenler okullarında karşılaştıkları problemler üzerine çalışmaktadırlar ve bu program aracılığıyla karşılaştıkları problemlere, projenin ortağı olan diğer okulların farklı yaklaşımlarıyla karşılaştırarak daha kolay çözüm bulma imknını elde etmektedirler. Böylece okul yönetimleri ya da ilgili kurumlar da okuldan ayrılma sayısını düşürme, okul yönetimini geliştirme ve öğrencilerin günlük okul yaşamındaki gereksinimleri üzerine daha gelişmiş çalışmalar yapma imknını elde etmiş olmaktadır (European, 2007a).

Bir diğer program ise; birçok niversite öğrencisine belki de hayatlarında ilk defa yabancı bir ülkede yaşama imkânı sunan **Erasmus** programıdır. Erasmus 1987'den bugüne % 60'ını kız öğrencilerin oluşturduğu niversite öğrencisine değişken burslarla destek sağlamıştır. Yeni yaşam boyu öğrenme programı altında Avrupa Komisyonu 2012'de toplam 3 milyon bireyin bu programa katılımını sağlamayı amaçlamaktadır. Artık günümüzde iş başvurularında işverenler için adayların yurt dışında bir deneyiminin olması önem taşımaktadır. Bu da Erasmus programına olan ilgiyi ve katılımı artırmaktadır. Yaşam boyu ğrenme, Avrupa'da yüksek öğretimin değişmesi için itici bir güçtür. Avrupa'daki üniversitelerin % 90'ı Erasmus programının ortaklarından. Çok sayıda ğrenci Erasmus programının, programa katılan öğrenciler

için onların kişisel yaşamları ve gelişimlerinde etkili olduğuna inanmaktadır. Çünkü bu program öğrenci ve öğretmenler için yurt dışında deneyim kazanmalarına alt yapı hazırlamaktadır. Ayrıca üniversitede verilen eğitimleri karşılaştırabilmeyi ve öğretimin kalitesini geliştirebilmeyi sağlamaktadır (*European, 2006*).

Yetişkinleri hedef alan yaşam boyu öğrenme programı ise **Grundtvig**'dir. Program başta yetişkinler olmak üzere sosyal dışlanma riski taşıyan herkese yeni öğrenme fırsatları sağlamak amacıyla yetişkin eğitiminde aktif rol alan farklı ülkelerden kurumları bir araya getirmektedir. Programa katılanlar karşılıklı değişimlerle farklı kişilerle deneyimlerini paylaşarak ve birbirlerinden öğrenerek yetişkin eğitiminde yeni yaklaşımlar geliştirmektedirler. Ayrıca yaşamlarında öğrenme konusunda özgüveni olmayan bireylerin iletişim becerilerini ve öğrenme konusundaki motivasyonlarını geliştirerek yetişkin bireylerin yaşamlarında farklılık yaratmaktadır. Grundtvig programının 2000-2006 yılları arasında yetişkin eğitimi üzerine yenilikçi sonuçları olan 424 projeyi ve 1600'den fazla katılımcıyı desteklediği bilinmektedir (*European, 2007b*).

Leonardo da Vinci, mesleki eğitim ve öğrenme üzerine odaklanmıştır. Öğretmenler, eğitimciler ve insan kaynakları yöneticileri arasında etkileşim sağlayarak, mesleki deneyimlerinin karşılıklı değişimlerini sağlayan yaşam boyu öğrenme programıdır. 2000–2006 yılları arasında mesleki eğitim ve öğretim alanından yaklaşık 42.000 uzman ve 245.000 stajyer bu programdan faydalanmıştır. Katılımcılar, yabancı ülkelerde iş deneyimi kazanmak ve eğitim almak için benzersiz fırsatlar elde etmişlerdir (*European, 2007c*).

Genel olarak bakıldığında bu dört program birlikte çalışma politikaları, dil, bilgi ve iletişim teknolojileri üzerine odaklanmıştır. Bu gibi programlar ve programlara katılanlar diğerlerine örnek ve ilham kaynağı olmaktadır (*European, 2007c*). Avrupa kimliğini güçlendirmek ve Avrupa'nın bütünleşmesi konusunda bilgi ve farkındalık sağlamak için 'Jean Monnet' adı verilen yeni bir program oluşturulmuştur. 'The Jean Monnet' faaliyetleri 1990'lara kadar uzanmaktadır. İlk beş yılında Avrupa Birliği ülkeleri ile sınırlı kalmıştır. 1993'den itibaren yayılmaya başlamıştır. Şu an 5 kıtadan 60

ülkeden 1,800 uzman ile 250,000 öğrenciyi her yıl bir araya getirmektedir (*European*, 2007d).

2002 yılında devlet başkanları tarafından kabul edilen “Yaşam Boyu Öğrenme Kararı”nda ise yaşam boyu öğrenmenin Sokrates, Erasmus, Leonardo ve Gençlik programları ile e-öğrenme girişimleri, yenilikçi araştırmalar ve girişimler çerçevesinde gerçekleştirilen hareket planları gibi çalışmalarla genişletilmesi önerilmiştir (Hake, 2005, s. 18).

Yaşam boyu öğrenme programları kapsamında son günlerde halk kütüphaneleri de dikkate alınarak projeler hazırlanmaktadır. Bu konuda “Education, Audiovisual & Culture Executive Agency” tarafından hazırlanmakta olan proje ilk örnek olarak görülmektedir. Bu ajans yaşam boyu öğrenme programı altında ortaya koyduğu dört kilit etkinlikten sonuncusu olan “programın sonuçlarının duyurulması ve sonuçlardan faydalanma” (dissemination and exploitation of results of the programme) başlığı altında ENTITLE adlı proje üzerine çalışmaktadır. Proje, bireysel teşebbüs, proje ve var olan kilit ağların artırılması ve duyurulmasıyla toplumdaki her kesim için öğrenmeyi destekleyerek artıran Avrupa halk kütüphanelerinin bugüne kadar sağladığı gelişmeyi artırmak ve desteklemek için hazırlanmaktadır. Projenin en temel dayanağı ise yaşam boyu öğrenme ve sosyal katılım için bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmiş kullanımı ve Avrupa’nın 2010 yılı için yapmış olduğu “kaliteli yaşam ve vatandaşlar için en iyi hizmetler” çağrısı olmuştur. Proje amacına ulaşmak için iki temel hedef belirlemiştir. Bunlardan birincisi; halk kütüphanesi ortamında öğrenmek için kullanılan hizmet, araç ve yaklaşım açısından iyi örnekleri tanıtarak bu uygulamaları artırmaktır. Bir diğeri ise, ülkeler arasında bu sonuçların karşılaştırılması ve kullanılması için kanıta dayalı bir yapı sağlamaktır (*ENTITLE Project*, 2008).

Sonuç olarak, yaşam boyu öğrenme Avrupa’nın önemli gündem maddelerinden biri olup, toplumsal kalkınmanın sağlanması için farklı program ya da projelerle desteklenmektedir. Her yaş ya da grup için farklı programlar düzenlenmiş olup katılım her geçen gün artmaktadır, hatta katılımın artırılması için plan ya da projeler hazırlanmaktadır. Toplumun farklı kesimleri için hizmet veren programların yanında

bir ayağı ile halk kütüphanelerinin etkinliklerini, gelişmeye olan katkılarını artırmak amacı ile sundukları hizmetleri geliştirmeyi ve yaygınlaştırmayı hedefleyen projeler de hazırlanmaktadır.

Bu bölümde yaşam boyu öğrenme kavramı tüm boyutları ele alınmıştır. Gelecek bölümde ise aynı şekilde halk kütüphaneleri incelenecek ve halk kütüphaneleri ile yaşam boyu öğrenme ilişkisine değinilecektir. Ayrıca yaşam boyu öğrenme sürecinde tüm topluma birer bilgi merkezi olarak hizmet veren halk kütüphanelerinin ve toplumun bilgi gereksinimlerini karşılama konusunda uzman olarak kabul edilen halk kütüphanecilerinin bu konuyu ne kadar dikkate aldıkları ya da almaları gerektiği ve bu becerileri kazandırma konusunda yapması gerekenler üzerinde durulacaktır.

3. BÖLÜM

HALK KÜTÜPHANELERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME

3.1. GİRİŞ

Bir önceki bölümde yaşam boyu öğrenme kavramı tüm yönleri ile değerlendirilmiştir. Bu bölümde ise öncelikle halk kütüphaneleri ele alınacak ve halk kütüphanesinin tanımı ve amaçları gereğince sürekli öğrenmeyi ifade eden yaşam boyu öğrenme kavramı ya da uygulamaları ile ilgisi incelenecektir. Ayrıca, Türkiye’de ve dünyadaki halk kütüphanelerinin gerçekleştirdikleri uygulamalar da bu bölümde incelenecektir.

3.2. HALK KÜTÜPHANELERİ

3.2.1. Tanım

Halk kütüphanesi; “kadın-erkek her yaşta her seviyede ve her meslekten okuyucunun çeşitli konulardaki fikir ürünlerinden ücretsiz ve serbestçe yararlanmasını sağlayarak, bölgenin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasına yardımcı olan kurumlardır” (Ersoy, 1983, s. 1-2). Çapar (1987, s. 55) yapılan tüm halk kütüphanesi tanımlarında iki önemli nokta olduğundan bahsetmektedir. Bunlardan ilki “verdiği hizmeti halkın bütün kesimlerine götürmek zorunda” olması; bir diğeri ise “verdiği hizmetle halkı eğiten, ona kültür ve bilgi veren böylece de bulunduğu bölgenin kültürel, sosyal ve teknik kalkınmasında etkili” olması konusudur. Yapılan tüm tanımlar özünde bu iki noktayı vurgulamaktadır.

Yılmaz (1996, s. 8; 1999, s. 29) halk kütüphanelerinin, toplum üyeleri arasında hiçbir anlamda ayırım yapmaksızın demokratik ve toplumsal gelişme ile ilgili eğitim, kültür, bilgi ve boş zamanların değerlendirilmesi olgularına dayanarak ücretsiz hizmet veren kurumlar olduğuna dikkat çekerek; verdikleri hizmetler ve gerçekleştirdikleri

etkinliklerle toplumsal değişme ve gelişmeye katkıda bulunan kurumlar olarak tanımlamıştır.

UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi'nde (UNESCO, 1995, s. 144) “bilgiye yerel geçiş kapısı olan halk kütüphanesi, yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar verme ve bireyin ve toplumsal grupların gelişmesi için temel bir ortam sağlayan kurumlar” olarak tanımlanmaktadır.

Halk kütüphaneleri her türlü eğitimi destekleyici rolü ile her türlü ortamdaki bilgiye erişim sağlama, bunun için de çeşitli bilgi kaynaklarını toplama ve düzenleme, bireylerin kültürel ve kişisel gelişimleri için çeşitli fırsatlar sunma ve etkinlikler düzenleme, son olarak da özellikle çocuklara ve gençlere okuma alışkanlığı kazandırma ve bu alışkanlıklarını geliştirme amacı ile yaş, cinsiyet, fiziksel, ekonomik ya da toplumsal herhangi bir durum farkı gözetmeksizin hizmet verirler (Gill ve diğerleri 2004).

Görüldüğü üzere halk kütüphaneleri ile ilgili Çapar'ın (1987) da vurguladığı noktalar üzerine yoğunlaşan birbirine benzer birçok tanım yapılmıştır. Amacı toplumu eğitmek ve hiçbir ayırım yapmadan tüm toplumun bilgi ihtiyacını karşılamak ve yine onların mesleki ve kültürel açıdan gelişmelerine farklı şekillerde katkı sağlamak olan kurumlar olarak halk kütüphanelerini Ersoy'un (1983) deyimini ile ‘halkın üniversiteleri’ şeklinde adlandırmak en kısa ve en doğru tanımlama olacaktır. Halk kütüphaneleri için yapılan tanımlar günümüze yaklaştıkça yaşam boyunca devam eden eğitim ve öğretim hizmeti üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tanımlarda da görüldüğü gibi halk kütüphaneleri yaşam boyunca öğrenmeye imkân sağlayan kurumlar olarak değerlendirilmektedir. Yani halk kütüphaneleri tanımları gereğince yaşam boyu öğrenme kavramı ile oldukça yakından ilgili görünmektedir.

3.2.2. Amaç ve Görevler

Halk kütüphanelerinin amaçları;

Halk kütüphaneleri halka hizmet götürmek için çeşitli amaçları benimsemiştir. Fakat bunlardan en önemlisi IFLA'nın belirlemiş olduğu amaçtır. 21. yüzyılda halk kütüphanecilerine yol göstermesi amacıyla IFLA Halk Kütüphaneleri Bölümü Komitesi üyelerinden oluşan bir grup tarafından hazırlanan “*Halk Kütüphanesi Hizmeti: Gelişim için IFLA/UNESCO İlkeleri*” adlı eserde halk kütüphanelerinin amaçları “...bireylerin ve grupların dinlenme ve boş zamanını da içine alan, eğitim, bilgi ve kişisel gelişim konularındaki gereksinimlerini karşılamak için çeşitli ortamlarda kaynak ve hizmet sağlamak” olarak belirtilmiştir (Gill ve diğerleri, 2004).

Keseroğlu (1989, s. 38) çalışmasında 1927 yılında İngiltere Halk kütüphaneleri Komisyonu'nun hazırladığı raporda İngiltere bölge kütüphanelerinde politikadan sorumlu olanlar için altı temel amaç belirlendiğinden söz etmektedir. Bu amaçlar arasında boş zamanları değerlendirmenin yanında, dil eğitiminin okuldan sonra da devam ettirilmesine imkân sağlamak; vatandaşların kamu işleri ve diğer ülkelerin tarihi konularında bilgi ihtiyaçlarını sağlamak; sanat, ticaret ve meslek alanlarında incelemeler için imkân sağlamak; araştırma yapan bir öğrencinin karşısına çıkan engelleri ortadan kaldırmak ve en önemlisi kırsal alanda yaşayan kişinin kendi başına gördüğünü ve duyduğunu tam olarak değerlendirebilmesine olanak verecek genel bilgiyi kolayca sağlamak, bir başka deyişle bireysel öğrenmeyi yaşam boyu sağlamak yer almaktadır. Aynı çalışmada yaşam boyu öğrenmeyi temel alan benzer halk kütüphanesi amaçlarının 1948'de Amerika tarafından da benimsendiğinden söz edilmektedir.

Yine halk kütüphanesinin amaçları ve erekleri olarak hazırlanan bir başka belgede (aktaran Keseroğlu, 1989, s. 48-49) halk kütüphanelerinin birer bilgi merkezi gibi kullanımını sağlayarak eğitimi desteklemeleri; kütüphanecilerin konferans, konser, sergi, öykü saatleri, tiyatro ve sinema gösterileri gibi etkinliklerin hazırlayıcıları olduklarını benimseterek halk kütüphanelerinin birer bilgi merkezi olmalarının yanında kültür merkezi olarak kullanılmasını sağlamaları gerektiği halk kütüphanelerinin amaçları arasında yer alan önemli maddelerdendir. Bunların yanında boş zamanlarını en

iyi şekilde değerlendirmelerini sağlamak, kişilerin ilgi duydukları çeşitli sanatlara yönelmelerini sağlamak gibi bilinen amaçlar da yer almaktadır.

Halk Kütüphanelerinin Görevleri;

Halk kütüphanelerinin görevleri de bu amaçları gerçekleştirmek üzere benzer şekilde belirlenmiştir. UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi'nde (UNESCO, 1995, s. 145) halk kütüphanesinin görevleri 12 madde ile belirtilmiştir. Bunlar:

1. Küçük yaştan başlayarak çocuklarda okuma alışkanlığı yaratma ve bunu güçlendirme;
2. Bireysel ve kendi kendine eğitimi desteklemenin yanı sıra her düzeyde *formel* eğitimi de destekleme;
3. Kişisel yaratıcı gelişme için fırsatlar sağlama;
4. ocuk ve gençlerin imgelem ve yaratıcılığını tahrik etme;
5. Kültürel miras duyarlılığını; sanatın, bilimsel başarı ve yeniliklerin takdirini geliştirme;
6. Bütün uygulamalı sanatların kültürel anlatımlarına erişim sağlama;
7. Kltrlererarası diyaloğu geliştirme ve kültürel çeşitliliği hoşgrme;
8. Sözlü geleneği destekleme;
9. Tüm vatandaşların her çeşit yerel topluluk (community) bilgisine erişimini garanti etme;
10. Yerel girişimcilere, derneklere ve çıkar gruplarına uygun bilgi hizmetleri sağlama;
11. Bilgi ve bilgisayar okur-yazarlığı becerilerinin geliştirilmesini kolaylaştırma;
12. Tüm yaş grupları için edebi etkinlik ve programları destekleme ve bunlara katılma ve gerekirse bu tür etkinlikleri başlatma.

UNESCO tüm uluslar için temel teşkil edecek bu maddeleri belirlerken Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı "Halk ve ocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği"nde (*Halk*, 2005) halk kütüphanelerinin, ocuk kütüphanelerinin ve gezici kütüphanelerin görevleri 12., 13. ve 14. maddelerde ayrıntılı biçimde tanımlanmıştır.

Burada dikkati çeken; UNESCO'nun belirlemiş olduğu görevlerde bilgi ve bilgisayar okuryazarlığını geliştirme, bireysel ve kendi kendine eğitimi destekleme gibi maddelerden bahsedilirken; Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yayımlanmış olduğu yönetmelikte yaşam boyu öğrenmeyi ya da bilgi okuryazarlığını geliştirmek veya desteklemek gibi bir görevden bahsedilmemiş olmasıdır.

Tüm bu amaç ve görevlere rağmen Türkiye'de yapılan bir araştırma (Yılmaz, 2000), halk kütüphanesi yöneticilerinin %73.3 gibi büyük bir bölümünün, kütüphanelerin sahip

olduğu görevler kapsamında vermesi gereken hizmetlerin bir bölümünü verdiğini düşünmekte olduğunu, çünkü kullanıcıların bu konuda bilinçli olmadığını, hatta kimsenin bu amaçlarla kütüphaneyi kullanmadığını ya da bu taleple kütüphaneye gelmediğini ortaya koymaktadır.

Yılmaz (2000, s. 339) Ankara’da yapmış olduğu “Halk Kütüphanesi Sorunlarına Yöneticilerin Yaklaşımı” başlıklı araştırmasında “kütüphane vermesi gereken hizmetlerin ne kadarını verebiliyor?” sorusuna %44.4’ünü kütüphaneci yöneticilerin oluşturduğu yönetici grubundan %6.7 sinin tamamını, %73.3’ünün bir bölümünü, %20’sinin ise çok azını vermektedir düşüncesinde olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca yöneticilerin dörtte birinin kültürel etkinlik düzenlediğine, bu tür etkinliklerin mali yetersizlik, mekân sıkıntısı, katılım azlığı ve personel yetersizliği nedeniyle düzenlenemediği konusuna dikkat çekmektedir. Bir diğer araştırmasında Yılmaz (1996, s. 363) halkın, halk kütüphanesi kullanım amaçlarını;

1. “Kitap/kitap dışı materyal ödünç almak.
2. Danışma kaynaklarından araştırma yapmak.
3. Okul ödevi yapmak/ders çalışmak.
4. Gazete, dergi okumak.
5. Kütüphanedeki kültürel etkinliklere katılmak.
6. Kütüphane kaynaklarını gözden geçirmek.
7. Kütüphaneye çocuğunu getirmek, kütüphanede ona yardımcı olmak/onu beklemek.
8. Kütüphane kataloğunu incelemek.
9. Fotokopi çektirmek.
10. Arkadaşlar ile buluşmak/onlarla birlikte olmak.
11. TV., video vb. araçlardan yararlanmak.
12. Oyun oynamak” olarak belirlemiştir.

Bu çalışma şunu ortaya koymaktadır ki halk kütüphanelerini okul ödevi yapmak/ders çalışmak amacı ile kullananların oranı kültürel gelişim amacı ile kullananların oranından oldukça fazladır.

Çakın (1986) kütüphanelerin işlevlerini “bilgi kaynaklarını muhafaza etme, eğitim ve boş zamanları değerlendirme” olarak sıralarken; Uysal (1986, s. 40) halk kütüphanelerinin, toplumsal ve bireysel kalkınmayı sağlamak amacı ile yaşanan gelişmeleri topluma yansıtması, sergi, konferans ve konser gibi çeşitli etkinliklerle

halka hizmet etmesi ve en önemlisi halkın yaşam boyu bilgi ihtiyacını karşılamayı görev edinmesi gerektiğini savunmaktadır. Fakat yukarıdaki araştırma halkın büyük bir kesiminin halk kütüphanelerinin bu amaçlarla kullanılabileceğinin bile bilincinde olmadığını ortaya koymaktadır. Oysa halk kütüphanelerinin tanımlarında da geçtiği gibi kültürel, sosyal ve teknik kalkınmada etkili olabilmesi için öncelikle insan hayatında önemli bir yere sahip olması gerekmektedir. İnsanların istediği gibi değerlendirebileceği özgür zaman olarak bilinen, özünde bir eylemi ifade eden boş zamanların özellikle kütüphanelerde geçirilmesi ve insanlara bu alışkanlığın kazandırılması ya da onların bu konuda bilinçlendirilmesi konusunun ulusal kalkınmada büyük önem taşıyacağı açıkça ortadadır (Yılmaz, 1989, s. 200).

Halk kütüphaneleri, tanımlarında olduğu gibi amaçları gereği olarak da yaşam boyu öğrenme ile yakından ilgilidir. Çünkü halk kütüphaneleri halka istediği konuda, gerekirse diğer kütüphanelerle işbirliği yaparak istediği düzeyde bilgi sunması gereken, yaşam boyu öğrenme sürecinde önemli bilgi hatta kültür merkezlerinden biri olarak değerlendirilebilen kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Burada önemli olan halk kütüphanelerinin verdiği ya da vermesi gereken hizmetler konusunda toplumun bilinçlendirilmesidir. Bunun sağlanmasında büyük görev yine halk kütüphanecilerine düşmektedir. Sınırlı sayıda kütüphaneci kadrosu ile hizmet vermeye çalışan halk kütüphanelerinin hizmetleri hakkındaki tanıtım ve duyuruların en iyi şekilde yapılması gerekmektedir. Bunun için yönetimler tarafından gerekli personel desteğinin ve maddi desteğin sağlanması önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde halk kütüphaneleri amaçlarına ulaşabilecek ve benimsemiş olduğu görevleri yerine getirebilecektir.

3.3. HALK KÜTÜPHANELERİ VE YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Bundan önce gerek halk kütüphaneleri tanımlarında gerekse amaç ve görevlerle ilgili bölümlerde halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmedeki rolü üzerine kısmen değinilmiştir. Aslında yaşam boyu öğrenme halk kütüphanelerinin ortaya çıktığı günden bugüne söz konusu olan bir kavramdır. Çünkü halk kütüphaneleri, toplumun sürekli ortaya çıkan bilgi gereksinimini karşılamak ve onların çağa ayak uydurabilmelerine destek olmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Van Fleet (1995) halk kütüphanelerini; yaşam

boyu öğrenme için hiçbir ayırım gözetmeden toplumun her kesimine hizmet verecek öncelikli kurumlar olarak kurulmuş ve halen bu amaçla varlıklarını devam ettiren kurumlar olarak ifade etmektedir. Yaşam boyu öğrenme kavramı ile birlikte bilgi gereksiniminin giderek arttığı gözlenirken; toplum için birer bilgi merkezi olan kütüphanelerin, özellikle halk kütüphanelerinin öneminin giderek artacağı açıkça ortadadır. Belki zamanla bu kütüphanelerin verdiği hizmetler değişecektir ama yaşam boyu öğrenme önem kazandıkça halkın üniversitesi olarak nitelendirilen ve yaygın eğitim kurumlarının içinde değerlendirilen halk kütüphanelerinin önemi toplum için giderek artacaktır.

Bu noktada yaygın eğitim ve örgün eğitim kavramlarına değinmek gerekmektedir. Türk Dil Kurumu (Tdkterim.gov, 2008) sözlüğünde yaygın eğitim, “örgün eğitim imkânlarından yararlanmamış olanlara, gittikleri okuldan erken ayrılanlara veya örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitim” olarak tanımlanırken; örgün eğitim, “kişilerin hayata atılmadan, iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul veya okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli kanunlara göre düzenlenen eğitim, formel eğitim” olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları örgün eğitim kapsamına girerken; bu kurumların dışında düzenlenen ve örgün eğitimi destekleyen ya da diğer bir deyişle tamamlayan tüm eğitim faaliyetleri yaygın eğitim kapsamına girmektedir. Toplumun bilgi ihtiyacını karşılayan halk kütüphaneleri ise sahip oldukları kaynaklar, düzenledikleri aktiviteler ve hazırladıkları çeşitli programlar sayesinde genç-yaşlı tüm toplumun gelişiminde ve zamanlarının en verimli şekilde değerlendirilmesinde etkin rol alarak, yaşam boyu öğrenme sürecine benzersiz katkı sağlayan yaygın eğitim kurumları olarak değerlendirilmektedir. Van Fleet (1995), halk kütüphanelerini çok çeşitli eğitim fırsatları sunan ve bilgiye çeşitli erişim noktaları sağlayan kurumlar olarak görmektedir. Halk kütüphaneleri ortaöğretimini tamamlayan öğrenciler için eğitimlerini serbestçe devam ettirebilecekleri, çok geniş erişim imkânı olan öğrenme fırsatları sağlayan kurumlar olarak görülmektedir.

Bazı öngörülere göre toplumun büyük çoğunluğunun sayısal olarak eğitilmiş olduğu ve sayısal okuryazarlık girişimlerine ve bu alanda açılacak kurslara ihtiyacın kalmayacağı bir zaman gelecektir. Yine de, dünya, insanoğlunun ürettiği giderek artan bilgiyi öğrenmeye ve paylaşmaya ihtiyaç duyacaktır. Bu zamanda halk kütüphanecileri, bilginin düzenleyeni, süzgeçten geçireni şeklinde bir rol üstleneceklerdir. Bununla birlikte, yeni teknolojiler her zaman olduğundan daha hızlı geliştiğinden, muhtemelen, kullanımında insanların temel desteğe ihtiyacı olacaktır ve kütüphaneciler toplumsal, kültürel ve imkanlar bakımından dezavantajlı insanlara odaklanarak, bilginin iletilmesinde ve öğrenilmesinde anahtar rol üstlenmeye de devam edeceklerdir.

Gelecekteki toplum profilini oluşturmak için kütüphanecilere şimdiden bazı temel görevler düşmektedir. Günümüz halk kütüphanecileri öncelikle kullanıcıların bilgi gereksinimlerini ortaya koymalarını sağlamalıdır. Bununla birlikte elbette örgün eğitimi destekleyen ve onların bilgi gereksinimlerini karşılamada önemli yeri olan materyalleri yönetmek ve kullanıcılara sunmak kütüphanecilerin öncelikli görevleri arasındadır. Ayrıca bu gereksinimi karşılayacak imkânların sunulması ve imkânların nasıl değerlendirileceği konusu da önem taşımaktadır. Bir anlamda Kamu İnternet Erişim Noktalarının - KIEN (Public Internet Access Points -PIAP) önemli bir örneği olarak görülen halk kütüphaneleri; evde veya işte şahsi bilgisayar olmayarak, özellikle yerinde eğitim alma gibi daha özel ilgiye ihtiyacı olan insanlara teknolojiye ve bilgi kaynaklarına, özellikle de internet'e erişim olanaklarını ücretsiz olarak sunmalıdır. Bu hizmetin sunulmasının yanında elbette kütüphane çalışanlarının bu konuda eğitilmiş ve bilgili olması gerekmektedir. Bu nedenle de kütüphanecilerin bilgi teknolojileri kullanımında giderek uzmanlaşması ve kullanıcılara bilgi gereksiniminin nasıl karşılanacağı ve bu amaçla ilgili teknolojilerin nasıl kullanılacağına öğretimi konusunda başarılı olması zorunlu gibi görünmektedir. Açıkçası halk kütüphaneleri önemli öğrenme kaynakları merkezleridir ve yerel öğrenme merkezleri olarak da bağımsız öğrenen kimselerin destekçileri olmalıdırlar. Bu nedenle halk kütüphaneleri, resmi olmayan ve kendi kendine öğrenme için olanaklar sağlamada önemli bir konuma sahiptirler. Kütüphane içinde sunulan yeni hizmetler yanında web siteleri ya da diğer sayısal ağlar yoluyla sağlanan çevrimiçi hizmetlerin de yer aldığı bu yeni ve çeşitli

hizmetlerin gelişimi için yerel, bölgesel ya da ulusal eğitim ya da kültür kurumlarıyla güçlü ortaklıkların kurulması gerekmektedir.

Bu şekilde güçlenen halk kütüphanelerinin sunacağı hizmetler için asgari bir gündem şunları içermelidir:

- ✓ İnternet'e halkın erişimini sağlamak;
- ✓ Açılış saatlerini öğrenenlerin gereksinimlerine göre düzenlemek;
- ✓ BTT tabanlı çalışma olanaklarını ve öğrenme ortamlarını sağlamak;
- ✓ Kaynak (ders programlarına uyumlu koleksiyon ve teknoloji) sağlamak;
- ✓ Eğitim merkezleri kurmak: Resmi kurumlar tarafından onaylanmış eğitim kurumları olarak başlıca rolü oynamak ve sonunda onaylı belge sağlayan kurslara serbest ve/veya programlı erişim sağlamak.
- ✓ Web tabanlı bir ortamda, internet, telefon, video konferans ve televizyon yayınları, yönlendirmelerle donatılmış ve paketlenmiş içerik ve hizmetlerin bileşiminden oluşan bir e-öğrenme ortamı sunmak;

Halk kütüphanelerinin, yaşam boyu öğrenme faaliyetleri için etkili koşullar yaratmak üzere düzenlediklerinden emin olmaları gereken hizmetler ve kaynaklar da şunlardır:

- ✓ Öğrenme ve eğitime yardım eden destekleyici ve yaratıcı ortamlar;
- ✓ Yeterli çalışma yerleri;
- ✓ Tarafsız ve yardımsever personel;
- ✓ Her çeşit e-faaliyetlere aktif katılım için erişim noktaları;
- ✓ BTT kullanımında eğitim ve destek;
- ✓ Bilginin düzenlenmesi ve değerlendirilmesi;
- ✓ Fiziksel ve sanal bilgi ortamlarına ve öğrenme kaynaklarına serbest erişim

(Yalvaç, 2003).

Kütüphaneciler, hizmetlerini var olan yaşam boyu öğrenme stratejilerine uyarlamada ve bu hizmetlerini duyurmada daha etkin olmak ve müşterilerinin gereksinimlerini daha iyi anlamak için de detaylı pazar araştırması yapmak zorundadırlar.

Halk kütüphanelerinin kendi kendine/bağımsız ve yaşam boyu öğrenme merkezleri olarak toplumun tüm kesimine hizmet verecekleri, eğitimi ve araştırmayı destekleyici görevleri devam edeceği için gelecekleri parlak görülmektedir. IFLA'nın hazırlamış olduğu "Halk Kütüphaneleri Bildirgesi"nde halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme için bilgiye giriş kapısı olarak kabul edilmektedir. 1997 yılında yayınlanan bu Bildirge halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmedeki yerini gösteren başlangıç noktası olmuştur. Çünkü geleceğin yaşam boyu öğrenme toplumunda halk kütüphanelerinin sahip oldukları bilgi kaynaklarıyla resmi ya da gayri resmi öğrenmede bağlantı noktaları olarak birer yerel öğrenme merkezleri olacağı söylenmektedir. Bu nedenle halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri kendilerini bu isteklere cevap verebilecek şekilde geliştirmek zorunda kalacaklardır (Häggeström, 2004; Kahlert, 2000, s. 4; Line, 1997; *MEB Temel Kanunu*, 1997; *The role*, 2000).

Halk kütüphanelerinin birer yaygın eğitim merkezi olduğundan daha önce de bahsedilmişti. Son yüzyılda yaşanan sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler halk kütüphanelerinin rollerinin tartışılmasına neden olmuştur. Hatta bilgi toplumuna olan ilginin artması halk kütüphanelerinin yeniden yapılanmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında toplumun bilgi gereksinimini karşılamanın yanında gelişim açısından diğer ihtiyaçlarının karşılanması da halk kütüphanelerinden beklenen hizmet türlerinden olmuştur. Bundan sonra halk kütüphanelerinden, sahip olduğu kütüphanecileri ile yeni bilgi teknolojileriyle yüz yüze kalan halka en profesyonel desteği sunan, bireylerin bilgi ihtiyaçlarını tanımlamalarında ve bilgiye erişimlerinde kısacası bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmada ve kültürel ya da kişisel gelişimlerinde yardımcı olan merkezler olarak hizmet vermeleri beklenmektedir. Gelişmiş ülkelerde, halk kütüphanelerinin kapatılacağı düşüncesinin tam tersine kaynaklara ve veri tabanlarına dışarıdan erişim sağlama, çok amaçlı hizmetler sunma ve yeni teknolojiler konusunda rehberlik etme gibi çok daha gelişmiş hizmetler vermesi ön plana çıkmıştır (Astbury, 1994).

Latham (2000) 21. yüzyıl toplumunda halk kütüphanelerinin büyük bir yeri olacağından bahsetmektedir. Ayrıca yaşanan bilgi çağında insanların kurumsal öğrenme

istemeyeceğini ve böylece halk kütüphanelerinin öğrenen toplumda hayati bir yeri olacağını ileri sürmüştür. Aynı yazar geleceğin en başarılı toplumlarının, en önemli göstergesinin ise yaşam boyu öğrenmeye yapılan yatırımlar olacağını savunmakta, bu durumda da kütüphanelerin, verdikleri hizmetler konusunda yeniden yapılanmaya gitmesi ve tüm hizmetlerinin toplumun gereksinimlerine dayalı öğrenme sağlayacak şekilde olması gerektiğini öne sürmektedir. Bunun farkında olan ülkeler kütüphanelerinde, çalışma saatlerindeki esneklik, uygulamalardaki standartlar ve çevrimiçi uygulamalarla birkaç yıldır erişilebilirliği artırarak ihtiyaç duyulan hizmetleri verebilmek için çalışmaktadırlar.

Yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenmeye gereken ilginin gösterilememesinin nedeni; bu konuda araştırmaya dayalı literatür eksikliğine ya da özellikle bu konuların kütüphanecilik alanına girememesine veya geç girmesine dayandırılmaktadır (McCook ve Barber, 2002).

Bazı uzun vadeli planlarda kullanıcıların kütüphanelerle ilgili düşüncelerinin de önem taşıdığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda günümüzde ya da gelecekte kullanıcıların kütüphanelerden beklentileri ya da halk kütüphaneleri ile ilgili yorumları önemlidir.

Yaşadığımız çağda kütüphaneler hakkında aşağıda yer alan yorumlar yapılmıştır.
Kütüphaneler;

- ✓ Büyüyen endüstrilerdir;
- ✓ Yaşam boyu öğrenmede rol aldıktan sonra tekrar tanımlanmışlardır;
- ✓ Toplumun gelişmesinde en dinamik role sahiptirler;
- ✓ Bazı kütüphaneler nüfusun %80'i gibi bir oranla daha önce benzeri görülmemiş bir üyelik talebi ile karşı karşıya kalmışlardır;
- ✓ Ödünç verme hizmetlerinde yıllık %4-8 arasında istikrarlı bir artış görülmektedir;
- ✓ Kütüphaneyi ziyaret eden kullanıcı sayısında da yine yılda %10-20 arasında bir artış görülmektedir;

- ✓ Kütüphane personelinin bilgi teknolojileri ile ilgili öğretmenlik rolleri öne çıkmaktadır;
- ✓ Yaşam boyu öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır;
- ✓ Çevrimiçi bilgi ve hizmetlere olan erişimin geliştirilmesi ve kolaylaştırılması için benzersiz bir istek vardır;
- ✓ Yönetimler kütüphaneleri bilgiye tarafsız erişim sağlayan kilit noktalar olarak tanımlamaktadır (Clifford, 2003, s. 121).

Burada yer alan yorumlarda da görüldüğü gibi kütüphanelerin ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenmedeki rolleri oldukça büyüktür. Birçok ülkede bu konuda kullanıcılar üzerine araştırmalar yapılmıştır.

Kanada'da yapılan bir başka çalışmada halk, halk kütüphanelerinin faydalarını çeşitli şekillerde açıklamıştır. Örneğin, birçok kişi araştırmaya bir yerden başlamak için cesaretlendirici bir rolü olduğunu, kimisi sağlık konusunda bilgi edinmede yardımcı kaynaklar sağladığını söylemiştir. Yapılan araştırmada halkın %92'sinin, halk kütüphanelerinin zorunlu eğitimini tamamlamış yetişkinlerin kendilerini ve becerilerini geliştirmelerinde büyük öneme sahip olduğunun bilincinde olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanların %83'ü halk kütüphanelerinin bağımsız öğrenme merkezi olduğuna inanmaktadır. Sonuç olarak; halk, birer yaşam boyu öğrenme merkezi olarak gördükleri halk kütüphanelerini eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğuna inanmaktadır. Ayrıca, Kanadalılar 21. yüzyıl ekonomisinde rekabet edebilmek için kişisel becerilerini, kendilerine olan güvenlerini, yaratıcılıklarını ve motivasyonlarını geliştirme konusunda hizmetleri ve kaynakları ile büyük imkânlar sunan ya da sağlayan halk kütüphanelerine sahip oldukları için kendilerini mutlu hissetmektedirler (*Public*, 2007).

Amerika'da yapılan bir başka çalışmada yaşam boyu öğrenme kapsamında düzenlenen yetişkin eğitimi programlarına yapılan kayıtların fazla olmamasına rağmen sürekli olarak artış gösterdiği (yıllık 118.000) görülmüştür. Elde edilen verilere göre bu programlara kayıt yaptıranların sayısı 1975 yılında 1.2 milyon iken 1999 yılında bu rakam 4.3 milyon olmuştur (Sticht, 2000, s. 2).

Görüldüğü gibi yerel öğrenme ortamları ile küresel bilgi kaynakları arasında bir kesişim noktası olan halk kütüphaneleri kullanıcılarına yol göstermesi, onlara kaynakların niteliği ve bilgi arama konusunda eğitim vermesi açısından yaşam boyu öğrenmenin başlatıldığı hatta sürdürüldüğü merkezlerdir. Bu nedenle halk kütüphanelerinin ve profesyonel kütüphanecilerin bu yeni duruma ayak uydurabilmeleri, bilgi toplumunun isteklerini karşılayabilmeleri ve yeni çalışma koşullarına alışabilmeleri için kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu noktada önemli olan bunun nasıl yapılacağı konusudur. Bunun için ilk adım olarak dünyanın neresinden olursa olsun bilgi ve deneyimlerin toplanması önem taşımaktadır. Kütüphanecilerin bu konuda kendilerini yetiştirmelerine yardımcı olacak bir çalışma IFLA tarafından yapılmıştır. IFLA yaşam boyu öğrenmede halk kütüphanelerinin rolü (The Role of Public Libraries In Lifelong Learning) başlıklı bir proje oluşturmuştur. Projenin amacı, “halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmede daha stratejik bir rol alabilmesi için olanaklarını keşfetmek, eğitim sisteminde etkin olmaları için kütüphane ve kütüphaneciler açısından araçları tespit etmektir”. Projede üzerine odaklanan noktalar şunlardır:

- ✓ Eğitim, özellikle de uzaktan eğitimle ilgili olarak halk kütüphanelerinin kullanılması,
- ✓ Halk kütüphanelerinin eğitim, ticaret, endüstri ve sağlık alanında çeşitli kuruluşlarla iletişimde olması,
- ✓ Halk kütüphanelerinin bilgiye ücretsiz erişim konusunda önemli rol alması,
- ✓ Yetişkinlerin cinsel farklılıkları ve engelli kullanıcıların özel ihtiyaçları dikkate alınarak çeşitli pedagojik yöntem ve stratejilerin geliştirilmesi,
- ✓ Gelenek görenekler ve ana dil gibi bir milletin önemli değerlerinden oluşan kültürel mirasın korunmasının ve halka sunulmasının sağlanması,
- ✓ Diğer kütüphanelerle aralarında elektronik bir ağın kurulması,
- ✓ Özellikle eğitim kurumları ile olan ilişkilerinin artırılması,
- ✓ Yaşam boyu öğrenme için çalışırken bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması,
- ✓ Kitap, gazete, elektronik kaynaklar ve görsel işitsel ortamlar arasındaki dengenin sağlanarak iyi bir koleksiyon yönetiminin oluşturulması,

- ✓ Çalışma yerleri ve okuma odaları gibi tasarımlara yer verilmesi,
- ✓ Halk kütüphanelerinin iç tasarımı ve yapısının eğitim ve öğretime uygun olmasıdır (*The role*, 2000).

IFLA'nın hazırlamış olduğu bu projede yer verildiği gibi halk kütüphaneleri farklı eğitim ve öğrenme ihtiyacı olan bireylere fırsatlar sunacak şekilde tasarlanmalıdır. Bazı halk kütüphaneleri kullanıcı danışmanlığı hizmeti de sunmaktadır. Halk kütüphanelerinin verebileceği bir diğer hizmet de çeşitli örgüt ve kurumların sponsor olduğu programlar için yer imkanları sunmasıdır (Van Fleet, 1995).

2001 yılında EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) kütüphanelerin, bilginin aktif ve bağımsız olarak taranabilmesi becerisini kapsayan yaşam boyu öğrenmedeki rolü üzerine bir bildiri kabul etmiştir. Bildiride ayrıca kütüphanelerin bilgiye erişim sağlamada, kütüphanecilerin ise kaynakların nitelikleri açısından değerlendirmesi ve tanımlanmasının yanında toplumun yeni küresel ağların kullanım düzeylerini en yüksek düzeye çıkmasını sağlama konusunda topluma karşı uzman kılavuzluk görevini üstlenmesi gerektiği konusuna da dikkat çekmektedir (Häggström, 2004).

Kütüphanelerin her zaman için eğitimde yeri olmalıdır. Çünkü bu kurumlar tüm alanlar için labratuvar olarak görülmektedir. Bu nedenle de okul kütüphaneleri ile halk kütüphaneleri arasında bir işbirliği kurulmalı ve ortak etkinliklere yer verilmelidir. Halk kütüphanelerinin bilgi kullanıcılarına güncel bilgi ya da kaynaklar sunmak ve çocuk, genç, yetişkin herkesi bilgi, eğlence ve dinlenme gereksinimleri karşısında kütüphane materyallerini kullanma, düzenlenen etkinliklere katılma konusunda teşvik etmek gibi önemli bir misyonu ortaya çıkmaktadır (Bundy, 2002). Fakat halk kütüphanelerinin en önemli misyonu bağımsız öğrenmeyi desteklemektir. Halk kütüphanesi hizmetlerinin en temel özelliği öğrenen toplumun önemli bir parçası olduğunun vurgulanmasıdır (Van Fleet, 1995). Bu da kütüphanelerin ve kütüphanecilerin bu konuda ne kadar etkin olduğuna bağlıdır. Kütüphaneler bir sonraki bölümde yer alan toplumun bağımsız öğrenme becerilerini geliştirerek yaşam boyu öğrenme sürecine katkıda bulunabilecek uygulamalarla amaçlarını yerine getirmelidir.

3.3.1. Halk Kütüphanelerinde Yaşam Boyu Öğrenme Uygulamaları

İkinci bölümde yapılan yaşam boyu öğrenme tanımı temel alındığında ve halk kütüphanelerinin amaçları ile birlikte düşünüldüğünde halk kütüphanesi kurumu ile yaşam boyu öğrenme kavramının nasıl birbiri ile bütünleşik var olduğu ortaya çıkmaktadır. Yaşadığımız çağda kütüphaneler tanımlarında da geçtiği gibi birer bilgi merkezi olarak düşünülmektedir. Halk kütüphanelerini bireylere yaşamları süresince istedikleri konuda ve zamanda bilgi sağlayan halkın bilgi merkezleri olarak hatta kültür merkezleri olarak değerlendirmek doğru olacaktır.

Harnett County Public Library bu konuyu 2003-2007 yılları için hazırlamış olduğu uzun vadeli planında (*Long Range*, 2003) ele almış olup, kullanıcılar için toplumun ihtiyacı olan çeşitli etkinliklere erişim imkanının sağlanması gerektiğine yer vermiştir. Ayrıca bu maddenin altında “program sayılarının ve katılımcıların gelecek beş yıl içinde her yıl için %7 oranında artırılması planlanmıştır.” Kullanıcıların yine bu süreçte aradıkları bilgiye daha fazla başlıktan erişim imkânının sağlanması da düşünülmüştür. Hazırlanmış amaçların dışında uygulanması düşünülen çeşitli hizmetler de vardır. Bunlar arasında okuma listesi hazırlama, eve bağlı kullanıcılara erişme, hikâye saatleri ve okuma programları düzenleme, yetişkin programları ve diğer kütüphanelerle ortak programlar hazırlama gibi etkinlikler bulunmaktadır (*Long Range*, 2003).

Kütüphanelerde açılacak bilgisayar sınıflarının eğitim hayatı boyunca bilgisayar kullanmayı öğrenmemiş kullanıcılar açısından çekici bir özellik olacağı düşünülmektedir. Hatta bazı kütüphanelerde çevrimiçi tarama yapmayı öğretmek için açılan sınıflarda kullanıcılara tarama stratejilerine yönelik dersler verilmektedir. Yaşça büyük yetişkinlerin bu konuda oldukça gayretli kullanıcılar oldukları görülmüştür. Bu tür hizmetleri verebilmek ekonomik olanakları ve eğitilmiş personeli gerekli kılmaktadır (Jehlik, 2004). Örneğin, Amerika'nın Arizona eyaletinde bulunan The City of Mesa Library'de bilgisayar eğitmenleri tarafından iki dilde eğitim verilmektedir. Birçok kütüphane herhangi bir kimlik ya da kart istemeden herkesin 15 dakikalığına kullanabileceği bilgisayar odaları ile hizmet vermektedir.

Kısacası halk kütüphaneleri çağın gerektirdiği zorunlu değişimden sonra yaşam boyu öğrenmeyi destekleyici çeşitli hizmetler sunmaya başlamıştır. Öncelikle bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve kullanıcılardaki bilgi eksikliğini gidermek üzere her yaşa uygun teknoloji eğitimi verilen sınıflar, elektronik danışma hizmetleri ile elektronik olarak yürütülebilen üye işlemleri ve elektronik kaynaklardaki artış ve bunların her yerden kullanıma sunulması söz konusu hizmetlerden bazılarıdır.

Kütüphaneler için güncel teknolojiyi kullanma ve internet erişiminin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Çünkü kütüphanelerden sağlanan internet erişimi demokratik bilgi toplumunda tüm bireylerin bilgiye adaletli erişim sağlamasında önem taşımaktadır. Ayrıca kütüphaneler bilgiyi sağlama ve organize etmede en etkili yerler olmaları ile birlikte bilgiye kolay erişim sağlayarak okuryazarlığa ve özellikle de eğitimi destekleyerek büyümeye doğrudan katkıda bulunmaktadır (Calanag, 2003).

Bryant (2007), yaşam boyu öğrenme merkezi olarak gördüğü Morrill Public Library'nin kullanıcıları üzerine yapmış olduğu araştırmada kullanıcıların kütüphanede bir bilgisayar sınıfının olması konusunda oldukça istekli olduklarını ortaya koymuştur. Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde kullanıcı gereksinimlerinin de dikkate alındığı bu kütüphanede yapılan araştırma üzerine ilk olarak bilgisayar sınıfı için bir yer ve gerekli donanımın elde edilmesi yoluna gidildiğini belirtmektedir. Böylece kütüphanede kullanıcı isteği doğrultusunda bilgisayar kullanma dersleri de verilmeye başlanmıştır.

Halk kütüphaneleri, gençlerin gelişmelerine katkıda bulunabilmek ve onları kütüphaneye çekebilmek amacı ile spor, müzik, meslek seçimi; ev hanımlarına yönelik olarak ise yemek pişirme, çocuk yetiştirme, el işi gibi konularda kurs ya da seminerler düzenlemelidir. Böylece hem bu kullanıcıları kütüphane kullanımına yönlendirebilir hem de onların yaşam boyu öğrenme süreçlerinde önemli bir yere sahip olabilirler (Fındık, 1988, s. 102).

Halk kütüphanelerinin bir görevi kullanıcılara yaşam boyu öğrenme imkânları sunmak ve bu beceriyi kazandırmaksa bu becerinin temelinde yatan bilgi okuryazarlığı becerisini kazandırmak da yine halk kütüphanelerine düşmektedir (Jehlik, 2004; Ward,

2006). Örneğin bu konuda önemli çalışmaları olan Kanada halk kütüphanecileri, bilgiye erişimin ve araştırma becerilerinin günlük yaşamdaki önemini anlayan kişiler tarafından bilgi okuryazarlığı ile ilgili eğitim vermeleri konusunda giderek artan bir baskı ile karşı karşıya kaldıklarını öne sürmektedirler. Bunun üzerine uzmanlar halk kütüphanelerinin giderek artan ihtiyacı nasıl karşılayabilecekleri üzerinde araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Hatta araştırmada kütüphane çalışanlarının, kendilerini bilgi okuryazarlığı ve hatta yaşam boyu öğrenme konusunda eğitici role sahip bireyler olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır (Julien ve Hoffman, 2008, s. 74).

Bilgi teknolojilerinin ve aynı zamanda konuya olan ilginin artması ile kütüphaneciler de tüm kullanıcılarının iş ve eğitim hayatında bilgiyi etkili ve verimli kullanabilmelerini sağlamak amacı ile kendilerinde bilgi becerilerini öğretme sorumluluğunu hissetmişler ve bu eğitimi vermeye başlamışlardır. Polat'a (2005, s. 23) göre de bireylere yaşam boyu öğrenme etkinliğinin kazandırılması ile birlikte bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması da kütüphanecilerin öncelikli sorumluluk alanlarındandır. Yapılan araştırmada enstitü öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmediği, araştırmada zorlandıkları görülmüş ve kütüphane ya da kütüphanecilerin bu konudaki önemleri ortaya konulmuştur. Koning (2001) büyük ya da gelişmiş kütüphanelerin bu hizmette daha etkili olduğunu fakat diğer kütüphanelerin kütüphanenin halen bu eğitimi verebilecek düzeyde olmadığını söylemektedir. Bu durumda kütüphanelerin iş ve okul gibi çeşitli kurumlarla sağladıkları ortaklıklar, sahip oldukları politika ve planlarla diğer kütüphanelerden birkaç adım daha önde oldukları ortaya çıkmıştır.

Dünyada halk kütüphanelerin işlev yüklendiği yaşam boyu öğrenme ile ilgili iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır. PULMAN (2002) Projesinde yer verilen iyi uygulama örneklerine ekte (Ek 2) yer verilmiştir.

3.3.2. Türkiye'de Halk Kütüphaneleri ve Yaşam Boyu Öğrenme

Türkiye'de Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 18'e göre örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 40. maddesinde yaygın eğitim kurumlarının kapsam, amaç ve

görevlerini tanımlanmaktadır. Buna göre yaşam boyu öğrenim olarak düşünebileceğimiz yaygın eğitimin amacı örgün eğitimin yanında veya dışında vatandaşlara okuma – yazma öğretmek ve eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağı sağlamak olarak belirtilmektedir. Bunun dışında bu eğitimin kapsamında vatandaşların bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayacak eğitim olanakları sunmak, boş zamanlarını olumlu biçimde değerlendirmelerini sağlamak ve mesleki gelişimleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak bulunmaktadır (*MEB Temel Kanunu*, 1997).

Kanunda yer alan maddeler incelendiğinde yaygın eğitim kurumlarına; okuma-yazmanın öğretilmesinden, boş zamanların verimli kullanılmasına, kültürel değerlerin korunmasından, mesleki hatta hizmet içi eğitimlerin verilmesine kadar birçok görev düşmektedir.

Yaygın eğitim kurumları içinde değerlendirilen halk kütüphaneleri Türkiye’de her zaman unutulmuş, gereken değeri görememiş bu nedenle yatırımların yapılamadığı kurumlar olarak kalmıştır. Özellikle Türkiye gibi kaynaklarını ve olanaklarını son derece faydacı bir anlayışla kullanması gereken gelişmekte olan bir ülke için bu kurumlara verilen önemin artması ve yatırımların akıllıca yapılması gerektiği ortadadır. Buna rağmen beş yıllık aralıklarla hazırlanan kalkınma planlarında kitap ya da kütüphane bir ya da iki madde olarak oldukça yüzeysel olarak yer almaktadır.

1963-1967 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında kitaplıklar eğitimin ayrılmaz birer parçası olarak düşünülmüş ve kitaplıkların eğitimi destekleyecek şekilde kurulup işletilebilmesi için bu alan için yapılan harcamalar diğer harcamalarla eşit tutularak tüm iyileştirici tedbirlerin alınması kararı alınmıştır (*Kalkınma*, 1963, s. 461).

İkinci Kalkınma Planında kitaplıklar kültür faaliyetleri altında incelenmiş olup kütüphanelerin gerek nicelik gerekse nitelik bakımından yetersiz oldukları konusuna ve halk eğitimi ile halk kütüphaneleri arasındaki yetersiz ilişkiye dikkat çekilmiştir. Ayrıca, “kütüphane binaları sayı ve nitelik bakımından [gereksinimleri] karşılayacak [seviyeye] çıkarılacaktır. Halk Eğitimi ile Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’nün faaliyetleri

koordine edilerek evlere ödünç kitap verme servisi ve geçici kitaplıkların sayısı artırılacaktır. Kütüphanecilik alanında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi konusunda tedbirler alınacaktır” şeklinde bir madde yer almaktadır (*İkinci*, 1968?, s. 188-189).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında kütüphaneler “kütüphane bulunmayan yerlerin ihtiyaçlarını [karşılama] amacıyla bir program düzenlenecektir” şeklinde bir ifade olarak tek maddede yer almıştır (*Üçüncü*, 1973?, s. 788).

Dördüncü Kalkınma Planında konu ile ilgili iki madde (955. ve 958. maddeler) yer almaktadır (*Dördüncü*, 1979, s. 285). Fakat bu yıllarda yaşanan siyasi olaylar kütüphaneleri ve bu kurumlara yapılan ya da yapılacak olan yatırımları ya da bu kurumların kullanımını olumsuz yönde etkilemiştir.

Beşinci Kalkınma Planında ise İkinci Kalkınma Planında yer alan maddeye (577. madde) benzer şekilde kütüphanelerin gereksinimlere göre geliştirilmesi konu edilmiştir (*Beşinci*, 1985?, s. 148).

Altıncı (1093., 1094. maddeler), yedinci, sekizinci kalkınma planlarında da kütüphanelerin yaygınlaştırılması, üniversite kütüphanelerinin geliştirilmesi önerilmekte ayrıca Sekizinci Kalkınma Planında kitap ve kütüphane sayısının artmasına rağmen çağdaş bir kütüphane yapısına kavuşabilmek için halen çok büyük atılımlara ihtiyaç olduğuna değinilmiştir. (*Altıncı*, 1989?, s. 322-323; *Yedinci*, 1995?, s. 30-31; *Uzun vadeli*, 2000, s. 97). Dokuzuncu Kalkınma Planında eğitim ve kültürel alanda yapılacaklar içinde artık yaşam boyu eğitim ve e-öğrenme önem kazanmış ve bu yönde kararlar alınmaya başlanmıştır (570. ve 594. maddeler) (*DPT*, 2006). Sekizinci ve Dokuzuncu Kalkınma Planları başta olmak üzere bütün kalkınma planlarında benzer maddeler yer almıştır. Planlarda kütüphanelerin, ihtiyaçları karşılayacak niteliğe kavuşturulması düşünülmüştür.

Ülke olarak yaşanan sorunların temelinde okuryazar oranının düşük olmasının ve kültürsüzlüğün hatta en önemlisi eğitimi destekleyen kurumlar olarak kütüphanelerin dışlanması yattığını söylemek mümkündür. Hem örgün hem de yaygın eğitimi

destekleyen kütüphane koleksiyonları, bireylerin gereksinimlerine yönelik ve onları hayata hazırlayacak şekilde özenle seçilmiş kaynaklardan oluşmuyorsa bireylerin, bir başka deyişle bilgi gereksinimi olanların kütüphaneleri kullanmaması ya da okuryazar olmaya özenmemesi olağan bir durum olarak görülmektedir. Hatta bu konuda Ersoy; eğer bir ülkede bilgiye önem verilmiyor ve bilgili insana değer verilmiyorsa; bilgi edinmenin de anlamı, önemi ve çekiciliğinin olmayacağından bahsetmektedir. *Türkiye Marifî Hakkında Rapor* adlı eseri yazan ve 1924 yılında Türkiye'ye gelen John Dewey de kütüphanenin olmadığı bir yerde eğitim ve öğretimden söz etmenin mümkün olamayacağını önemle vurgulamıştır (Ersoy, 1983; Ersoy, 1994).

Türkiye İstatistik kurumu verilerinde 1997-2006 yılları arasındaki halk kütüphanesi kullanım oranlarına bakıldığında yukarıdaki eleştirileri haklı çıkaracak bir tablo göze çarpmaktadır. 1997 yılında halk kütüphanesinden yararlanan kişi sayısı 23.298.459 iken personel sayısı 3.376'dır. 2006 yılında ise yararlanan kişi sayısı 21.138.821'e düşerken personel sayısı da 3.055'e düşmüştür. 2007 yılında ise rakamlar daha da aşağı düşerek kullanıcı (okuyucu) sayısı 20.228.517, personel sayısı ise 2.796 olarak ortaya çıkmıştır (*Kütüphane*, 2008?; *Kütüphaneler*, 2008). Halk kütüphanesi sayısı 1995 yılında 1.171 iken 2001 ve 2003 yıllarında her ne kadar 1.350 rakamına ulaşsa da, 2006 yılında 1.178, 2007 de ise 1.162 olarak sayının giderek düştüğü görülmektedir (TÜİK, 2008?; *Kütüphaneler*, 2008). Kalkınma planlarında alınan iyileştirici kararlara rağmen kütüphane sayılarına bakıldığında önemli bir değişme görülmemiştir. Personel ve kütüphane sayılarına bakılarak da verilen hizmetlerin ne durumda olduğunu kestirmek çok güç görünmemektedir. Kalkınma planlarında hizmetlerin artırılması planlanırken alınan istatistikler kararları desteklememekle birlikte bunun tam tersini ifade etmektedir.

Verilen bu bilgilerin ardından yaşanan bu gelişmelere rağmen 1950'li yıllardan beri Türkiye'deki konu uzmanları da halk kütüphanelerinin halk eğitimindeki önemi konusu üzerinde durmuşlar ve bu konuda Türkiye dışında konu ile ilgili çalışmalarını incelemişlerdir.

Kütüphanelere olan ilginin giderek azaldığı öne sürülen çağımızda kütüphanecilerin kendilerine ve çalıştıkları kurumlara olan saygının geri kazanılması için yaşam boyu

öğrenme ve öğretme anlayışını kendileri için bir görev ilkesi olarak görmeleri gerekmektedir. Yaşam boyu öğrenmenin temelinde okuryazar olma durumu ve okuma alışkanlığı önemli rol almaktadır. Özellikle kütüphanecilerin büyük oranda bu alışkanlığa sahip olması gerekmektedir. Çapar ve Gürdal (2001) artık mesleğe hazır birer kütüphaneci adayı olan kütüphanecilik bölümü son sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlık durumları üzerine yaptıkları araştırmada öğrencilerin %97.3'ünün herhangi bir amaçla herhangi bir materyal okuduğu ortaya çıkmaktadır. Fakat öğrencilerin büyük bir kısmı (%35.14) okuyacakları kitapları kütüphanelerden değil çevrelerindeki insanlardan ödünç alarak ya da satın alma yoluyla sağlamaktadır. Bu durumda kütüphanecilik öğrencilerinin bile bu ihtiyaçlarını kütüphanelerden giderdiği söylenemez. Okuma yeri olarak kütüphanelerin özellikle de halk kütüphanelerinin seçilmesi oranı düşüktür. Okuma yeri olarak halk kütüphanesini seçen kütüphanecilik bölümü öğrencilerinin oranı %2.70'dir. Fakat her şeye rağmen öğrencilerin %72.97'si gereksinim duydukları bilgiye erişim için, %68.92'si kültürünü geliştirmek, %62.16'sı ise kişiliğini geliştirmek amacıyla okuduğunu belirtmiştir.

Halk kütüphanecileri genç, yetişkin, yaşlı, hasta tutuklu vb. her gruba hizmet götürebilmeli hatta verdiği hizmetleri tanıtarak kütüphaneye olan ilginin ve kullanımın artmasını sağlamalıdır. Ayrıca verdikleri hizmetlerle kullanıcılarının gizli kalmış ilgi ve becerilerini ortaya çıkarılmasında rol oynamalıdır (Uyanık, 1984)

Halk kütüphanelerinin özellikle de Avrupa Birliği'ne girişin söz konusu olduğu 2000'li yıllarda Türkiye'de de dikkate alındığı söylenebilir. Halk kütüphaneleri özellikle *PULMAN-XT Projesi*'nde önemle ele alınmıştır. Yapılan "Ulusal Toplantı"da halk kütüphanesi yasasının çıkartılması, acil eylem planının hazırlanması, halk kütüphaneleri üzerine bir sempozyum düzenlenmesi ve halk kütüphanecilerinin hizmet içi eğitimlerinin sürdürülmesi kararı alınmış ve bu eğitimlere başlanmıştır (Yılmaz ve Bayır, 2004, s. 82).

Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı çeşitli merkezler tarafından tüm halka verilen mesleki kursların dışında, hiçbir ayırım gözetmeden herkese açık olan halk kütüphaneleri tarafından da yaşam boyu öğrenme adına çeşitli etkinlikler

düzenlenmektedir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'nün veri tabanından elde edilen bilgilerine göre açık oturum, açılış, bilgilendirme, çalıştay, diğer kutlama, kitap sergisi, resim, kitap okuma ve oyun saatleri, önemli gün ve haftalarla ilgili programlar, film gösterimi vb., gezi, gösteri, imza günü, kampanya, kermes, kitap fuarı, kitap okuma saati, konferans, kongre, konser, kurs (resim, dil, müzik, boyama, tiyatro, tezhip, satranç, hizmet içi eğitim, diksiyon, el sanatları, emlak komisyonculuğu, avcılık eğitimi, vitray, OKS, halk oyunları, görme engelliler için bilgisayar, üniversiteye hazırlık, tenis vb.), kütüphane tanıtımı (oryantasyon), masal okuma saati, müzik dinletisi, panel, satranç turnuvası, seminer, sempozyum, sergi, slayt gösterisi, söyleşi, şenlik, şiir dinletisi, tiyatro, çeşitli toplantı, tören ve turnuvalar, video gösterisi, yarışmalar olmak üzere 2002-2008 yılları arasında yaşam boyu öğrenme kapsamında düşünülebilecek toplam 22049 etkinlik düzenlenmiştir.

Düzenlenen etkinliklerin yıllara ve bölgelere göre dağılımları aşağıdaki gibidir;

<u>Yıl</u>	<u>Etkinlik Sayısı</u>	<u>Bölge</u>	<u>Etkinlik Sayısı</u>
2002.....	3768	Marmara.....	3803
2003.....	3051	Ege.....	2803
2004.....	2588	Akdeniz.....	4775
2005.....	2085	İç Anadolu.....	5240
2006.....	3825	Karadeniz.....	3188
2007.....	4477	Doğu Anadolu.....	1308
2008.....	2255	Güneydoğu Anadolu...	932
Toplam.....	22049	Toplam.....	22049

(Kültürel, 2008?)

Sonuç olarak; eğitimin örgün eğitim kurumlarından sonra yaygın eğitim kurumları ile devam ettirilmesi, yaşadığımız bilgi çağında gerekli hatta zorunlu hale gelmiştir. İşte bu nedenle eğitim yaşam boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçte bireylerin okul öncesi ve sonrasında bilgi gereksinimini karşılamada ve karşılaştığı sorunlara çözüm bulmada halk kütüphanelerine büyük görevler düşmektedir (Akman,

2000). Bireylerin bilgi ve becerilerini kütüphane çatısı altında devamlı olarak geliştirilmelerine ve mevcut bilgilerine her gün bir yenisini eklemesine ihtiyaç vardır. Halk kütüphaneleri bu konuda halka kılavuzluk etmek, bilgi vermek ve öğretmekle ya da onları eğitmekle sorumludurlar (Jannert, 2003). Kütüphanelerin bu beklentileri yerine getirebilmesi için, sadece kitap ödünç verilen yerlere değil, aynı zamanda yukarıda da sözü geçen çeşitli etkinliklerin yoğunlaştığı merkezler durumuna getirilmesi gerekmektedir. Özellikle de toplumun geniş bir kitlesine hizmet vermekle yükümlü olan halk kütüphanelerinin kişiye bağımsız yetişme olanağı veren bir toplum eğitim merkezi biçiminde, çağdaş yaşam koşullarına uyarlanmış olarak tasarlanmış ve donatılmış olması gerekmektedir (Üstün, 2000, s. 137). Halk kütüphaneleri bilgi alışverişi ve kültür merkezleri olarak sosyal yaşamda daha etkili olmalıdır. Halk kütüphanelerinin; gerek tanımları, gerek amaçları, gerekse görevleri gereği bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme kavramı ile yakından ilgili olduğu hatta bu amaçla çeşitli hizmetler vermek zorunda olduğu görülmektedir. Halk kütüphanelerinin bu hizmetlerini verebilmesinin arz talep ilişkisi olduğundan daha önce bahsedilmişti. Toplumda bu gereksinimi ortaya çıkarmak ve kütüphanelerin etkinliklerine karşı duyarlılığı artırmak için öncelikle toplumda bu bilincin yaratılması gerekmektedir. Bunun için öncelikle topluma bu bilinci aşılacak olan halk kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme ve halk kütüphaneleri ile ilgili farkındalık düzeylerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu nedenle gelecek bölümde Türkiye'deki halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri yaşam boyu öğrenme kavramı çerçevesinde değerlendirilecektir. Konuya ilişkin olarak Türkiye'deki sorunlar belirlenerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılacaktır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

4.1. GİRİŞ

Bu bölümde yaşam boyu öğrenme konusunda halk kütüphanesi yöneticilerine ve kütüphanecilerine uygulanan anket sonuçları ele alınacaktır.

“Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri Anketi” başlıklı anket, dört tanesi açık uçlu olmak üzere toplam otuz beş sorudan oluşmaktadır. Ankette derecelendirmeli sorulara da yer verilmiştir.

Araştırma, Türkiye’deki tüm il halk kütüphanelerini kapsamaktadır. Araştırmanın evrenini 81 il halk kütüphanesinde çalışan 168 yönetici (müdür, müdür yardımcısı) ve 354 kütüphaneci olmak üzere toplam 524 denek oluşturmaktadır. Araştırmaya 75 yönetici ve 87 kütüphaneci olmak üzere toplam 72 ilden 162 denek katılmıştır.

4.2. DENEKLERİN* BÖLGESEL DAĞILIMI, EĞİTİM VE ÇALIŞMA DURUMLARI

Yapılan anket çalışmasına elde edilen verilere göre anketi yanıtlayanların %24,1’i İç Anadolu, %20,4’ü Karadeniz, %11,1’i Marmara ve %11,1’i Güneydoğu Anadolu, %9,9’u Akdeniz ve %8,6’sı Doğu Anadolu Bölgesi’ndendir.

Verilere bakıldığında 9 müdür, 6 müdür yardımcısı ve 24 kütüphaneci olmak üzere toplam 39 kişi ile en fazla katılımın (%24,1) İç Anadolu Bölgesinden olduğu

* Halk kütüphanesi yöneticileri ve kütüphanecileri kastedilmektedir.

görülmektedir. Toplama bakıldığında ortalama her ilden yaklaşık iki kişi, her bölgeden ise 23 kişiden yanıt alınmıştır.

Ankete katılanların tamamına yakını (%95,1) lisans mezunudur. Çalışanların %3,7'sinin (6 kişi) yüksek lisans yaptığı bunlardan beşinin de yönetici kadrosunda çalıştığı dikkat çekmektedir.

Halk kütüphanelerinde görev yapan yönetici ve kütüphanecilerin mezun oldukları üniversitelere göre dağılımına bakıldığında ise deneklerin %35,8'inin Ankara, %27,2'sinin Hacettepe, %24,7'sinin İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinden mezun oldukları, %12,3'ünün ise üniversitelerin farklı alanlarından ve liseden mezun oldukları anlaşılmaktadır.

Deneklerin en büyük bölümünün (%33,3) üniversiteden 1981-1990 yılları arasında mezun oldukları, bunu 1991-2000 (%30,2) ile 2001 ve sonrası (%24,7) dönemlerin izlediği görülmektedir. 1980 yılı ve öncesi mezun olanların oranı %5,6'dır.

Elde edilen bir başka veri grubuna göre deneklerin en büyük bölümünün (%41,4) 16-25 yıl arası bir süredir halk kütüphanesinde çalıştığı, bunu 1-5 yıl arası süre ile çalışanların (%27,2) ve 6-15 yıl çalışanların (%26,5) izlediği anlaşılmaktadır. 26 yıl ve daha fazladır halk kütüphanelerinde çalışanların oranı (%4,9) oldukça düşük bir düzeydedir.

4.3. DENEKLERİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA BİLGİLERİNİN OLUP OLMADIĞINA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ

Kütüphaneci ve yöneticilerin halk kütüphaneleri açısından yaşam boyu öğrenme kavramı hakkında bilgi, bilinç ve farkındalık düzeylerinin ortaya konulması açısından kendi düşünceleri çalışmamız kapsamında önemli görülmüştür. Buna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda (Tablo 1) görülmektedir.

TABLO 1. Deneklerin Halk Kütüphaneleri Açısından Yaşam Boyu Öğrenme Kavramı Hakkında Sahip Oldukları Bilgiye Yönelik Düşünceleri

Yaşam boyu öğrenme kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?	Sayı	%
Evet	86	53,1
Hayır	13	8,0
Kısmen	62	38,3
Yanıt yok	1	0,6
Toplam	162	100,0

Tablo 1'e göre deneklerin yaklaşık yarısı (%53,1) halk kütüphanelerine ilişkin olarak yaşam boyu öğrenme kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler. Bu konuda "kısmen" bilgi sahibi olduğunu düşünenlerin oranı (%38,3) da göz önüne alınırsa sözü edilen personelin %90'dan fazlası kendini bu konuda bilgili saymaktadır. Yaşam boyu öğrenme kavramı hakkında bilgi sahibi olmadığını söyleyenlerin oranı sadece %8'dir. Bu konuda yönetici ve kütüphanecilerin durumları ayrı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p=0,5$). Buna göre yöneticilerin %40,7'si; kütüphanecilerin ise %50,6'sı (tamamen ya da kısmen) bu konuda bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir.

4.4. DENEKLERİN EĞİTİM VE ÇALIŞMA HAYATLARI BOYUNCA YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA BİLGİLENME SÜREÇLERİ

Yaşam boyu öğrenmenin halk kütüphaneleri açısından değerlendirildiği bu çalışmada özellikle yönetici ve kütüphanecilerin eğitim hayatları boyunca aldıkları eğitimin ve çalışma hayatlarında ya da boş zamanlarında özel çabaları ile edindikleri bilginin onların verdiği hizmetlere ve yaşam boyu öğrenme konusuna bakış açılarında önemli bir etkisi olacağı düşünülmüştür. Çalışanların konu ile ilgili bilgilendirme ya da var olan bilgilerini genişletme çabaları da ilgili tablolarda işlenmiştir.

Yönetici ve kütüphanecilerin lisans eğitimlerinde (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinde) ne kadar bilgilendirildiklerinin, onların konu hakkındaki farkındalıkları

ve bilinç düzeylerini etkileyeceği düşünülerek incelenmiş ve ilgili veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

TABLO 2. Deneklerin Üniversite Eğitiminde Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Bilgilendirilme Durumu

Üniversitede yaşam boyu öğrenme konusunda bilgilendirildi mi?	Sayı	%
Bilgilendirildim	24	14,8
Bilgilendirilmedim	67	41,4
Kısmen bilgilendirildim	70	43,2
Yanıt yok	1	0,6
Toplam	162	100,0

Elde edilen verilere göre lisans eğitiminde konu ile ilgili yeterince bilgilendirildiğini düşünen personelin oranı sadece %14,8’dir. Bu orana kısmen bilgilendirildiğini düşünenleri de eklediğimizde yönetici ve kütüphanecilerin yaklaşık yarısı (%58) lisans eğitiminde konu ile ilgili tamamen ya da kısmen bilgilendirildiğini düşünmektedir. Bu konuda bilgilendirilmeyenlerin oranı da göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür (%41,4). Özellikle de bu oranı “kısmen bilgilendirildim” düşüncesinde olanlarla birlikte düşünürsek oran (%84,6) daha da dikkat çekici olmaktadır. Yönetici ve kütüphanecilerin üniversite eğitimlerinde bilgilendirilme düzeyleri ile mezun olunan üniversite birlikte değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmektedir ($p=0,2$). Araştırmadan elde edilen bir başka veriye göre deneklerin %85,8’inin öğrencilik dönemlerinde yaşam boyu öğrenme ile ilgili herhangi bir programa katılmadıkları anlaşılmaktadır. Aynı veri grubun göre lisans mezuniyeti 2000’li yıllara yaklaştıkça deneklerin yaşam boyu öğrenme programlarına katılma oranları da artmaktadır. Anlamlılık değeri ($p=0,04$) göz önüne alındığında kütüphaneci ve yöneticilerin öğrenciliklerinde yaşam boyu öğrenme ile ilgili programa katılma durumları mezuniyet yılına göre farklılık göstermektedir. Bunun son dönem öğretim programlarının bu konuya daha fazla ağırlık veriyor oluşundan kaynaklandığı söylenebilir.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin çalışma hayatları boyunca aldıkları eğitime yönelik verilere ise Tablo 3’de yer verilmiştir.

TABLO 3. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili hizmet içi eğitim aldı mı?	Sayı	%
Evet	22	13,6
Hayır	140	86,4
Toplam	162	100,0

Yapılan araştırmada halk kütüphanesi ve yöneticilerinin %86,4 gibi büyük bir oranının çalışma yaşamlarında yaşam boyu öğrenme ile ilgili hiçbir hizmet içi eğitime katılmadığı ortaya çıkmıştır. Ankete katılan yönetici ve kütüphanecilerin %53,1’i (Tablo 1) her ne kadar yaşam boyu öğrenme konusunda bilgi sahibi olduğunu söylese de bilginin hizmet içi eğitimlerle sağlanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin çalışma hayatları boyunca konuya özel ilgi göstererek hizmet içi eğitimler dışında kendi istekleri ile katıldıkları programların olup olmadığına yönelik veriler aşağıdaki tabloda (Tablo 4) yer almaktadır.

TABLO 4. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Hizmet İçi Eğitim Dışında Toplantıya Katılma Durumu

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili hizmet içi eğitim dışında bir toplantıya katıldı mı?	Sayı	%
Evet	38	23,5
Hayır	124	76,5
Toplam	162	100,0

Bu tabloda kütüphaneci ve yöneticilerin hizmet içi eğitim dışında toplantıya katılarak bu alandaki eksikliğini giderme çabaları değerlendirilmiştir. Fakat bu tür programlara

katılanların oranının da yüksek düzeyde olmadığı görülmüştür. Yönetici ve kütüphanecilerin %23,5'i bu tür toplantılara katılmıştır. Eldeki verilere bakıldığında yönetici ve kütüphanecilerin %86,4'ü yaşam boyu öğrenme konusunda hizmet içi eğitim almazken; %76,5'i de hizmet içi eğitim dışında da herhangi bir toplantıya da katılmadığını belirtmiştir.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşamlarında çalışma ve eğitim hayatı boyunca yaşam boyu öğrenme konusunda herhangi bir şekilde kişisel bilgi edinme çabalarının olup olmadığı aşağıdaki tabloda (Tablo 5) incelenmiştir.

TABLO 5. Deneklerin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Kişisel Bilgilenme Çabaları

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili kişisel bilgilenme çabası oldu mu?	Sayı	%
Evet	96	59,3
Hayır	65	40,1
Yanıt yok	1	0,6
Toplam	162	100,0

Elde edilen verilere göre halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yarısından fazlası (%59,3) yaşam boyu öğrenme konusuna ilgi göstermiş ve çeşitli şekillerde kişisel bilgilenme çabasında bulunmuştur. Bu veri yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusundaki çabalarının önemli bir düzeye ulaştığını göstermektedir.

4.5. HALK KÜTÜPHANELERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA VERMESİ GEREKEN HİZMETLERLE İLGİLİ DENEKLERİN BİLGİ DÜZEYLERİ

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını söyleyebilmek için onların bu çerçevede gerçekleştirilen bazı hizmet ve etkinliklerden haberdar olmaları gerekmektedir. Bu bölümde yaşam boyu öğrenme adına halk kütüphanesinin vermesi gereken çeşitli hizmetler ya da gerçekleştirilmesi gereken etkinliklere yer verilmiş ve deneklere bu konudaki görüşleri

sorulmuştur. Böylece hipotezlerimizden biri olan kütüphaneci ve yöneticilerin aslında yaşam boyu öğrenme konusunun ne kadar bilincinde oldukları derecelendirmeli yanıt yöntemi ile sorulan çeşitli sorularla ölçülmeye çalışılmıştır.

TABLO 6. Halk Kütüphanelerinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusu Kapsamında Görevleri İle İlgili Deneklerin Düşünceleri

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Yanıt Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrencilerinin bilgi gereksinimlerini karşılamak öncelikli görevleri arasında yer almaz.	29	17,9	19	11,7	61	37,7	51	31,5	2	1,2	162	100
Örgün eğitimle ilişkisi olmayan kişilerin öğrenme çabasını destekler.	83	51,2	52	32,1	15	9,3	10	6,2	2	1,2	162	100
Fotoğrafçılık kursu düzenlemek öncelikli görevleri arasında değildir.	29	17,9	55	34,0	54	33,3	24	14,8	-	-	162	100
Bilgiye nasıl erişeceği örgün öğretimde ona öğretilmelidir.	67	41,4	45	27,8	36	22,2	13	8,0	1	0,6	162	100
Bilgisayar-internet kullanmayı öğretmek görevleri arasında değildir.	44	27,2	53	32,7	38	23,5	25	15,4	2	1,2	162	100
Ücretsiz bilgisayar-internet kullanma olanağı yaratmalıdır.	81	50,0	55	34,0	13	8,0	11	6,8	2	1,2	162	100
Kişiler işverenle iş görüşmelerini halk kütüphanelerinde yapabilirler.	12	7,5	26	16,0	35	21,6	88	54,3	1	0,6	162	100
Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Halk Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği bir kursa katılan kişinin kursla ilgili bilgi gereksinimini karşılamak halk kütüphanesinin görevleri arasında yer almaz.	20	12,3	26	16,0	33	20,4	80	49,4	3	1,9	162	100
Kişilerin bağımsız (kendi kendine) öğrenmelerine danışmanlık yapmak zorunda değildirler.	11	6,8	16	9,9	34	21,0	97	59,9	4	2,4	162	100
Uzaktan (bilgisayar üzerinden) eğitimi destekler.	26	16,0	50	30,9	54	33,3	31	19,2	1	0,6	162	100
Yabancı dil kursu düzenlemek öncelikli görevleri arasında değildir.	45	27,8	59	36,4	39	24,1	18	11,1	1	0,6	162	100
Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme sürecinin bir parçasıdır.	126	77,8	29	17,9	6	3,7	-	-	1	0,6	162	100

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere deneklerden ilk olarak halk kütüphanelerinin örgün eğitim ve yaygın eğitim ile olan ilişkisini değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin okulları ile ilgili bilgi ihtiyacını sağlamada ilk kullanacakları kütüphane okul kütüphaneleridir. Halk kütüphanelerinin bu süreçteki rolü UNESCO kararlarında da belirtildiği gibi eğitimi desteklemektir. Yapılan çeşitli çalışmalarda ve bu araştırmada halk kütüphanelerinin en çok öğrenciler tarafından kullanıldığını ve halk kütüphanelerinin ödev yapma yerlerine dönüştüğü savunulmaktadır. Tablodaki verilere bakıldığında da yönetici ve kütüphanecilerin %69,2 gibi büyük bir bölümü tamamen ya da kısmen, halk kütüphanelerinin halen okul kütüphaneleri gibi hizmet vermeleri ve öğrencilerin okulları ile ilgili bilgi gereksinimlerini karşılamamanın halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında yer alması gerektiğini düşünmektedir. Bu düşünceye katılmayanların oranı (%29,6) ise oldukça düşüktür. Bu veriden yola çıkarak kütüphanecilerin halk kütüphanesi olarak örgün eğitime destek olmakla bir okul kütüphanesi işlevi görmek arasındaki farkı tam olarak değerlendiremedikleri anlaşılmaktadır.

Halk kütüphaneleri yaygın eğitim merkezleri olarak örgün eğitimden sonra toplumun ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitimini destekleyici etkinliklerde bulunmalıdır. Verilere bakıldığında yönetici ve kütüphanecilerin neredeyse tamamı (%92,6) bu düşünceye kısmen ya da tamamen katılmaktadır. Bu durumun aksini düşünenlerin oranı ise sadece %6,2'dir.

Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde yaygın eğitim merkezleri olarak bilinen halk kütüphanelerinin gerçekleştirilmesi gereken bir diğer etkinlik ise toplumun ilgi alanlarını geliştirici kurslar düzenlemesidir. Kişilerin ilgi duyduğu alanlara yönelmelerini sağlamak ve boş zamanların en iyi şekilde değerlendirmelerini sağlayıcı etkinliklerde bulunmak yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında yer almaktadır. Bu görev kapsamında çeşitli hobi kurslarının düzenlenmesi de halk kütüphanelerinin görevleri arasında bulunması gerektiği savunulabilir. Kütüphaneci ve yöneticilerin yaklaşık yarısı (%51,9), hatta bu orana kısmen bu düşünceye katılanları da eklediğimizde oldukça büyük bir kısmı (%85,2) fotoğrafçılık kursu düzenlemenin halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında olmadığına

inanmaktadır. Bu oran, halk kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki bilinçlerinin yeterince oluşmadığına işaret etmektedir.

Yerel öğrenme ortamları ile küresel bilgi kaynakları arasında bir kesişim noktası olan halk kütüphaneleri kullanıcılarına yol göstermeleri, onlara kaynakların niteliği ve bilgi arama konusunda eğitim vermeleri açısından yaşam boyu öğrenmenin başlatıldığı hatta sürdürüldüğü merkezlerdir. Bu nedenle kütüphaneciler örgün ve yaygın eğitimi destekleyen kaynakları yönetmek ve kullanıcılara sunmanın yanında onların bilgi gereksinimlerini ortaya koymak ve bu gereksinimlerini nasıl karşılayacaklarını öğretmek konusunda da başarılı olmak durumundadırlar. Elde edilen verilere göre yönetici ve kütüphanecilerin %69,2'si bilgiye nasıl erişileceğinin kişilere örgün eğitimde öğretilmesi gerektiğine inanmaktadır. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin %30,2'si bu düşünceye katılmamaktadır. Bu tablo verileri de kütüphaneci ve yöneticilerin halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki işlevleri hakkında tam bir bilince sahip olmadıklarını göstermektedir. Bilgiye erişimi öğretmek halk kütüphanesinin öncelikli işlevlerinden birisidir. Ancak ilgili tablo verileri bunun kütüphaneciler tarafından tam olarak algılanmadığını ortaya koymaktadır.

Bilgiye erişimin öğretilmesi konusuna dahil edilebilecek bir diğer konu ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması becerisidir. Bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı becerileri ve bu becerilerin kullanıcıya kazandırılması önem taşımaktadır. Yine UNESCO kararlarına göre bu becerilerin desteklenebileceği en önemli yerler olarak halk kütüphaneleri görülmektedir. Çünkü bilgi okuryazarlığı becerileri içinde yer alan bilgi teknolojileri becerilerinin yaşam boyu öğrenenlere kazandırılması kütüphanecilerin öncelikli sorumluluk alanlarındandır. Bilgi erişiminin, bilgi uzmanları olarak nitelenen kütüphanecilerin sorumluluk alanlarına girdiği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle bilgiye erişimde bilgisayar ve internet kullanmayı öğretmek de halk kütüphanelerinin görevleri arasında düşünülmektedir. Buna rağmen yönetici ve kütüphanecilerin %38,9'u kütüphanecilerin bilgisayar ve internet kullanmayı öğretmesi gerektiğine inanırken; %59,9'u inanmamaktadır. Burada da kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenim çerçevesinde halk kütüphanelerine bakışları açısından bir sorun söz konusudur.

Halk kütüphaneleri bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı eğitimini desteklemenin yanında bu teknolojilerin kullanımı için halka özellikle ücretsiz imkânlar sağlamalıdır. IFLA'nın hazırlamış olduğu “*Yaşam Boyu Öğrenmede Halk Kütüphanelerinin Rolü*” başlıklı bildirmede (*The role*, 2000) halk kütüphanelerinin rollerinden biri bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması ve özellikle bilgiye ücretsiz erişimin sağlanmasıdır. Yönetici ve kütüphanecilerin %84 gibi büyük bir oranı halk kütüphanelerinin bu hizmeti vermesi gerektiğine inanırken, oranı küçük (%14,8) de olsa ücretsiz böyle bir hizmetin verilemeyeceğine inanan yönetici ve kütüphaneciler de bulunmaktadır.

Halk kütüphanelerinin vermesi gereken bu hizmetler dışında yaşam boyu öğrenme kapsamında rol alması ve faaliyette bulunması gereken bir diğer konu ise hobi kursları veya meslek edindirme kursları düzenlemeleri ve iş bulma konusunda topluma yardımcı olmalarıdır. Bu hizmet çerçevesinde halk kütüphaneleri özellikle Avrupa’da iş görüşmesi yapılabilecek ve kişilerin iş bulmalarına yardımcı olacak mekânlar haline getirilmektedir. Oldukça yeni bir bakış açısı olan halk kütüphanelerinin iş bulma sürecindeki bu rolü Türkiye’deki yönetici ve kütüphanecilerin çok küçük bir bölümü tarafından bilinmektedir. Elde edilen verilere göre deneklerin yarısından fazlası (%54,3) halk kütüphanelerinin böyle bir rolünün olabileceğine kesinlikle inanmamaktadır. Deneklerin %21,6’sı ise bu görüşe kısmen katıldığını ifade ederek konu hakkında kararsız kalmıştır. Bu verilere dayanarak yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin bu rolünün de Türkiye’deki halk kütüphanecileri tarafından bilinmediği söylemek mümkündür.

UNESCO kararlarında (UNESCO, 1995, s. 145) halk kütüphanelerinin, “bütün uygulamalı sanatların kültürel anlatımlarına erişim sağlama”, “her düzeyde *formel* eğitimi de destekleme” gibi rollerinden söz edilmiştir. Ayrıca IFLA’nın hazırlamış olduğu “*Yaşam Boyu Öğrenmede Halk Kütüphanelerinin Rolü*” başlıklı bildirmede (*The role*, 2000) ise halk kütüphanelerinin “özellikle eğitim kurumları ile olan ilişkilerinin artırılması” rolünden bahsedilmektedir. Bu noktada yaygın eğitim kurumlarını da desteklemesi gerektiği düşünüldüğünde halk kütüphanelerinin her türlü eğitim ve kültür kuruluşu ile işbirliği içinde çalışması gerektiği ve bu kapsamda üzerine düşen görevi yapması gerektiği savunulmaktadır. Yönetici ve kütüphanecilerin sadece %28,3’ü halk

kütüphanelerinin bu görevinin farkındayken, %49,4'ü halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecinde böyle bir görevi olabileceği düşüncesine katılmamaktadır. Halk kütüphanelerinin yaygın eğitim kurumlarının bilgi gereksinimlerini karşılayıp karşılamaması konusunda kararsız kalan deneklerin oranı ise %2,4'tür.

Halk kütüphaneleri ile ilgili daha önceki bölümlerde halk kütüphanelerinin bilgiye yerel geçiş kapısı olduğundan ve yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar verme için ortam sağlayan kurumlar olduğundan söz edilmişti kütüphanelerinin (UNESCO, 1995, s. 144). Deneklerin %59,9'u kendi kendine öğrenme becerisi olarak da tanımlanan bağımsız öğrenme becerisinin bireylere kazandırılmasında halk kütüphanelerinin etkin rol alması ve danışmanlık yapması gerektiğine inanmaktadır. Burada yönetici ve kütüphanecilerin %16,7'sinin bu hizmetin halk kütüphaneleri tarafından verilmesini uygun görmediği dikkati çekmektedir. Deneklerin %21'i ise halk kütüphanelerinin bağımsız öğrenme konusunda danışmanlık yapmak zorunda olmadığı görüşüne kısmen katılmaktadır.

Halk kütüphaneleri bağımsız öğrenme becerilerine katkıda bulunurken uzaktan eğitim olanağı da sunmalıdır. Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında bir diğer rolü ise uzaktan eğitim olanağı yaratmasıdır. Yönetici ve kütüphanecilerin %46,9'u halk kütüphanelerinin bu hizmeti vermesi gerektiğini düşünürken; %19,2'si tam tersini düşünmektedir. Ayrıca deneklerin %33,3'u bu düşünceye kısmen katılmaktadır. Bu verilere göre halk kütüphanelerinin uzaktan eğitimi destekleme rolünün farkında olan denek sayısı, farkında olmayan denek sayısından oldukça fazladır.

Literatürde dil eğitiminin okuldan sonra da devam ettirilmesi konusunda halk kütüphanelerinin etkili olması gerektiği yargısı ile karşılaşmıştır. Nitekim kurslarla ilgili halktan gelen isteklerin içinde de yabancı dil kursu olduğu görülmektedir. Tablodaki verilere göre yabancı dil kursu düzenlemenin halk kütüphanesinin öncelikli görevleri arasında olduğuna inanan deneklerin oranı sadece %11,1'dir. Yönetici ve kütüphanecilerin büyük bir kısmı (%64,2) yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin dil kursu düzenlemesi gerektiği düşüncesine katılmamaktadır. Deneklerin yaklaşık dörtte biri (%24,1) bu konuda kararsız kalmıştır.

Tabloda yer alan, halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecindeki görüşlerini doğrudan sorgulayan son maddeye göre kütüphaneci ve yöneticilerin % 95,7'si, bu orana “kısmen katılıyorum” düşüncesinde olanları da eklediğimizde % 99,4'ü halk kütüphanelerini bu sürecin önemli parçası olarak görmektedirler. Burada önemli olan her kütüphanecinin kabul edebileceği genel bir doğru olarak bu fikri taşımaktan ziyade, bu sürecin bir parçası olarak halk kütüphanelerinin neler yapması gerektiği konusunda ayrıntılı bilgi ve bilince sahip olmaktır. Yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme kapsamında vermesi gereken hizmetlerle ilgili düşüncelerinin sorgulandığı bu bölümde yönetici ve kütüphanecilerin halk kütüphaneleri olarak hangi hizmetleri vermesi gerektiği konusunda tam bir bilince sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Tablodaki verilere dayanarak halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında yapması gerekenlerle ilgili on iki etkinliğin yedisinde yönetici ve kütüphaneciler üzerlerine düşen görevin farkında değildir. Yönetici ve kütüphanecilerin farkında olmadığı konular şunlardır:

- ✓ Halk kütüphanelerinin örgün eğitimdeki rolü,
- ✓ Kişisel ilgi alanlarına yönelik kurslardan biri olarak düşünülen fotoğrafçılık kursunun düzenlenebileceği,
- ✓ Bilgiye erişimin öğretilmesi,
- ✓ Bilgisayar ve internet kullanımının öğretilmesi,
- ✓ Halk kütüphanelerinde iş görüşmesinin yapılabilmesi,
- ✓ Yaygın eğitim kurumlarının düzenlediği kurslara katılan bireylerin bilgi gereksiniminin karşılanması,
- ✓ Yabancı dil kurslarının düzenlenmesi,

Oysa aynı kütüphaneci ve yöneticiler yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanesinin vereceği hizmetlerde halkın temel hareket noktası olması gerektiğini (Tablo 27'in yorumları) savunmaktadır. Halktan özellikle hanımlara yönelik el sanatları kursu, resim ve KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) hazırlık kursu açılması, kültürel etkinliklerin yapılması, yarışmaların ve okuma saatlerinin düzenlenmesi; resmi ve sivil kuruluşlardan, satranç kursunun, hizmet içi eğitim kurslarının, tiyatro gösterilerinin düzenlenmesi konularında isteklerin gelmesine rağmen kütüphaneci ve yöneticilerin

halen yukarıdaki fikirleri savunması onların yaşam boyu öğrenme konusunda genel bir bilgi sahibi olduklarını fakat halk kütüphanesi ve kütüphanecileri olarak yaşam boyu öğrenme kapsamında kendilerine düşen görevlerin neler olduğu ve ne yapmaları gerektiği konusunda kararsız olduklarını ortaya koymaktadır.

Yaşam boyu öğrenme ile ilgili halk kütüphanelerinin yapması gerekenler konusunda kütüphaneci ve yöneticilerin fikirlerini ortaya koymak amacıyla ankette yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin düzenleyebileceği en önemli üç etkinliğin neler olabileceği sorusuna da yer verilmiştir. Alınan yanıtlar kütüphaneci ve yöneticilerin gerçekten bu konuda yapılması gerekenlerle ilgili net bir bilgi sahibi olmadıklarını yansıtmaktadır. Kütüphaneci ve yöneticiler bir önceki bölümde “kursların düzenlenmesini”, “bilgisayar ve internet kullanımının öğretilmesini” halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında düşünmezken, bu soruda yaşam boyu öğrenme adına halk kütüphanesinin düzenlemesi gereken en önemli üç etkinlik arasında saymaktadırlar.

Açık uçlu bir soru ile deneklerin yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphaneleri olarak düzenlemeleri gereken önemli etkinliklerle ilgili düşünceleri de değerlendirilmiştir. Deneklerin farklı kombinasyonlarla sıraladığı yaşam boyu öğrenme kapsamında etkinlikleri şunlardır:

- ✓ Öğrenmeyi öğrenme ve hayat boyu öğrenmede kütüphanenin yeri ve önemi başlıklı konferans ve seminerler düzenleyerek halkı bilinçlendirmek.
- ✓ Halkın ilgi alanlarına yönelik çalışmalar yapmak.
- ✓ Halkın ilgi duyduğu güncel konularda sosyo-ekonomik kalkınmaya yardımcı olacak halkı eğitici konferanslar düzenlemek.
- ✓ Halkın ilgi duyduğu konularda çeşitli kurslar açmak (okuma-yazma, yabancı dil, mesleki eğitim, hizmet içi eğitim, kişisel gelişim, yaşam boyu öğrenme, diksiyon, drama, el sanatları, vb.).
- ✓ Toplumun gündelik hayatta gereksinim duyduğu bilgiyi sağlamak.
- ✓ Kaynak çeşitliliğini artırmak.
- ✓ Araştırma tekniklerini konusunda araştırmacıları desteklemek.

- ✓ Bilgisayar, internet ve medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim vermek.
- ✓ Küçük çocuklara yönelik etkinlikler düzenlemek.
- ✓ Gezici kütüphanelere ağırlık vermek.
- ✓ Ev hanımlarına yönelik kitap ödünç verme hizmeti sunmak.
- ✓ Ev hanımlarını ve işsiz insanları üretici duruma getirecek çalışmalar yapmak.
- ✓ Sanatçı ve yazarlarla söyleşiler düzenlemek.
- ✓ Edebi sohbet ortamları oluşturmak.
- ✓ Kullanıcı eğitimi vermek.
- ✓ Kütüphanenin içine kitap satış büroları açmak.
- ✓ Kütüphanelerin bahçesinde okuma mekanları oluşturmak.
- ✓ Televizyon kanallarında tartışma programlarına katılmak.
- ✓ Kültürel, sosyal ve sanatsal etkinliklere daha fazla yer vermek (örneğin, tarihi yerlere gezi düzenlemek).
- ✓ Daha fazla sergi açmak ve konferans düzenlemek konusunda çalışmalarda bulunmak.
- ✓ Kütüphanelere ve kaynaklara erişim kolaylığı sağlamak.
- ✓ Bilgi yarışmaları düzenlemek.
- ✓ Film ve tiyatro gösterileri hazırlamak.
- ✓ Konserler düzenlemek.
- ✓ Kurumlarda kitap okuma saatleri düzenleme konusunda çalışmalarda bulunmak.

Türkiye için gerçekçi görünmeyen ya da bir başka deyişle düşünce aşamasında olan ve burada dile getirilen birçok etkinlik Avrupa'da halk kütüphanelerinin halen vermekte olduğu etkinlikler arasındadır.

Bu noktada halk kütüphanesi yönetici ya da kütüphanecilerinin bu etkinlikleri düzenlemeleri gerektiğini bilip neden düzenleyemediklerinin de incelenmesi ve sorgulanması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan sonraki bölümde kütüphaneci ve yöneticilerin bu konudaki görüşleri değerlendirilmektedir. Ayrıca toplumun halk kütüphanelerinden beklentileri de bu bölümde ele alınmaktadır.

4.6. HALK KÜTÜPHANELERİNİN SAHİP OLDUĞU TEKNOLOJİK OLANAKLAR

Bir önceki bölümde (Tablo 6) halk kütüphanelerinin bilgisayar ve internet okuryazarlığı eğitiminde etkin rol alması gerektiğinin öneminden söz edilmişti. Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı kapsamında hizmet vermesi onların sahip olduğu olanaklara bağlıdır. Aşağıdaki tabloda (Tablo 7) halk kütüphanelerinin sahip olduğu teknolojik olanaklar değerlendirilmiştir.

TABLO 7. Halk Kütüphanesinde Bulunan Kullanıcıya Açık, İnternete Bağlı Bilgisayar Sayısı

İnternete bağlı bilgisayar sayısı	Sayı	%
1-10	11	15,3
11-20	32	44,4
21 ve üzeri	29	40,3
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Tablo 7 verilerine göre araştırmaya katılan il halk kütüphanelerinin %84,7'sinde 11 ve daha fazla internet erişimli bilgisayar bulunmaktadır. Bu oran yüksek sayılabilecek bir orandır. Dolayısıyla, halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme açısından olanaklar itibariyle temel araçlardan sayabileceğimiz bilgisayar konusunda olumlu durumda olduğunu söylenebilir.

İnternet erişimi olan bilgisayarların bölgelere göre dağılımı da bu noktada önem taşımaktadır. Tablo 8'de internet erişimi olan bilgisayar sayılarının bölgelere göre dağılımına yer verilmiştir.

TABLO 8. Bölgelere Göre Halk Kütüphanesinde Bulunan Kullanıcıya Açık İnternete Bağlı Bilgisayar Sayısı

İnternete bağlı bilgisayar sayısı	Bölgeler							Toplam
	Marmara Bölgesi	Ege Bölgesi	Akdeniz Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	
1-10	1	0	0	6	10	1	7	25
11-20	5	14	8	14	17	7	8	73
21 ve üzeri	12	10	8	17	6	6	3	62
Yanıt yok	0	0	0	2	0	0	0	2
Toplam	18	24	16	39	33	14	18	162

Tabloda da görüldüğü üzere “Doğu Anadolu” ve “Güneydoğu Anadolu” bölgelerinde internete bağlı bilgisayar sayılarının az olduğu anlaşılmaktadır. İki değişken arasındaki ilişkinin $p=0,003$ olarak çıkması internete bağlı bilgisayar sayılarının Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinin aleyhine olmak üzere bölgelere göre anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği görülmektedir.

4.7. HALK KÜTÜPHANELERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA ETKİNLİK DÜZENLEME ÇABALARI

Yapılan yaşam boyu öğrenme tanımları kapsamında halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda çeşitli etkinlikler düzenlemesi gerektiği konusuna daha önce değinilmişti. Buradan yola çıkarak bu bölümde yönetici ve kütüphanecilere düzenledikleri etkinlikler sorulmuş, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyici etkinlik düzenleme çabasında olup olmadıkları incelenmiştir.

Aşağıdaki tablo (Tablo 9) halk kütüphanelerinin 2008 yılı içinde düzenlediği etkinlik sayıları hakkında genel bir bilgi vermektedir.

TABLO 9. 2008 Yılı İçinde Halk Kütüphanelerinde Düzenlenen Etkinlik (Konferans, Kurs, Seminer, Sergi, Konser vb.) Sayıları

2008 yılında düzenlenen etkinlik sayısı	Sayı	%
0	3	4,2
1-12	51	70,8
13-24	11	15,3
25-36	4	5,5
37 ve üzeri	3	4,2
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Halk kütüphanelerinde düzenlenen etkinlikler onların yaşam boyu öğrenme konusunda yaptıklarının sayısal boyutunu ortaya koymaktadır. 2008 yılı içinde yapılan etkinlik sayılarına bakıldığında etkinlik sayıları içinde yoğunluğun (%70,8) “ayda 1 ya da daha az etkinlik” anlamına gelen yılda 1-12 aralığında olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki 72 il halk kütüphanesinden yılda 25 ve üzeri (ayda iki ve daha fazla) etkinlik düzenleyen halk kütüphanesinin oranı sadece %9,7 olarak görülmektedir. Bu orana 13-24 arası etkinlik düzenlediğini söyleyenlerin yüzdesini de (%15,3) eklediğimizde oran ancak %25 olabilmektedir. Hiç etkinlik düzenlemediğini de söyleyen 3 kütüphanenin olduğu da gözden kaçırılmaması gereken önemli bir ayrıntıdır. Etkinlik sayıları ile ilgili olarak yönetici ve kütüphanecilerin durumları ayrı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p=0,2$).

Halk kütüphanelerinin düzenlediği ya da düzenleyebileceği etkinlikler içinde sertifikalı veya sertifikasız çeşitli kurslar da bulunmaktadır. Tablo 10 halk kütüphanelerinin sertifikalı kurs düzenleme durumlarını yansıtmaktadır.

TABLO 10. Halk Kütüphanelerinin Bugüne Kadar Sertifikalı Kurs Düzenleme Durumları

Sertifikalı kurs düzenledi mi?	Sayı	%
Hayır	59	82,0
Evet	13	18,0
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Verilerden de anlaşılacağı üzere halk kütüphanelerinin sertifikalı kurs düzenleme konusunda yetersiz olduğu görülmektedir. 72 il halk kütüphanesinden sadece %18 gibi küçük bir oranı; masa tenisi, ciltçilik, diksiyon, geleneksel Türk süsleme sanatları, hızlı okuma, halkla ilişkiler, kütüphane kullanımı ve kütüphanecilik, boyama, yabancı dil, arıcılık ve çiçekçilik gibi çeşitli konularda sertifikalı kurs düzenlediklerini söylemişlerdir. İl halk kütüphanelerinin %82'si 2008 yılı sonuna kadar herhangi bir konuda sertifikalı kurs düzenlememiştir.

4.8. HALK KÜTÜPHANELERİNİN ETKİNLİK DÜZENLERKEN HALKIN GEREKSİNİMLERİNİ DİKKATE ALIP ALMADIĞI

Halk kütüphaneleri hizmet verdiği toplumun gereksinimlerine göre hizmet vermelidir. Bu nedenle düzenlenecek kursların da halkın ihtiyacına göre düzenlenmesi önem taşımaktadır. Tablo 11'de halkın ihtiyaç duyduğu kurslara yönelik ön araştırma yapıp yapılmadığı ele alınmıştır.

TABLO 11. Düzenlenecek Kurslara Yönelik Halk Kütüphanelerinin Pazar Araştırması Yapma Durumu

Düzenlenecek kurslara yönelik pazar araştırması yapılıyor mu?	Sayı	%
Evet	6	8,3
Hayır	66	91,7
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Halkın ilgi duyduğu her konuda çeşitli yaşam boyu öğrenme fırsatları sunması gereken halk kütüphanelerinin %91,7'si bu yönde bir çaba harcamadığını belirtirken sadece %8,3'ü halkın ihtiyaç duyduğu kurslara yönelik pazar araştırması yapmaktadır. Sertifikalı kurs düzenlendiğini söyleyen halk kütüphanesi sayısının az olduğu (Tablo 10) gibi halkın ihtiyacına yönelik araştırma yaptığını söyleyen kütüphaneci oranının da yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Halk kütüphaneleri yönetmeliği ile halk kütüphanelerinin bazı etkinlikleri düzenlemeleri zorunlu kılınmıştır. Bu etkinlikler dışında etkinlik düzenleme konusunda halk kütüphanelerinin ne kadar çaba gösterdiklerine ve planlı programlı çalışıp çalışmadıklarına Tablo 12'de yer verilmiştir.

TABLO 12. Halk Kütüphanelerinin Yönetmelik Dışı Düzenlediği Etkinliklerle İlgili Çalışmaları

Düzenlenen etkinliklerle ilgili yıllık plan yapıyor mu?	Sayı	%
Evet	35	48,6
Hayır	37	51,4
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Halk kütüphanelerinin etkinlikleri düzenlerken ya da etkinliklerle ilgili plan yaparken halkın ihtiyaçlarını ne kadar dikkate aldığı, gerçekten halka faydalı olmak amacıyla planlı ve programlı etkinlik düzenleyip düzenlemediğini ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu soruda kütüphaneci ve yöneticilerin yaklaşık yarısından fazlası (%51,4) bu konuda planlı çalışmadığı gözlenmektedir. Bu oran küçümsenecek düzeyde değildir.

4.9. HALK KÜTÜPHANELERİNİN ETKİNLİK DÜZENLEME KONUSUNDAKİ BAŞARILARI İLE İLGİLİ DENEKLERİN GÖRÜŞLERİ

Bu bölümde halk kütüphanelerinin etkinlik düzenleme konusunda çalışma yapıp yapmadıkları incelenmiştir. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin etkinlik

düzenleme konusunda çaba gösterip göstermedikleri; diğer bir deyişle yaşam boyu öğrenme kapsamında etkili olabilme üzerinde çalışma yapıp yapmadıkları değerlendirilmiştir.

Tablo 13 halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerine göre halk kütüphanelerinin düzenlemeyi düşündüğü etkinlikler konusunda ne kadar başarılı olduklarını ortaya koymaktadır.

TABLO 13. Deneklere Göre Düzenlenmesi Düşünülen Etkinliklerin Gerçekleştirilme Durumu

Düzenlenmesi Düşünülen Etkinliklerin Ne Kadarı Gerçekleştirilebiliyor?	Sayı	%
Tamamını	12	7,4
Bir bölümünü	67	41,4
Çok azını	73	45,1
Hiç	10	6,2
Toplam	162	100,0

Aslında birçok etkinlik düzenlemek isteyen halk kütüphanelerindeki yönetici ve kütüphanecilerin %86,5'i (müdürlerin %86,5'i, kütüphanecilerin %85'i) düşündükleri etkinliklerin bir bölümünü ya da çok azını gerçekleştirebildiklerini söylemektedir. 162 denekten düşündükleri ve düzenlemeyi istedikleri etkinliklerin yoğun olarak tamamını gerçekleştirdiğini söyleyen sekiz il halk kütüphanesinden %7,4 oranla 12 kişidir. Bu veri oldukça olumsuz bir tabloyu yansıtmaktadır.

4.10. DENEKLERİN HALK KÜTÜPHANELERİ OLARAK YAŞAM BOYU ÖĞRENME KONUSUNDA HİZMET VEREBİLMELERİ İÇİN SAHİP OLDUKLARI OLANAKLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Halk kütüphanelerinin etkinlik düzenleyebilmeleri hatta düzenlemeyi düşünmeleri sahip oldukları olanaklara bağlıdır. Özellikle halk kütüphanelerinin gerekli olanaklara sahip

olamamaları ve bağlı oldukları yönetimlerin tutumları ile ilgili hipotezin sınanması üzerine hazırlanan bu bölümde yönetici ve kütüphanecilerin görev yaptıkları kütüphanelerin sahip oldukları olanaklar ile ilgili görüşleri incelenecektir.

İlk olarak aşağıdaki tabloda (Tablo 14) halk kütüphanelerinin etkinlik düzenleyememelerine neden olan etmenler önemine göre sıralanmıştır.

TABLO 14. Halk Kütüphanelerinin Gerçekleştirmek İsteddiği Etkinliklerin Tamamını Düzenleyememelerine Neden Olan Sorunlar

Etkinlik Düzenleyememe Nedenleri	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bütçe	136	84,0	26	16,0	162	100,0
Personel	108	66,7	54	33,3	162	100,0
Kişi ve kurumlarla işbirliği	94	58,0	68	42,0	162	100,0
Bina	84	51,9	78	48,1	162	100,0
Yönetimin desteği	69	42,6	93	57,4	162	100,0
Sorun Yok	5	3,1	157	96,9	162	100,0

Araştırmada halk kütüphanelerinin sahip olduğu olanakların yetersizliği nedeniyle yaşam boyu öğrenme kapsamında çalışma yapamadıkları öngörüsünde bulunulmuştur. Nitekim bulgulara göre de halk kütüphanelerinin etkinlik düzenlemelerine engel olan en önemli üç etkenin %84 oranla bütçe, %66,7 oranla personel ve %51,9 oranla kişi ya da kurumlarla olan işbirliği sorunu olduğu görülmektedir. Ayrıca bütçe sorunu ile etkinliklerin ne kadarını düzenleyebiliyor soruları birlikte değerlendirildiğinde aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu da görülmektedir ($p=0,001$). Bütçe yetersizliği ile statüler dikkate alındığında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($p=0,4$) da ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yönetici ve kütüphanecilerin aynı fikirde olduğu savunulabilir. Açık uçlu olarak sorulan soruya alınan yanıtlara göre de kütüphaneci ve yöneticiler “personelin eğitim sorununu, halkın yeterli ilgi göstermemesini ve etkinliklere olan talebin az olmasını” da etkinlik düzenlemeye engel olan maddeler arasına eklemiştir.

Bu tablo etkinlik düzenlemeye engel olan etmenlere genel bir bakış sağlamıştır. Bundan sonraki tablolarda bu etmenler tek tek değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tablo (Tablo 15) halk kütüphanelerinin sahip olduğu bütçe olanaklarının gerçekleştirilmek istenen etkinlikler için yeterli olup olmadığını yansıtmaktadır.

TABLO 15. Yaşam Boyu Öğrenme Kapsamında Etkinlik Düzenlemek İçin Halk Kütüphanelerinin Sahip Olduğu Bütçe Olanakları İle İlgili Deneklerin Görüşleri

Etkinlikler için bütçe ne kadar yeterli?	Sayı	%
Tamamen yeterli oluyor	1	0,6
Önemli ölçüde yeterli oluyor	14	8,6
Çok az yeterli oluyor	46	28,4
Hiç yeterli olmuyor	97	59,9
Yanıt yok	4	2,5
Toplam	162	100,0

Bütçenin yaşam boyu öğrenme kapsamında etkinlik düzenlemek için yeterli olduğunu savunanların oranı sadece % 9,2'dir. Kütüphaneci ve yöneticilerin %88,3'ü bütçenin önemli ölçüde yetersiz olduğunu savunmaktadır. Bu tablo halk kütüphanelerine ayrılan bütçenin onların yaşam boyu öğrenme kapsamında etkinlik düzenlemelerinde yetersiz kaldığını bir kez daha ortaya koymaktadır. Bölgelere göre de bütçe olanakları değerlendirilmiş anlamlı bir ilişkinin olmadığı anlaşılmıştır ($p=0,2$).

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerine göre etkinlik düzenlemelerine engel olan etmenler açısından önem derecesine göre üçüncü sırada yer alan bina koşulları Tablo 16'da değerlendirilmiştir.

TABLO 16. Deneklere Göre Kütüphanenin Bina Koşullarının Etkinlik Düzenlemek İçin Uygunluğu

Bina koşulları uygun mu?	Sayı	%
Evet	43	26,5
Hayır	63	38,9
Kısmen	56	34,6
Toplam	162	100,0

Halk kütüphanelerinin halka hizmet verebilmesi ve özellikle yaşam boyu öğrenme kapsamında çeşitli etkinlikler düzenleyebilmesi için uygun bina koşullarının olması gerekmektedir. Uygun bina koşullarına sahip olmadığını ve kısmen sahip olduğunu söyleyenler birlikte düşünüldüğünde araştırmaya katılan 162 yönetici ve kütüphanecinin %73,5 gibi büyük bir oranı yaşam boyu öğrenme etkinlikleri için uygun bina koşullarına sahip olmadıkları görüşündedir. Fakat bina koşulları ile etkinlik düzenleme durumları birlikte ele alındığında aralarında anlamlı bir ilişkinin olmadığı da gözlemlenmektedir (0,16). Bir başka deyişle uygun bina koşullarına sahip olan kütüphaneler de yeterince etkinlik düzenlenememektedirler. Dolayısıyla yaşam boyu öğrenme etkinlikleri için tek koşulun bina olmadığı, diğer başka etmenlerin de söz konusu olduğu söylenebilir.

Her ne kadar bina sorununun etkinlik düzenlemede tek başına engel olmadığı sonucu ortaya çıksa da Tablo 17’de bina yetersizliği ile düzenlenemeyen etkinliklerin olup olmadığı konusu ele alınmıştır.

TABLO 17. Bina Yetersizliği Nedeniyle Düşünülen Fakat Düzenlenemeyen Etkinliklerle İlgili Deneklerin Düşünceleri

Bina koşullarının yetersizliği nedeniyle düzenlenemeyen etkinlik oluyor mu?	Sayı	%
Evet	30	41,7
Hayır	17	23,6
Bazen	25	34,7
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Yukarıdaki tabloda bina koşulları nedeniyle düzenleyemediği etkinlik olmadığını söyleyen il halk kütüphanelerinin oranı sadece %23,6 olarak görülmektedir. Bu konuda yönetici ve kütüphanecilerin yorumları ayrı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır ($p=0,7$). Fakat bir başka tabloda bütçe olanakları ve bina yetersizliği nedeniyle düzenlenemeyen etkinlik olup olmadığı arasındaki ilişki değerlendirilmiş, aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır ($p=0,06$).

Bir önceki tablo verilerine ilişkin olarak yaptığımız değerlendirmede dile getirilen binanın etkinliklerdeki yetersizlikler konusunda tek etmen olamayacağı yönündeki yaklaşım bu ilişki ile ortaya çıkmıştır. Buna göre, binanın yanı sıra bütçenin de sözü edilen yetersizlikte etkili olduğu anlaşılmaktadır. Aslında, bu durumun her bir unsur için geçerli olabileceği düşünülmelidir. Bir başka deyişle halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme etkinlikleri gerçekleştirmelerindeki yetersizlikler tek bir etkene bağlı olarak değil birden fazla etkenin olumsuzluğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Binaya ilişkin bir başka boyut halk kütüphanesinin şehir içindeki konumunun uygun olup olmamasıdır. Buna ilişkin veriler Tablo 18'da yer almaktadır.

TABLO 18. Halk Kütüphanesi Binasının Şehir İçindeki Yerinin Etkinliklere Katılım Açısından Uygunluğu

Kütüphanenin konumu etkinliklere katılım açısından uygun mu?	Sayı	%
Evet	58	80,6
Hayır	14	19,4
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Elde edilen verilere göre araştırmaya dahil olan 72 il halk kütüphanesinin %80,6 gibi büyük bir oranı etkinliklere halkın katılımı açısından uygun bir konuma sahiptir. Bu durumun bölgelere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmıştır ($p=0,02$). Aşağıdaki tabloda (Tablo 19) bölgelere göre verilen cevaplar değerlendirilmiştir.

TABLO 19. Bölgelere Göre Halk Kütüphanesinin Şehir İçindeki Konumunun Etkinlikler Açısından Uygun Olup Olmadığı

Bölgeler	Kütüphanenin şehir içi konumu etkinliklere katılım açısından uygun mu?							
	Evet		Hayır		Yanıt Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara B.	11	61,1	7	38,9	-	-	18	100,0
Ege Bölgesi	22	91,7	2	8,3	-	-	24	100,0
Akdeniz B.	6	37,5	10	62,5	-	-	16	100,0
İç Anadolu B.	31	79,5	7	17,9	1	2,6	39	100,0
Karadeniz B.	24	72,7	9	27,3	-	-	33	100,0
Doğu Anadolu B.	9	64,3	5	35,7	-	-	14	100,0
G. Doğu Ana. B.	16	88,9	2	11,1	-	-	18	100,0

Bu tabloda elde edilen verilere göre, yukarıda da söz edildiği gibi iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre Ege Bölgesinden çalışmamıza katılan yönetici ve kütüphanecilerin neredeyse tamamı (%91,7) kütüphanenin şehir içindeki konumunu etkinliklere katılım açısından uygun bulurken, Güneydoğu Anadolu Bölgesinden katılanların %88,9'u kütüphanenin konumunu etkinliklere katılım açısından uygun bulmaktadır. 2000 yılı nüfus sayımına göre Türkiye nüfusunun %25'i ile en fazla nüfusa (17.351.417)² sahip bölgesi olan Marmara bölgesinde görev yapan halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin sadece %61,1'i görev yaptığı kütüphanenin konumunu etkinliklere katılım açısından uygun olduğu görüşündedir. Bu konuda en olumlu koşullara Ege Bölgesi ve en olumsuz koşullara da Akdeniz Bölgesi'nin sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Bir diğer konu olarak gerçekleştirmek istenip de personelle ilgili sorunlar nedeniyle düzenlenemeyen etkinliklerin olup olmadığı konusunda halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin ne düşündüğüdür. Tablo 20'de bu konu ile ilgili verilere yer verilmiştir.

² 09 Mart 2009 tarihinde <http://www.die.gov.tr/nufus/02012002T2.jpg> adresinden erişilmiştir

TABLO 20. Gerçekleştirmek İstenen Etkinlikler Açısından Personel İle İlgili Sorunlar

Personelle İlgili Sorunlar	Evet		Hayır		Yanıt Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bilgi ve yaratıcılık açısından yetersiz	35	48,6	37	51,4	-	-	72	100
Sayı olarak yetersiz	33	45,8	39	54,2	-	-	72	100
Personel istekli ve destekleyici değil	27	37,5	45	62,5	-	-	72	100

Tabloda da görüldüğü gibi il halk kütüphanelerinde gerçekleştirmek istenen etkinlikler açısından personelle ilgili sorunların olduğunu ortaya çıkmıştır. Bu konuda özellikle personelin bilgi ve yaratıcılık açısından yetersiz olduğu (%48,6) ve sayı olarak yetersiz olduğu (% 45,8) düşüncesi baskın çıkmıştır. Personelin istekli ve destekleyici olmaması da %37,5 oranla sorun olarak görülmüştür. Bu tabloda yer alan her bir veri statü ($p=0,4$) ve bölgelerle ($p=0,4$) ayrı ayrı değerlendirildiğinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı dolayısıyla sözü edilen personelle ilgili yetersizliklerin bölgeye ve statüye göre değişmediği konusu da ortaya çıkmıştır.

Kütüphaneci ve yöneticiler ayrıca “diğer kurumlarda istenmeyen personelin kütüphanede görevlendirilmesi, halkla ilişkiler mezunu ya da pedagojik formasyona sahip olan personel eksikliği ve personelin kamu kurumlarına uyum sorunu yaşamasını” personelle ilgili yaşadıkları diğer sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Halk kütüphanelerinin bağlı oldukları yönetimlerin tutumlarının da onların yaşam boyu öğrenme konusunda etkinlik düzenlemelerinde etkili olduğu hipotez olarak ortaya konulan hipotezin boyutlardan birisidir. Konu ile ilgili yönetici ve kütüphanecilerin düşünceleri Tablo 21’de yer almaktadır.

TABLO 21. Halk Kütüphanelerinin Etkinlikler Konusunda Bağlı Oldukları Yönetim Birimleri Tarafından Desteklenme Durumları

Yönetim birimleri tarafından desteklenme durumu	Tamamen		Çok Az		Hiç		Yanıt Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kütüphane Müdürlüğü	72	44,4	19	11,7	10	6,2	61	37,7	162	100,0
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	27	16,7	78	48,1	39	24,1	18	11,1	162	100,0
Valilik	20	12,3	57	35,2	55	34,0	30	18,5	162	100,0
Genel Müdürlük	17	10,5	53	32,7	61	37,7	31	19,1	162	100,0
Kaymakamlık	3	1,9	19	11,7	23	14,2	117	72,2	162	100,0

Halk kütüphanelerinin etkinlik düzenlemelerinde bağlı oldukları yönetimler tarafından desteklenme durumları da önemli bir yere sahiptir. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin % 44,4'ü kütüphane müdürlüğü tarafından desteklendiğini düşünürken, genel müdürlük tarafından desteklendiğini düşünenlerin oranı sadece % 10,5'dir. Yaşam boyu öğrenme etkinlikleri konusunda son derece önemli olan üst yönetim desteği açısından ciddi bir olumsuz düşüncenin olduğu açıktır. Kütüphane müdürlükleri kendilerini dahi (yarıdan fazlası) etkinlikler konusunda desteklememektedirler. Bunun dışında İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, Valilikler ve Kaymakamlıkların bu konudaki destekleri de çok düşüktür. Bu düşük oranlardan birisinin de Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne ait olması (%10,5) ciddi derecede dikkate alınması gereken diğer bir olumsuz konudur.

Bağlı olunan üst yönetimler tarafından desteklenme durumları bölgelere ve statüye göre değerlendirilmiş ve anlamlı bir ilişkinin olmadığı da tespit edilmiştir.

Kütüphaneci ve yöneticiler bağlı oldukları yönetim birimleri dışında kalmasına karşın "sponsor firmalar ya da özel kuruluşlar, esnaf, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve okul müdürlüklerinden çok fazla olmasa da etkinlikler konusunda destek aldıklarını ancak bunun genel yetersizliği gideremediğini belirtmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 22) ise halk kütüphanelerinin etkinlik düzenlemede çevrelerindeki resmi ya da sivil kuruluşlarla işbirliği yapmada sorun yaşayıp yaşamadıkları değerlendirilmiştir.

TABLO 22. Etkinlikler Konusunda Çevredeki Kişi ve Kuruluşlarla (Resmi-Sivil) İşbirliğinde Sorun Yaşayıp Yaşanmadığı

İşbirliği konusunda sorun var mı?	Sayı	%
Evet	41	25,3
Hayır	37	22,8
Kısmen	79	48,8
Yanıt yok	5	3,1
Toplam	162	100,0

Verilere bakıldığında işbirliğinde potansiyel kişi, kurum ve kuruluşların (resmi-sivil) halk kütüphanelerine yaşam boyu öğrenme ya da diğer bir deyişle halkı eğitme veya bilgilendirme aşamasında tam bir destek verdiğini söylemek mümkün değildir. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin % 74,1'i kişi, kurum ya da kuruluşlarla işbirliği yapmada az ya da çok sıkıntı yaşandığı düşüncesinde hemfikirdir. Bu konuda bölgeler ($p=0,1$) ya da statüye ($p=0,6$) göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu soru kütüphaneler bazında değerlendirildiğinde il halk kütüphanelerinin %45,8'i bu konuda bir sorun yaşadığını belirtirken, %54,2'si işbirliği konusunda sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

Bir diğer soruda halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinden en çok işbirliği yaptıkları kurum ya da kuruluşları yazmaları istenmiştir. Bu maddede yazılanlara göre en çok işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar olarak; Valilikler, Belediyeler, Milli Eğitim Müdürlükleri, Halk Eğitim Müdürlükleri, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Türk Telekom İl Müdürlüğü, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, Opera ve Bale Devlet Tiyatroları, Cumhuriyet Savcılığı Denetimli Serbestlik Bürosu, Cezaevi müdürlükleri, İlköğretim ve ortaöğretim kurumları, Başta Toplum Gönüllüleri Vakfı Türk Kütüphaneciler Derneği ve Altı Nokta Körler Derneği olmak üzere bazı sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve dernekler, kitapevleri, kırtasiyeler, yazarlar, sivil vatandaşlar ve

esnaflar, ressam ve fotoğrafçılar, basın-yayın kuruluşları, dershaneler, özel anaokulları, esnaflar, zihinsel engelliler uygulama okulları ve oteller yer almaktadır

4.11. DENEKLERE GÖRE TOPLUMUN HALK KÜTÜPHANELERİNE GÖSTERDİĞİ İLGİ

Sadece halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecindeki rolünü bilmesi ya da farkında olması yeterli değildir. Toplumun da halk kütüphanelerinin bu rolü hakkında bilgi sahibi olması ve halk kütüphanelerini bu beceriyi destekleyici etkinliklerde bulunmaya zorlaması gerekmektedir. Bu bölümde yönetici ve kütüphanecilere göre toplumun halk kütüphanelerinden çeşitli etkinlik düzenlemeleri konusunda istekte bulunup bulunmadığı ve düzenlenen etkinliklere katılım oranları değerlendirilmektedir.

Tablo 23’de etkinlik düzenleme konusunda halkın ya da sivil/resmi kuruluşların halk kütüphanelerinden istekte bulunup bulunmadıkları konusu ele alınmıştır.

TABLO 23. Etkinlikler Konusunda Halktan ve Resmi/Sivil Kuruluşlardan Yapılan İstek Durumu

Etkinlik düzenleme konusunda istek geliyor mu?	Evet		Hayır		Yanıt Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Resmi/Sivil kuruluş	27	37,5	45	62,5	-	-	72	100
Halk	12	16,7	60	83,3	-	-	72	100

Tablo 23 verilerine göre etkinlik düzenleme konusunda halktan ya da sivil veya resmi kuruluşlardan anlamlı oranda istek geldiği söylenemez. Ama halka göre resmi/sivil kuruluşlardan daha fazla istek geldiği (% 37,5) açıkça ortadadır. Bu durum Tablo 14’ün yorumunda yer verilen ve özellikle belirtilen etkinliklerin düzenlenmesi konusunda “halktan yeterli ilgiyi görmemesi ve etkinliklere olan talebin az olması” savını da doğrulanmaktadır.

Yine bir diğerk soruda halktan ve resmi/sivil kuruluşlardan hangi etkinliklerin düzenlenmesi konusunda istek geldiği sorulmuş ve bu soruya alınan yanıtlara göre halkın yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmek amacıyla çok az da olsa kütüphanelerden etkinlik düzenlemeleri konusunda istekte buldukları ortaya çıkmıştır. Halkın halk kütüphanelerinden düzenlemesini istediği etkinlikler şunlardır:

- ✓ Resim kursu,
- ✓ KPSS kursu,
- ✓ Hanımlara yönelik el sanatları kursu,
- ✓ Kütüphane tanıtımı/kullanımı konusunda eğitim verilmesi,
- ✓ Sergilerin açılması,
- ✓ Güncel konularda seminer ve konferansların düzenlenmesi,
- ✓ Çeşitli yazarlarla söyleşi ve imza günlerinin yapılması,
- ✓ Kültürel etkiliklerin yapılması,
- ✓ Yarışmaların ve okuma saatlerinin düzenlenmesi,

Resmi/sivil kuruluşların halk kütüphanelerinden düzenlemesini istedikleri etkinlikler ise şunlardır:

- ✓ Madde bağımlılığı öncelikli olmak üzere güncel konularda seminer, konferans ve panellerin düzenlenmesi,
- ✓ Sergilerin ve çeşitli konularda kursların açılması,
- ✓ Yazarların ya da bilim adamlarının davet edilmesi,
- ✓ Okuma alışkanlığının topluma kazandırılması ile ilgili çalışmaların ve yarışmaların yapılması,
- ✓ Kütüphane hizmetleri ve kullanımı ile ilgili bilgilendirme yapılması dışında bu kuruluşlardan film gösterimleri, satranç kursu, tiyatro gösterileri yapılması ve hizmet içi eğitim kurslarının düzenlenmesi gibi taleplerde gelmektedir. Ancak, gerek halkın gerekse kuruluşların teknolojiye yönelik somut ve güçlü taleplerinin olmaması dikkat çekicidir.

Bu noktada kütüphaneci ve yöneticilerin sahip oldukları imkânlarla düzenledikleri etkinliklere halkın katılımı hakkında ne düşündükleri de çalışma açısından önemli görülmüştür. Kütüphaneci ve yöneticilere göre halkın etkinliklere katılım durumu Tablo 24’de değerlendirilmiştir.

TABLO 24. Deneklere Göre Halk Kütüphanesi Tarafından Düzenlenen Etkinliklere Halkın Katılımı

Etkinliklere katılım durumu	Sayı	%
Çok	5	6,9
Orta	40	55,6
Az	27	37,5
Yanıt yok	-	-
Toplam	72	100,0

Bu konuda “çok”, “orta”, “az” oranları için standart bir sayı vermek olanaklı görünmemektedir. Her kütüphanecinin bu dereceleri hizmet verdiği yörenin koşulları ve kütüphane olarak sahip oldukları olanaklar çerçevesinde düşüneceği tahmin edilmiştir. Sonuçlara göre katılımın iyi olduğu ortaya çıkan il halk kütüphanesi oranı %6,9 gibi düşük bir düzeyde kalmaktadır. İl halk kütüphanelerinin %55,6’sına halk tarafından orta düzeyde ilgi gösterilmektedir. Ancak etkinliklere katılımın “az” olduğu il halk kütüphanesi oranı da (%37,5) azımsanacak gibi görünmemektedir. Etkinliklere katılımdaki görüşün statüye ($p=0,3$) ve bölgelere ($p=0,2$) göre değişip değişmediği incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Bu tabloda değerlendirilmesi gereken önemli bir nokta da kütüphaneci ve yöneticilerin düzenledikleri hangi programları yaşam boyu öğrenme etkinliği olarak gördükleridir. Bunu ortaya koyabilmek amacıyla kütüphaneci ve yöneticilere 2008 yılı içinde hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri sorulmuştur. Bu soruya yanıt olarak verilen etkinlikler aşağıda sıralanmıştır. Bunlar şu şekilde listelenebilir:

- ✓ Belirli günler ve haftalarla ilgili törenler ve pano hazırlıkları,
- ✓ Sergiler (resim, fotoğraf, kitap, karikatür),
- ✓ Seminer, konferans, panel ve sempozyumlar (ceza evlerinde ve okullarda),

- ✓ Kitap tanıtma, okuma ve resim günleri,
- ✓ Önemli yazar ve kişileri anma günleri,
- ✓ Yarışmalar (karikatür, resim, şiir, kompozisyon, masal okuma),
- ✓ Şiir dinletileri,
- ✓ Konserler,
- ✓ Satranç kursları ve turnuvaları,
- ✓ Söyleşi ve imza günleri,
- ✓ İnternet kullanımı, kütüphane kullanımı, kitap ve kütüphanenin faydaları konulu eğitim toplantıları,
- ✓ Türkiye okuyor, mahkûmlar okuyor gibi çeşitli kampanyalar,
- ✓ Anaokullarında çocuklara yönelik programlar ve etkinlikler (masal okuma, boyama vb.)
- ✓ Kitap fuarları,
- ✓ Tiyatro gösterileri,
- ✓ Film gösterileri,
- ✓ Halk oyunları ve gösteriler gibi çeşitli kültürel faaliyetler,
- ✓ Boyama ve el sanatları kursları,
- ✓ Açılışlar,
- ✓ Basın ve yayında demeçler verme,
- ✓ Bilgilendirme gezileri,

Burada listelenen etkinliklerin birçoğu yasa ve yönetmeliklerle halk kütüphanelerinin düzenlemesi zorunlu kılınan etkinliklerdir. Bazı etkinlikler ise yaşam boyu öğrenme kapsamında önem taşımaktadır. Özellikle konferanslar, çeşitli el sanatlarına ve hobilere yönelik kurslar, tiyatro ve film gösterileri, basın ve yayında demeçler verme, kütüphane kullanımını ve internet kullanımını halka öğretme gibi etkinlikler yaşam boyu öğrenme kapsamında düzenlenen etkinlikler arasında sayılabilmektedir. Ancak yönetici ve kütüphaneciler tarafından sıralanan bu etkinlikler arasında yaşam boyu öğrenmeye yönelik çağdaş etkinliklerin çok az yer aldığı söylenebilir.

4.12. DENEKLERİN GÖREV YAPTIKLARI HALK KÜTÜPHANELERİ TARAFINDAN DÜZENLENEN ETKİNLİKLERLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ

Bu bölümde yer alan sorularla kütüphaneci ve yöneticilerin kendi kendilerini eleştirmeleri ve bir değerlendirmede bulunmaları istenmiştir. Özellikle Tablo 26'den itibaren yaşam boyu öğrenmenin tanımı yapılarak çalışma hipotezinin doğrudan sınıandığı sorulara ait değerlendirmeler büyük ölçüde bu bölümdeki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 25'de halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin görev yaptıkları halk kütüphaneleri tarafından düzenlenen etkinliklerle halkın eğitimine ne kadar yararlı oldukları hakkındaki görüşleri bulunmaktadır.

TABLO 25. Deneklerin Halk Kütüphanesi Tarafından Düzenlenen Etkinliklerin Halkın Eğitimine Olan Katkısı İle İlgili Görüşleri

Düzenlenen etkinliklerin halka olan yararı?	Sayı	%
Çok	33	20,4
Orta	70	43,2
Az	56	34,6
Yanıt yok	3	1,8
Toplam	162	100,0

Araştırma kapsamında düşünceleri alınan halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri düzenledikleri etkinliklerin genelde halk için yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak yönetici ve kütüphanecilerin sadece %20,4'ünün bu etkinliklerin çok yararlı olduğunu düşünmeleri oldukça olumsuz bir durumu yansıtmaktadır. Bu düşük oranın yönetici ve kütüphanecilerin etkinlik düzenlemede isteksiz olmalarının neden olacağı düşünülebilir. Gerçekleştirdikleri etkinliklerin kullanıcıları için yararlı olmadığını düşünmeleri bu konuda motivasyon kaybına neden olabilir. Yönetici ve kütüphanecilerin en büyük çoğunluğunun (%43,2) düzenlenen etkinliklerin halkın eğitiminde “orta” düzeyde yararlı olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Yapılan yaşam boyu öğrenme tanımından sonra halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olup olmadığı konusunda yönetici ve kütüphanecilerin görüşü istenmiştir. Aşağıdaki tabloda (Tablo 26) yönetici ve kütüphanecilerin bu konu hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir.

TABLO 26. Halk Kütüphanesinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Etkili Olma Durumu

Halk kütüphanesi yaşam boyu öğrenme konusunda etkili mi?	Sayı	%
Evet	31	19,1
Kısmen	104	64,2
Hayır	26	16,1
Yanıt yok	1	,6
Toplam	162	100,0

Tablo 26 verilerine göre, yönetici ve kütüphanecilerin en büyük çoğunluğu (%64,2) görev yaptıkları halk kütüphanesinin yaşam boyu öğrenme konusunda “kısmen” etkili olduğunu düşünmektedir. Hiç etkili olmadığını düşünenlerle birlikte bu oranın %80,3’e ulaştığı görülmektedir ki bu oldukça olumsuz bir durumu yansıtmaktadır. Bir başka deyişle yönetici ve kütüphanecilerin beşte dördü halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda hiç etkili olmadıklarını ya da kısmen etkili olduklarını düşünmektedir.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 27) ise yönetici ve kütüphanecilere göre halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda neden etkili olamadıkları değerlendirilmiştir.

TABLO 27. Halk Kütüphanesinin Yaşam Boyu Öğrenme Konusunda Etkili Olamama Nedenleri

Yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamama nedenleri	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeterli olanaklara sahip olamama	116	71,6	46	28,4	162	100,0
Üst yönetimlerin tutumları	111	68,5	51	31,5	162	100,0
Yönetici ve kütüphanecilere yeterli bilgi kazandırılmaması	61	37,7	101	62,3	162	100,0

Kütüphaneci ve yöneticilerin % 71,6'sı yeterli olanaklara sahip olamadığı için, % 68,5'i üst yönetimlerin olumsuz tutumları nedeniyle, % 37,7'si de kütüphaneci ve yöneticilerin yeterli bilgiye sahip olmamasından dolayı halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olmadıklarını düşünmektedirler. Ayrıca, halkın kütüphanelerden hangi düzeyde faydalanabileceği bilgisinden yoksun olması ve konuya olan duyarsızlıkları, ilgili konuda devletin gereken özeni göstermemesi ve politika oluşturamaması, kütüphanelere yapılan yanlış personel atamaları, kütüphanelerin reklamının yapılamaması ve popüler kültürün (TV, internet) toplumu esir alması da halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamama nedenleri arasında sayılmıştır.

Son olarak, yönetici ve kütüphanecilere yaşam boyu öğrenmede halk kütüphanelerinin rolü konusunda belirtmek istedikleri başka noktalar olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruda halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki rolüne değinenler ve bu konuda daha etkili olması için yapılması gerekenler konusunda öneri ileri sürenler olmuştur. Aşağıda öncelikle halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki rolü ile ilgili düşüncelere, daha sonra ise bu konuda halk kütüphanelerinin daha etkili olabilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili yapılan önerilere yer verilmiştir.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki rolü hakkındaki görüşleri şunlardır:

- ✓ Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme konusunda önemli bir role sahiptir.
- ✓ Yaşam boyu öğrenme konusu halk kütüphanelerinin kendilerini o alanda geliştirmesi gereken en eksik yönüdür.
- ✓ Halk kütüphaneleri yaşam boyu eğitim ve uzaktan eğitim merkezleri olmasına rağmen en çok ihmal edilen merkezlerdir.
- ✓ Halk kütüphaneleri Halk Eğitim Merkezleri ile karıştırılmaktadır.
- ✓ Halk kütüphanesinin yaşam boyu öğrenme görevini Halk Eğitim Merkezleri ve Belediyelerin meslek edindirme kursları almıştır. Halk kütüphaneleri sadece bu kurslara kaynak sağlama rolünü üstlenmiştir.
- ✓ Halk kütüphaneleri halka ulaşamamakta ve sorumluluğunu yerine getirememekte, etkinlik düzenleyememektedir.
- ✓ Halk kütüphaneleri kültür merkezleri olarak işlemeye başladıklarında tam anlamıyla yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlayacaklardır.

Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda daha etkili olabilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin önerileri ise şöyle sıralanabilir:

- ✓ Kütüphaneler farklı etkinliklerle yaşayan sosyal merkezler haline getirilmelidir.
- ✓ Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme konusunda amaçlarına ulaşabilmeleri için öncelikle kullanıcılara kütüphane kullanma alışkanlığı ve becerisi kazandırmaları gerekir.
- ✓ Halkın bu konuda daha fazla bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- ✓ Verilecek tüm hizmetlerde halk hareket noktası olmalıdır.
- ✓ Kütüphaneler bir yaşam tarzına dönüştürülmelidir.
- ✓ Halkın bilgi isteği oldukça ve halkta bu istek bir ihtiyaç haline dönüştürüldükçe halk kütüphaneleri de bu isteği karşılamak zorundadır.
- ✓ Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda hizmet alanlarının belirlenmesi ve uzmanlık alanlarında ön planda eğitim vermesi gerekmektedir.
- ✓ Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmede etkili olabilmesi için sivil toplum kuruluşları, halk eğitim merkezleri, kişi ve okullarla işbirliği yapılması gerekmektedir.

- ✓ Halk kütüphaneleri, halkın ilgi duyduğu alanlarda gelişmelerine yardımcı olmaları gerekmektedir.
- ✓ Halk kütüphaneleri halka ilgi duydukları alanlarda kendilerini geliştirme yöntemlerini öğretmelidir.
- ✓ Bakanlıkların ve yerel yönetimlerin kütüphane ve kütüphanecinin önemini vurgulayan programlar düzenlenmesi gerekmektedir.
- ✓ Kütüphanelerin insan hayatındaki önemli rolünün açıklanması ve çeşitli yollarla reklamının yapılması gerekmektedir.
- ✓ Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmedeki rolünün üst birimler tarafından kabul edilmesi ve yasa ile desteklenmesi gerekmektedir.
- ✓ Kütüphanelerin özerkliği sağlanmalıdır.
- ✓ Genel müdürlük denetiminde planlı programların yapılması gerekmektedir.
- ✓ Planların örgün değil yaygın eğitime göre yapılması gerekmektedir.
- ✓ Kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirip gerçekleştiremedikleri değerlendirilmeli, Genel Müdürlük tarafından hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.
- ✓ Kütüphanecilere yurtiçi ve yurtdışı mesleki etkinliklere ücretsiz olarak katılım fırsatı sunulmalıdır.
- ✓ Halk kütüphanelerinin toplumdaki imajı yenilenmeli ve kütüphanelere toplumda saygınlığı olan bir konum kazandırılmalıdır.
- ✓ Kütüphanelerin depo mantığından ve etüd salonu görünümünden kurtulmaları sağlanarak, onlara bilgi merkezi görünümü kazandırılmalıdır.
- ✓ Yaşam boyu öğrenmede etkin olan kurumların Genel Müdürlük tarafından ödüllendirilmesi gerekmektedir.
- ✓ Çeşitli kursların düzenlenmesiyle halk kütüphanelerine olan ilgi artırılmalıdır.
- ✓ Kütüphane binasının şehrin merkezi yerinde kolay ulaşılabilir bir yerde olması gerekmektedir.
- ✓ Gezici kütüphanelere ağırlık verilmesi gerekmektedir.
- ✓ Uzman elemanların artırılması önemlidir.
- ✓ Halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olabilmesi için gerekli modern ve teknik imkânların (bina-donanım-personel) sağlanması gerekmektedir.

- ✓ Halk kütüphanelerinin hayatta kalabilmeleri için çağdaş standartlara ulaşması zorunludur.
- ✓ Gerekli şartlar sağlandığında halk kütüphaneleri halkın üniversiteleri olarak görevlerini yerine getirebileceklerdir.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki rolleri ile ilgili olarak önemli konuları bu soruda dile getirmişlerdir.

Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme ve halk kütüphaneleri açısından yaşam boyu öğrenme konusunda bilgi ve bilinç düzeyleri bu bölümde değerlendirilmiştir. Konu ile ilgili elde edilen sonuçlar ve bu konuda ileri sürülen önerilere bir sonraki bölümde yer verilecektir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

20.-21. yüzyıllarda bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ve dolayısı ile ortaya çıkan hızlı değişim tüm toplumları önemli derecede etkilemiştir. Gelişmenin ve değişimin temelinde yatan bilgi, özellikle endüstrileşme döneminden sonra, bilgiye dayalı ekonomik rekabetin doğmasına neden olmuştur. Bu dönemde; bilgi, nitelikli bilgi içeren ortamlar ve nitelikli bilgiye erişim sağlayan kurum ve kuruluşlar ön plana çıkarken, toplumun gereksinim duyduğu bilgiye erişmesi ve toplumlara bu bilgi ve beceriyi kazandırmak önem kazanmıştır. Bu süreçte yer alan bireyler, yaşam boyu öğrenenler olarak nitelenirken verilen hizmetler ise yaşam boyu öğrenme kapsamında verilen hizmetler olarak değerlendirilmiştir.

Hiçbir ayırım gözetmeksizin toplumun bilgi ihtiyacını karşılayan ve UNESCO tarafından bilgiye yerel geçiş kapısı olarak tanımlanan halk kütüphaneleri, yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar verme; bireyin ve toplumların gelişmesi için ortam ve olanak sağlayan kurumlar olarak da ifade edilmektedir. Ayrıca örgün eğitim sürecinde ya da bu süreçten sonra halka hizmet veren ve halkın üniversiteleri olarak da adlandırılan halk kütüphaneleri, bireyin her türlü eğitimini destekleyerek yaşam boyu öğrenme sürecinde yer alması gereken öncelikli kurumlardan olup, bu süreçte önemli görevler üstlenmek zorunda kalmıştır. Yaşanan gelişim ve değişimler bunu zorunlu kılmıştır.

Bu bilgi ve görüşlerden yola çıkarak yapılan araştırmada “Türkiye’deki halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme konusunda durumlarını ortaya koymak” ve bu konudaki çalışmalar için “bir takım yetersizlikler söz konusu ise bunun kütüphane/kütüphaneci ve üst yönetim birimlerinden kaynaklanan nedenlerini belirlemek” amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında “Türkiye’deki halk kütüphaneleri; yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusunun farkında olmamaları,

gerekli olanaklara sahip olamamaları, bağlı buldukları birimlerin olumsuz tutumları nedeni ile yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olamamaktadırlar” şeklinde oluşturulan hipotez temelinde yapılan araştırma ile Türkiye’de İl Halk Kütüphanesi’nde halen görev yapmakta olan yönetici ve kütüphanecilerin görüşleri alınmış, elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

1. Araştırmaya katılan yönetici ve kütüphaneciler ağırlıklı olarak “İç Anadolu Bölgesi”nde ve “Karadeniz Bölgesi”nde çalışmaktadır. Ayrıca diğer bölgelerden katılanların oranları da birbirine yakındır.
2. Araştırma kapsamına giren halk kütüphanesinde çalışan yönetici ve kütüphanecilerin çok büyük bir bölümü 1991 yılı ve sonrası lisans mezunudur. Sözü edilen kütüphanelerde yüksek lisans mezunu yönetici ve kütüphaneci bulunduğu gibi halen lise mezunu yöneticiler de halk kütüphanelerinde görev yapmaktadır.
3. Yönetici ve kütüphanecilerin büyük bir bölümü deneyimli sayılabilecek kadar uzun süredir (16-25 yıl) halk kütüphanelerinde görev yapmaktadır. Ancak son beş yılda halk kütüphanelerine genç kütüphaneci akışının olduğu da dikkat çekmektedir. Bu nedenle yaşlı yönetici ve kütüphaneci oranı giderek azalmaktadır. Emekliliklerini hak eden ve halen kütüphanede çalışan yönetici ve kütüphaneci sayısı oldukça azdır.
4. Halk kütüphanesinde çalışan yönetici ve kütüphaneciler “Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” ağırlıklı olmak üzere Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi mezunlardır. Ancak başka bölüm mezunları da halk kütüphanelerinde yönetici olarak çalışmaktadır.
5. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusundaki bilgilendirme süreçlerinin lisans, yüksek lisans eğitimi ve kütüphanedeki çalışma dönemlerinde aldıkları dersler ve katıldıkları hizmet içi eğitim etkinlikleri ile gerçekleşeceği düşünülmüştür. Yönetici ve kütüphaneciler lisans ve yüksek lisans eğitimleri boyunca genel olarak bilgilendirilmişlerdir. Fakat eğitim sürecinde yeterince bilgilendirildiğini düşünenlerin oranı oldukça düşüktür. Kuşkusuz burada yeterince bilgilendirilmekten yönetici ve kütüphanecilerin ne anladığı da önemlidir. Çünkü daha sonraki sonuçlarda

görülebileceği üzere yönetici ve kütüphanecilerin genelde yaşam boyu öğrenme kavramının içeriğine tam olarak hâkim olmadıkları anlaşılmıştır. Bu durum da göz önüne alındığında yönetici ve kütüphanecilerin eğitimleri süresince yaşam boyu öğrenme konusunda bilgilendirildiğini söylemek mümkün değildir. Ayrıca yönetici ve kütüphanecilerin öğrenciliklerinde ya da çalışma hayatları süresince bu konuda herhangi bir programa ya da hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumları incelendiğinde yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusunda bilgi sahibi olduklarını söylemek imkânsızdır. Fakat yönetici ve kütüphanecilerin önemli bir çoğunluğu bu konuda bilgi edinmek amacı ile özel bir çaba sarf etmiştir.

6. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri, halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bir parçası olduğunu savunurken bu süreçte kendilerine düşen görevlerin farkında değillerdir. Bu da onların her ne kadar bu konuda bilgi sahibi olduklarını düşünseler de aslında eğitim ve çalışma hayatları boyunca sunulan ya da sunulamayan fırsatlarla veya kendi çabaları ile bilgi sahibi olamadıklarını göstermektedir. Burada önemli bir sonuç daha ortaya çıkmaktadır ki o da halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme becerisine sahip olamadıkları ve öncelikle kendilerinin bu konuda önemli bir eğitime tabi tutulması gerektiğidir.
7. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri henüz halk kütüphanelerinin örgün eğitimdeki (destekleyici) rolünün farkında değillerdir.
8. Yönetici ve kütüphanecilerin neredeyse tamamı halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli parçası olduğunu savunmaktadırlar. Fakat yine halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında; bilgiye erişimde önem taşıyan, bilgi, bilgi kaynakları ve bilgi teknolojilerinin kullanımının öğretilmesi, kişisel ilgi kurslarının düzenlenmesi, uzaktan eğitimin desteklenmesi ve halk kütüphanelerinin iş görüşmeleri için önemli mekânlara dönüştürülmesi gibi konularda halk kütüphanelerinin üstlenmesi gereken önemli görevlerin farkında olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yönetici ve kütüphaneciler için yaşam boyu öğrenme konusunda bilgili olduklarını, hatta halk kütüphanelerinin bu sürecin önemli bir parçası olduğunu bilinçli olarak savunduklarını söylemek olanaklı görünmemektedir.

9. Yönetici ve kütüphaneciler, halk kütüphanelerinin bağımsız (kendi kendine) öğrenme sürecine katkı yapması gerektiğine inanırken, halk kütüphanelerinin bilgiye erişim konusunda bireylere eğitim vermesi gerektiğinin bilincinde değildir. Bu da yine yönetici ve kütüphanecilerin bağımsız öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerilerinin yaşam boyu öğrenme sürecinin en temel becerileri olduğunu bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Yönetici ve kütüphaneciler yaşam boyu öğrenme kapsamında kendilerine düşen görevlerin neler olduğu ve ne yapmaları gerektiği konusunda net bir bilgiye sahip değildir.
10. Yönetici ve kütüphaneciler yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin düzenleyebileceği etkinliklerin farkında değildirler. Bilgisayar ve internet kullanımının öğretilmesi yönetici ve kütüphaneciler tarafından halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında sayılmazken, yaşam boyu öğrenme kapsamında halk kütüphanelerinin düzenlemesi gereken en önemli etkinlikler arasında sayılmaktadır. Bu da yine yönetici ve kütüphanecilerin yaşam boyu öğrenme konusunda kafalarının karışık olduğunun önemli bir göstergesidir.

Buraya kadar sıralanan sonuçlar halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusunda bilgili olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca yaşam boyu öğrenme sürecinde kendilerine düşen görevlerin bilincinde olmadıkları sonucu da ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerinin yaşam boyu öğrenme konusunun farkında olmadıkları biçimindeki hipotezi doğrulamaktadır.

11. Halk kütüphanelerinde internet erişimi olan kullanıcıya açık yeterli sayılabilecek bilgisayar bulunmaktadır. Fakat bu oran bölgelere göre önemli bir farklılık göstermektedir.
12. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bir parçası olarak görse de, kendileri tarafından yıl içinde yeterli sayıda etkinlik düzenledikleri söylenemez. Hatta bazı etkinliklerin düzenlenmesinin yönetmeliklerle zorunlu tutulmasına rağmen hiç etkinlik düzenlemeyen kütüphane de bulunmaktadır. Ayrıca, halk kütüphanelerinin sertifikalı kurs düzenleme konusunda da yetersiz oldukları görülmektedir.

13. Halkın ilgi ve gereksinim duyduğu her konuda yaşam boyu öğrenme fırsatı sunması gereken halk kütüphaneleri halkın gereksinim duyduğu eğitim ya da kurslara yönelik herhangi bir araştırma yapmamaktadır. Fakat buna rağmen yönetici ve kütüphanecilerin önemli bir kısmı düzenlenen etkinliklerle ilgili yıllık plan yapmaktadır.
14. Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme kapsamında çalışmalarda bulunmaları için bazı temel olanaklara gereksinim duymaktadır. Bu olanaklara sahip olamama onların etkinlik düzenlemelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Halk kütüphaneleri başta bütçe ve personel sorunları olmak üzere kişi ve kurumlarla işbirliği, bina ve yönetimden destek alamama gibi sorunlar nedeni ile düzenlemeyi düşündükleri etkinliklerin tamamını düzenleyememektedirler.
15. Halk kütüphanelerine ayrılan bütçe, onların etkinlik düzenlemelerinde başlıca engel olarak görülmektedir. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü halk kütüphanelerini finansal açıdan yeterli düzeyde desteklememektedir. Kütüphanelere ayrılan bütçe yaşam boyu etkinlik düzenleme açısından yetersiz kalmaktadır.
16. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri personelle ilgili olarak da sorun yaşamaktadır. Yeterli bütçe sağlansa da personelin “bilgi ve yaratıcılık açısından ve sayı olarak yetersiz olması, ayrıca personelin istekli ve destekleyici olmaması etkinlik düzenlemede önemli engellerden bir diğeri olarak görülmektedir. Personelle ilgili yaşanan bu sorunlara bir de diğerkurumlarda istenmeyen personelin kütüphanede görevlendirilmesi, pedagojik formasyona sahip personel eksikliği ve personelin kamu kuruluşlarına uyum sorunu yaşaması gibi olumsuz durumlar da eklendiğinde halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme kapsamında çağdaş hizmet verebilecek nitelikli personel konusunda önemli sıkıntı çekmektedir.
17. Halk kütüphaneleri bağlı oldukları kurumlardan destek alamamaktadırlar. Özellikle de kütüphane müdürlüğü ve Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından destek alamama durumu halk kütüphanelerinin etkinlik düzenleme konusunda yetersiz olmalarında önemli bir etken olmaktadır. Halk kütüphaneleri üst yönetimlerden destek alamadıkları gibi çevrelerindeki sivil/resmi kişi, kurum ya da kuruluşlarla da işbirliği yapma konusunda sorun

yaşamaktadırlar. Halk kütüphaneleri belediyeler, sivil toplum örgütleri, esnaf, sponsor firmalar ve okul müdürlüklerinden işbirliği konusunda destek alsalar da bu genel ihtiyacı karşılamada oldukça yetersiz kalmaktadır.

18. Olumsuz bütçe, personel ve işbirliği koşullarının yanında uygun olmayan bina koşulları da etkinlik düzenleyememe nedeni olarak ortaya çıkmaktadır ve Türkiye’de çoğu halk kütüphanesi binası etkinlik düzenlemeye uygun değildir.
19. Çok fazla etkinlik düzenlenemese de halk kütüphanesi binasının şehir içindeki konumunun düzenlenen etkinliklere katılım açısından uygun olması önem taşımaktadır. Yönetici ve kütüphanecilere göre halk kütüphanelerinin büyük çoğunluğunun şehir içinde uygun bir konuma sahip olduğu sonucuna varılırken bu durumun bölgelere göre farklılık gösterdiği de görülmektedir. Bu konuda en olumlu koşullara “Ege Bölgesi” sahipken en olumsuz koşullara ise “Akdeniz Bölgesi” sahiptir.
20. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecileri üst yönetimlerin olumsuz ve ilgisiz bir tutum sergilediğini savunmaktadırlar.

Bu bölümde ise halk kütüphanelerinin olanakları değerlendirilmiş ve sırasıyla bütçe, personel, kişi ve kurumlarla işbirliği, bina ve üst yönetimin desteği açısından gerekli olanaklara sahip bulunmadıkları için yaşam boyu öğrenme konusunda etkili olmadıkları hipotezi doğrulanmıştır.

21. Deneklere göre halkın, yaşam boyu öğrenme süreçlerinde halk kütüphanelerinin kendilerine nasıl destek olabileceğinin farkında olmadığı da elde edilen bir diğer sonuçtur. Sivil/resmi kuruluşlar ile halkın, halk kütüphanelerinin bu süreçteki rolünün farkında olmaması da halk kütüphanelerini olumsuz etkilemektedir. Çünkü yönetici ve kütüphanecilerden sivil/resmi kuruluşların ve halkın halk kütüphanelerinden etkinlik düzenleme konusunda etkili olabilecek düzeyde istek yapmadığı görülmüştür. Etkinlik düzenleme konusunda yeterli talebin olmaması ile birlikte, halk düzenlenen etkinliklere de yeterli düzeyde ilgi göstermemektedir. Bununla birlikte halkın düzenlenen etkinliklere katılım oranı da oldukça olumsuz bir tabloyu yansıtmaktadır. Halk, özel olarak yaşam boyu

öğrenme değil, genelde halk kütüphaneleri konusunda oldukça bilinçsizdir ve bu nedenle de duyarsız davranmaktadır.

22. Halk kütüphaneleri yıl içinde çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Düzenlenen bu etkinliklerin çoğunun yönetmeliklerle zorunlu kılınan etkinlikler olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat düzenlenen etkinliklerin içinde çok az da olsa bazılarının yaşam boyu öğrenme kapsamında düşünülebilecek etkinlikler olduğu görülmektedir. Yine de bu etkinlikleri yaşam boyu öğrenme adına düzenlenen çağdaş etkinlikler olarak değerlendirmek mümkün değildir.
23. Halk kütüphanesi yönetici ve kütüphanecilerine göre Türkiye'deki halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme konusunda etkili değildir. Fakat halk kütüphanelerinin bu konuda etkili olamamalarının altında çeşitli nedenler yatmaktadır. Bunlar daha önceki maddelerde açıklandığı gibi yeterli olanaklara sahip olamama, üst yönetimlerin olumsuz tutumları ve yönetici ve kütüphanecilerin bu konudaki bilgi ve eğitim eksikliğidir. Dolayısı ile eğitim sürecinden gelen bir eksiklik olduğu da söz konusudur. Bunların dışında halk, halk kütüphanelerinin bu süreçteki rolü hakkındaki bilgi ve bilinçten yoksundur.
24. Yönetici ve kütüphanecilere göre devlet (KYGM), konuya duyarlı bir yaklaşım sergilememektedir. Konu ile ilgili uzmanların hazırlamış oldukları yasa ve yönetmeliklerde halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme ile ilgili rolüne yönelik önemli bir madde ile birlikte herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Dolayısıyla yaşam boyu öğrenmenin halk kütüphanelerinde hayata geçirilmesi aşamasında karar verme yetkisine sahip üst yönetimler halk kütüphanelerine gereken ilgiyi göstermemektedirler.
25. Bir kısım yönetici ve kütüphaneci yaşam boyu öğrenme konusunu, kendilerini geliştirmeleri gereken en eksik yönü olduğunun farkındadır.
26. Asıl amacı, özellikle herhangi bir eğitim kurumu ile ilişkisi olmayan halkın, her türlü bilgi ihtiyacını karşılamak olan halk kütüphaneleri bu amacından uzaklaşarak halen sadece eğitim ve öğretim kurumlarına kaynak sağlamayı kendilerinin öncelikli görevi olarak görmektedirler. Verilen bu sınırlı ve zorunlu hizmet halk kütüphanesi çalışanlarını halk kütüphaneleri olarak asıl amaçlarının örgün eğitime kaynak sağlamak olarak düşünmelerine neden

olmaktadır. Hatta yönetici ve kütüphanecilerin bu anlamda dünyadaki halk kütüphanelerinin uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmadığı da düşünülebilir.

5.2. ÖNERİLER

Çalışmada elde edilen sonuçlara dayanarak şu öneriler sunulabilir:

1. Halk kütüphanelerinin halkın üniversiteleri dolayısıyla birer kültür merkezi oldukları ya da olmaları gerektiği unutulmamalıdır.
2. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'deki halk kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme sürecinin önemli bileşenlerinden birisi olarak kabul etmeli ve bu yaklaşımını yasa, yönetmelik, yönerge vb. yasal belgelerle (mevzuata) yansıtmalıdır.
3. Halkı yaşam boyu öğrenci olduğu bilinci ile kütüphane kullanmaya özendirerek etkinliklerin artırılması, bunun içinde halk kütüphanelerinin sahip olduğu bina, bütçe ve personel gibi olanaklarının ilgili birimler tarafından iyileştirilmesi gerekmektedir.
4. Halk kütüphaneleri, halk kütüphanesi müdürlükleri ve KYGM başta olmak üzere halk kütüphanelerinin bağlı oldukları yönetim birimleri tarafından yapacakları çalışmalarla ilgili olarak her konuda desteklenmelidir. Özellikle de KYGM halk kütüphanelerinin ilgili yönetim birimleri tarafından desteklenmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır.
5. Başta KYGM olmak üzere üst yönetim birimleri tarafından halk kütüphanelerine gereksinin duydukları imkânların sağlanması ve gerek eğitim sürecinde, gerekse hizmet süresince kütüphanecilere yeterli bilginin kazandırılması durumunda halk kütüphaneleri halka yaşam boyu öğrenme becerileri kazandırma konusunda daha etkili olacaktır. Böylece halk kütüphaneleri halkın yaşam boyu öğrenme sürecinde önemli bir rol alacaktır.
6. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Halk kütüphanelerine ayrılacak ödeneklerle ilgili plan yaparken onların olmazsa olmaz görevleri arasında yer alan yaşam boyu öğrenme etkinliklerini düşünmeli ve ona göre bütçe hesaplaması yapılmalıdır.

7. Üniversitelerin bilgi ve belge yönetimi bölümlerinde yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı konularına ağırlık veren eğitim programlarıyla lisans mezunu kütüphanecilerin konunun bilincinde olmaları sağlanmalıdır. Uygulamada ise KYGM tarafından konu dikkate alınarak hazırlanacak yasa, yönetmelik, yönerge vb. yasal belgelerle (mevzuata) etkinlikte bulunmaları zorunlu kılınmalıdır.
8. KYGM' nün halk kütüphanelerine personel atama konusunda titiz olmalı ve kütüphanelere daha nitelikli personel atamalı, bununla birlikte kütüphane personelinin eğitimi konusunda da çalışmalar başlatmalıdır.
9. Başta kütüphaneciler olmak üzere halk kütüphanesi çalışanları yaşam boyu öğrenme kapsamında yapması gerekenlerle ilgili olarak bilgilendirilmelidir. Asıl görevlerinin bilincinde olmaları ve bu yönde çalışmalarını genişletmeleri hatta uzaktan eğitim fırsatları ile çok geniş ağlarla halka ulaşmaları sağlanmalıdır.
10. Kütüphaneciler olmak üzere yine halk kütüphanelerinde çalışan personele yaşam boyu öğrenme konusunda hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir. Ayrıca kütüphanecilere yurtiçi ya da yurtdışı etkinliklere ücretsiz ve etkin olarak katılım fırsatları sunulurken personelin bilgi ve bilinç düzeyi yükseltilmelidir.
11. Yaşam boyu öğrenme hakkında bilgilendirilen halk kütüphanesi çalışanlarından, halkı bu konu ve kendilerinin onlara bu konuda sağlayabileceği olanaklarla ilgili bilinçlendirmeleri istenmelidir. Böylece halkın ve sivil veya resmi kuruluşların kütüphanelerden etkinlik düzenleme konusunda istek yapmaları sağlanmalıdır.
12. Halk kütüphanesi etkinlikleri sadece önemli gün ve haftaları kutlamakla sınırlı kalmayıp, özellikle çağdaş yaşam boyu etkinlikleri ile genişletilmelidir. Genel müdürlük denetiminde yapılacak planlı programlarla halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenme kapsamında etkinlik düzenlemeleri zorunlu tutulmalıdır. Böylece halk kütüphanelerinin halkın eğitiminde daha etkili olmaları sağlanmalıdır.
13. Halk kütüphanelerinde, gereksinim duyulan bilgiye erişimde kullanılan ve en temel kaynaklar arasında yer alan bilgisayar ve internet olanakları ücretsiz olarak sunulmalıdır. Ayrıca günümüzde bilgi profesyoneli olarak nitelenen kütüphaneciler tarafından halka bilgi teknolojilerinin kullanımı ile ilgili çeşitli kursların ya da eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.

14. Yaşam boyu öğrenme etkinliklerinin temelinde yatan bilgi okuryazarlığı programları ile bireylerin bağımsız öğrenme becerileri kütüphaneciler tarafından desteklenmelidir.
15. Halk kütüphanelerinin halka ilgi duydukları alanlarda gelişmelerine yardımcı olmaları gerekmektedir. Halk kütüphaneleri bu temel amaç çerçevesinde etkinlik düzenlerken halkın gereksinimlerini dikkate almalıdır. Özellikle halkı eğitmek amacıyla, halkın gereksinimlerine ya da ilgi alanlarına yönelik sertifikalı kursların düzenlenmesine ya da farklı fırsatların sunulmasına özen gösterilmeli, bu konuda KYGM tarafından halk kütüphanelerine destek verilmelidir.
16. Gezici kütüphanelere ağırlık vererek, kütüphane hizmetleri daha yaygın hale getirilmelidir.
17. Halk kütüphanelerinin insan hayatındaki önemli rolünün açıklanması ve çeşitli yollarla tanıtımının yapılması gerekmektedir.
18. Halk kütüphaneleri ve kütüphanecileri yaşam boyu öğrenme etkinliklerinde örgün ve yaygın eğitim kurumlarıyla işbirliğine ve ortak projeler hazırlamaya özendirilmelidir. Halk kütüphaneleri de bu konuda yapılacak etkinliklerin önemini anlamalı ve bu yönde çaba harcamalıdır.

KAYNAKÇA

- A memorandum on lifelong learning*. (2000, 30 Ekim) [Comission Staff Working Paper]. 17 Ocak 2008 tarihinde European Commission Web sitesinden erişildi: <http://ec.europa.eu/education/policies/lll/life/memoen.pdf>
- ACRL (2006). Introduction to information literacy. 19 Temmuz 2008 tarihinde <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/issues/infolit/infolitoverview/introtoinfolit/introinfolit.cfm> adresinden erişildi.
- Adıgüzel, A. (2005). Avrupa Birliğine uyum sürecinde öğretmen niteliklerinde yeni bir boyut: bilgi okur yazarlığı. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi (Özel Sayı)*, 167. 19 Temmuz 2008 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/167/index3-adiguzel.htm> adresinden erişildi.
- Akbaş, O., Özdemir, S. M. (2002). Avrupa Birliğinde yaşam boyu öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. 26 Kasım 2007 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/akbas.htm> adresinden erişildi.
- Akkoyunlu, B., Kurbanoğlu S. (2002). Öğretmenlere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (2), 123-138.
- Akman, İsmail (2000). Bilgi çağı ve halk kütüphaneleri [Okuyucu Mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (3), 355-356.
- Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1990-1994*. (1989?). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan6.pdf>
- Astbury, R. (1994). The public library of the twenty first century: the key information and learning centre in the community? *Libri*, 44 (2), 130-144.
- Ayhan, S. (2005). Dünden bugüne yaşam boyu öğrenme. Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.), “Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar”: I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004 Ankara içinde (ss. 2-14). Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık
- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1985-1989*. (1985?). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan5.pdf>
- Bryant, Susan. (2007). Center for lifelong learning at the Morrill Public Library. 26 Kasım 2007 tarihinde http://skyways.lib.ks.us/news/publish/printer_00399.shtml adresinden erişildi.

- Bundy, A. (2002). Essential connections: school and public libraries for lifelong learning. *Australian Library Journal*, 51 (1), 47-71. 28 Kasım 2007 tarihinde Australian Library and Information Association Web sitesinden erişildi: <http://archive.alia.org.au/alj/51.1/full.text/essential.connections.html#9>
- Calanag, M. L. (2003). Public libraries in the information society: the role of information policies. *New Review of Libraries and Lifelong Learning*, , 121-135.
- Calimera Guidelines Learning (formal and informal): Cultural applications: Local institutions mediating electronic resources.* (2005, 01 Şubat). 15 Ocak 2008 tarihinde Calimera web sitesinden erişildi: [http://www.calimera.org/Lists/Guidelines%20PDF/Learning_\(formal_and_informal\).pdf](http://www.calimera.org/Lists/Guidelines%20PDF/Learning_(formal_and_informal).pdf)
- Clifford, N. (2003). International public library trends. *APLIS*, 16 (3), 115-122.
- Çakın, İ. (1986). Kütüphanenin toplumsal konumu ve işlevleri. *TKDB*, 35, 1, 8-16.
- Çapar, B. (1987). Halk kütüphanesi hizmetinin yaygınlaştırılması ve planlanması. *Türk Kütüphaneciliği*, 1, 2, 55-61.
- Çapar, B., Gürdal, O. (2001). Kütüphanecilik bölümü öğrencilerinin okuryazarlık durumu üzerine bir araştırma [Hakemsiz Yazılar]. *Türk Kütüphaneciliği*, 15, 4, 407-418.
- Çıngı, H. (1990). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Çolakoglu, J. (2002). Yaşam boyu öğrenmede motivasyonun önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156. 31 Ocak 2008 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/colakoglu.htm> adresinden erişildi.
- Doyle, C. S. (1992). Outcome measures for information literacy within the National Education goals of 1990. Final report to national forum on information literacy. Summary of findings. 20 Temmuz 2008 tarihinde ERIC veri tabanından erişildi.
- Doyle, C. S. (1994). Information literacy in an information society: a concept for the information age. Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information & Technology Syracuse University. 20 Temmuz 2008 tarihinde ERIC veri tabanından erişildi.
- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1979-1983.* (1979). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan4.pdf>

- DPT. (2001). *Hayat boyu eğitim veya örgün olmayan eğitim özel ihtisas komisyonu raporu* (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yayın No: DPT: 2568 – ÖİK: 584). Ankara: Yazar.
- DPT Dokuzuncu kalkınma planı (2007-2013)*. (2006, 1 Temmuz). *Resmi Gazete*, 26215, 31 Ocak 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf>
- Duman, A. (2005). Türkiye’de yaşam boyu öğrenme siyasetlerini oluştur(a)mamanın dayanılmaz hafifliği. Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.), “*Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar*”: I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004 Ankara içinde (ss. 31-44). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık
- Edwards, R., Usher, R. (2008). Atroubled space of possibilities: lifelong learning and the postmodern. P. Sutherland, J. Crowther (eds.), *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 58-67). London: Routledge.
- ENTITLE Project* (2008). 10 Temmuz 2008 tarihinde ENTITLE Libraries Lifelong Learning web sitesinden erişildi: <http://entitlelll.eu/eng>
- Ersoy, O. (1983). Halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, (XXXII), 2, 1-4.
- Ersoy, O. (1994). Eğitimde kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği*, 8, 91-94.
- European Commission. (2006). Erasmus: success stories – Europe creates opportunities [Elektronik versiyon]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/erasmus/success-stories_en.pdf
- European Commission. (2007a). Comenius: success stories – Europe creates opportunities [Elektronik versiyon]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/comenius/success-stories_en.pdf
- European Commission. (2007b). Grundtvig: success stories – Europe creates opportunities [Elektronik versiyon]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/grundtvig/success-stories_en.pdf

- European Commission. (2007c). Leonardo da Vinci: success stories – Europe creates opportunities [Elektronik versiyon]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/leonardo/success-stories2007_en.pdf
- European Commission (2007d). Jean Monnet: success stories - Europe for lifelong learning [Elektronik versiyon]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/monnet/success-stories_en.pdf
- Fındık, E. (1988). Halk kütüphaneleri ve halkla ilişkiler. *Türk Kütüphaneciliği*, II (3), 99-102.
- Gill, P., Clubb, B., Glashoff, I., Hassner, K., Hayrapetian, N., Pestell, R. (2004). *Halk kütüphanesi hizmeti: gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri* (B. Yılmaz Çev.). İstanbul: TKD İstanbul Şubesi.
- Green, G. (2007). Information literacy: time for a rethink. *Access*, 21 (3), 9-11.
- Hägström, B. M. (Ed.). (2004). The Role of Libraries in Lifelong Learning: Final report of the IFLA project under the Section for Public Libraries. 31.05. 2007 tarihinde IFLA Web sitesinden erişildi: <http://www.ifla.org/VII/s8/proj/Lifelong-LearningReport.pdf>
- Hake, B. (2005). Dünden bugüne yaşam boyu öğrenme. Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.), “Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar”: I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004 Ankara içinde (ss. 15 - 30). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık
- Halk ve çocuk kütüphaneleri yönetmeliği*. (2005, 12 Ağustos). 18 Mayıs 2007 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Web sitesinden erişildi: <http://kygm.turizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183474C083BF80024D2A>
- Implementing lifelong learning strategies in Europe: Progress report on the follow-up to the 2002 council resolution: Reply to the commission questionnaire Turkey*. (2003). 15 Ocak 2008 tarihinde European Union Education and Training web sitesinden erişildi: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/III_report/III_tk_en.pdf

- Information Literacy* (2008). IL Models. 20 Temmuz 2008 tarihinde Information Literacy web sitesinden erişildi: http://www.informationliteracy.org.uk/Information_literacy/IL_models.aspx
- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1968–1972* (1968?). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan2.pdf>
- İnan, A. (2005). Avrupa Birliği ekonomik yaklaşımı: Lizbon stratejisi ve Maastrich kriterleri. *Bankacılar Dergisi*, 52, 67-86. 31 Ocak 2008 tarihinde <http://www.tbb.org.tr/turkce/dergi/dergi52/6-lizbon.pdf> adresinden erişildi.
- Jannert, H. (2003). Studies librarian- in the service of adult education. *Scandinavian Public Library Quarterly*, 36 (1). 26 Kasım 2007 tarihinde http://www.splq.info/issues/vol36_1/04.htm adresinden erişildi.
- Jehlik, T. (2004). Information literacy in the public library. *Nebraska Library Association Quarterly*, 35 (4), 7-13
- Johnston, B., Webber, S. (2006). As we may think: information literacy as a discipline for the information age. *Research Strategies*, 20, 108-121.
- Jokitalo, P. (2004). Lifelong learning, libraries and living a good life. *Scandinavian Public Library Quarterly*, 36. 25 Nisan 2007 tarihinde http://www.splq.info/issues/vol37_3/04.htm adresinden erişildi.
- Julien, H., Hoffman, C. (2008). Canada's public libraries and information literacy training. *Feliciter*, 54 (2), 74-77.
- Kahlert, M. (24-26 October 2000). *Lifelong learning – a public library perspective*. Capitalising on knowledge the information profession in the 21st century' de sunulan bildiri. 7 Aralık 2007 tarihinde <http://conferences.alia.org.au/alia2000/proceedings/maureen.kahlert.html> adresinden erişildi.
- Kalkınma planı: birinci beş yıl 1963–1967* (1963). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan1.pdf>
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara : Tekışık.
- Kaßebaum, B. (2002). Lifelong learning from the trade unions' perspective. K. Harney, A. Heikkinen, S. Rahn, M. Schemmann (eds.), *lifelong learning: one focus, different systems* içinde (ss. 173-181). Frankfurt: Peter Lang.

- Keseroğlu, H. S., (1989). *Halk kütüphanesi politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde durum*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği
- Koning, A. (2001). Information literacy in New Zealand public libraries. *Aplis*, 14 (4), 159-163.
- Kotyk, A. (2004). Information literacy: an overview. *PNLA Quarterly*, 68, (4), 10-37.
20 Temmuz 2008 tarihinde http://www.pnla.org/quarterly/Summer2004/PNLA_Summer04.pdf adresinden erişildi.
- Kurbanoğlu S.S., Akkoyunlu, B.(2001). Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 81-88.
- Kurbanoğlu S.S., Akkoyunlu, B.(2002). Bilgi okuryazarlığı: bir ilköğretim okulunda yürütülen uygulama çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (1), 20-40.
- Kültürel etkinlikler* (2008?). 10 Eylül 2008 tarihinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilmiştir: <http://www.earsiv.net/kufa/kufa.php>
- Kütüphane türüne göre kütüphaneden yararlanan kişi, kayıtlı üye ve personel sayısı*. (2008?) 12 Haziran 2008 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=15&ust_id=5 adresinden erişilmiştir.
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü 2007 yılı istatistikleri*. (2008). 12 Haziran 2008 tarihinde <http://kygm.kulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF0D262A49C727F232C312D1DD2E9EA986> adresinden erişildi.
- Latham, M. (2000). Libraries in the 21st century learning society. *APLIS*, 13 (4), 146-152. 28 Kasım 2007 tarihinde Library, Information Science & Technology Abstract veritabanından erişildi (4080474): <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=109&sid=aadea4ba-64f8-450c-aa04-011f790d51e3%40sessionmgr102>
- Levitov, D. (2004). Defining information literacy. *Nebraska Library Association Quarterly*, 35 (4), 25-27.
- Line, M. B. (1997). Re-engineering libraries for a lifelong learning society. *Logos*, 8, 35-41.

- Long range plan for the Harnett County Public Library, 2003-2007.* (2003, 28 February). 25 Aralık 2007 tarihinde Harnet County Web sitesinden erişildi: <http://www.harnett.org/library/intro.html>
- Longworth, N. (2008). Learning cities, learning regions, lifelong learning impleminters. P. Sutherland, J. Crowther (eds.), *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 183-195). London: Routledge.
- Marcum, J. W. (2002). Rethinking information literacy. *The Library Quarterly*, 72 (1), 1-26.
- McCook, K., Barber, P. (2002). Public policy as a factor influencing adult lifelong learning, adult literacy, and public libraries. *Reference and User Services Quarterly*, 42 (1), 66-75.
- MEB Temel Kanunu.* (1997, 18 Ağustos). Milli Eğitim Temel Kanunu. 17 Ocak 2008 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Web sitesinden erişildi: http://ogm.meb.gov.tr/gos_kanun.asp
- On yedinci Milli Eğitim Şurası: şura kararları.* 13-17 Kasım 2006. (2006). 20 Ocak 2008 tarihinde Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Web sitesinden erişildi: <http://ttkb.meb.gov.tr/duyurular/17sura/17surakararlari.pdf>
- Pillary, H., Wils, L., Boulton-Lewis, G. (2008). Work and learning: implication for lifelong learning in workplace. P. Sutherland, J. Crowther (eds.), *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 219-229). London: Routledge.
- Polat, C. (2005) Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği* 19 (4), 1-25. 12 Kasım 2007 tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1495&node_id=310 adresinden erişildi.
- Public libraries support lifelong learning.* (2007, 12 Kasım) 12 Kasım 2007 tarihinde <http://www.nald.ca/fulltext/dividend/page10.htm> adersinden erişildi.
- Pulman ileri ağıları hareketlendiren halk kütüphaneleri (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) ilkeler el kitabı* (Çeviri Editörü Selma Aslan; Çevirenler Akbaytürk, Tuba) [Elektronik versiyon]. (2002). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği ve T.C. Kültür Bakanlığı Türk Kütüphaneciler Derneği web sitesinden erişildi: <http://www.kutuphaneci.org.tr/genel/pilkeler.pdf>

- Purcell, R. (2008). Lifelong learning in the community: social action. P. Sutherland, J. Crowther (eds.), *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 207-217). London: Routledge.
- Rader, H. B. (2002). Information literacy 1973-2002: a selected literature review. *Library Trends*, 51 (2), 242-259.
- Reinecke, M. (2002). Different understandings of lifelong learning: an unbalanced analysis of employees' and employers' perspectives. K. Harney, A. Heikkinen, S. Rahn, M. Schemmann (eds.), *lifelong learning: one focus, different systems* içinde (ss. 165-171). Frankfurt: Peter Lang.
- Rogers, A. (2006). [Learning: Concepts and Contexts kitabının tanıtımıdır]. *International Journal of Educational Development*, 28 (1), 110-111. 5 Ocak 2008 tarihinde Science Direct veritabanından erişildi.
- Saatçioğlu, Ö., Özmen, Ö., Özer, P. S. (2003). Bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde kütüphanelerin rolü ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulaması, *Bilgi Dünyası*, 4 (1), 45-63.
- Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.). (2005). "Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar": I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık.
- Sezer, S. (2005). Sayın Semra Sezer'in konuşması. Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.), "Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar": I. Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004 Ankara içinde (ss. 2-14). Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık
- Singh, M. (2002). The global and international discourse of lifelong learning from the perspective of UNESCO. K. Harney, A. Heikkinen, S. Rahn, M. Schemmann (eds.), *lifelong learning: one focus, different systems* içinde (ss. 11-22). Frankfurt: Peter Lang.
- Spitzer, K. L.; Eisenberg, M. B.; Lowe, C. A. (1998). Information Literacy: Essential Skills for the Information Age. Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information & Technology Syracuse University. 20 Temmuz 2008 tarihinde ERIC veri tabanından erişildi.

- Sticht, T. G. (2000). The Adult Education and Literacy System (AELS) in the United States: Moving From the Margins to the Mainstream of Education. 21 Mayıs 2008 tarihinde <http://www.nald.ca/fulltext/sticht/aelsinus/inUS.PDF> adresinden erişildi.
- Sutherland, P. (2008). A comparison of Piaget's and Biggs's theories of cognitive development in adults and their implications for the teaching of adults. *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 127-137). London: Routledge.
- Sweeting, A. (2000). [Lifelong learning: policies, practices and programs kitabının tanıtımıdır]. *International Journal of Educational Development*, 20 (3), 261-263.
- Şimşek, S., Ay, O. (200?). Yaşamboyu öğrenme kavramının Avrupa Birliği süreciyle birlikte Türkiye'de ele alınış biçimi. 31 Ocak 2008 tarihinde T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Web sitesinden erişildi: http://cygm.meb.gov.tr/sempozyum/%C3%B6zet%20kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1/bildiriler/bildiriler_pdf/Soner%20%C5%9Eim%C5%9Fek.pdf
- Tavacı, Y. (1998). Kütüphaneler ve eğitim [Okuyucu mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 2, 163-167.
- Tdkterim.gov. (2008). 20 Ağustos 2008 tarihinde <http://tdkterim.gov.tr/bts/> adresinden erişildi.
- Teaching and learning : towards the learning society : white paper on education and training*. [Opinion Papers] (1995). Brussels: Commission of The European Communities. 15 Kasım 2008 tarihinde ERIC veri tabanından erişildi.
- The Big6* (2008). What is the big6. 20 Temmuz 2008 tarihinde The Big6 web sitesinden erişildi: <http://www.big6.com/what-is-the-big6/>
- The role of public libraries in lifelong learning - a project under the section of public libraries, IFLA*. (2000, 27 Kasım). 18 Kasım 2007 tarihinde IFLA Web sitesinden erişildi: <http://www.ifla.org/VII/s8/proj/rolepublib.htm>
- TÜİK bölgesel istatistikler*. (2008?). 12 Haziran 2008 tarihinde <https://www.tuik.gov.tr/BolgeselIstatistik/degiskenlerUzerindenSorgula.do#> adresinden erişildi.
- TÜİK, (2008). Eğitim istatistikleri. 20 Temmuz 2008 tarihinde Türkiye İstatistik Kurumu web sitesinden erişildi: http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=14&ust_id=5

- UNESCO halk kütüphanesi bildirgesi. (1994, Kasım) (1995). Çev. Yaşar Tonta. *Türk Kütüphaneciliği*, 2, 144–147.
- UNESCO Uluslar arası Eğitim Bürosu. (1997). *Yetişkin eğitimi terimleri sözlüğü* (2. bs.) (F. Oğuzkan, Çev.). Ankara: Yazar
- Uyanık, H. (1984). Yetişkin eğitimi ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 1, 39-46.
- Uysal, N. (1986). Kütüphanelerin eğitimdeki yeri. *TKDB*, 35, 3, 37-40.
- Uzun vadeli strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 2001-2005*. (2000). 12 Haziran 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan8.pdf>
- Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1973–1977*. (1973?). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan3.pdf>
- Ünal, L. I., Tural, N. K., Aksoy, H. H. (2005). Türkiye’de yaşam boyu öğrenme siyasalarını oluştur(a)mamanın dayanılmaz hafifliği. Sayılan, F., Yıldız, A. (Yay. Haz.), “*Yaşam boyu öğrenme: sempozyum bildirileri ve tartışmalar*”: I. *Yaşam boyu öğrenme sempozyumu 9-10 Aralık 2004 Ankara* içinde (ss. 136-151). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Pagem Yayıncılık
- Üstün, A. (2000). *Halk eğitimi ve halk kütüphaneleri*. İstanbul.
- Van Fleet, C. (1995). Public libraries, lifelong learning, and older adults: background and recommendations. 25 Aralık 2007 tarihinde <http://www.ed.gov/pubs/PLLIConf95/vanfleet.html> adresinden erişildi.
- Walters, S. (2008). Realizing a lifelong learning higher education institution. P. Sutherland, J. Crowther (eds.), *lifelong learning: concept and contexts* içinde (ss. 71-81). London: Routledge.
- Ward, D. (2006). Revisioning Information Literacy for Lifelong Meaning. *The Journal of Academic Librarianship*, 32 (4), 396-402. Science Direct veri tabanından erişildi.
- Yalvaç, M. (2003). Yaşam boyu öğrenim ve halk kütüphaneleri. B. Yılmaz (Haz.), *Bilgi toplumuna doğru halk kütüphaneleri : Pulman-XT Türkiye ulusal toplantısı sonuç raporu, 16-19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara* içinde (ss. 38-45). Ankara: ANKOS, Türk Kütüphaneciler Derneği.

Yaşam boyu öğrenme. (200?). 17 Ocak 2008 tarihinde Gençlik Postası Web sitesinden erişildi:

<http://www.youthpost.org/v1.5/condocs//Genclik%20Politikalari/Turkiye/yasamboyuogrenme.pdf>

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1996-2000. (1995?). 27 Mayıs 2008 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Web sitesinden erişildi: <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan7.pdf>

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, B. (1989). Boş zaman ve halk kütüphanesi : kavramsal bir yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, (III), 4, 200–206.

Yılmaz, B. (1996). Halk kütüphanesi kullanımına sosyolojik bir yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 10, 4, 360-383.

Yılmaz, B. (2000). Halk kütüphanesi sorunlarına kütüphanecilerin yaklaşımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 14, 3, 332-346.

Yılmaz, B., Bayır, D. (2004). PULMAN-XT projesi ve Türk kütüphaneciliğine etkileri [Okuyucu mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 18, 79-84.

YARDIMCI KAYNAKÇA

- ACRL (1989). Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 19 Temmuz 2008 tarihinde <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm> adresinden erişildi.
- Akbulut, M. (1980). Danimarka’da kütüphane hizmeti ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, (4), 205-210.
- Allen, A.F., Kene, S.W. (1995). *Adult literacy and lifelong learning essential issues*. Public Libraries and Community-Based Education: Making the Connection for Lifelong Learning, Washington’ da sunulan bildiri.
- Alpay, M. (1975). Halk kütüphanesi kanunu gerekli mi? *Türk Kütüphaneciliği* , 4, 289-294.
- Alpay, M. Ş. (1969). Halk eğitimi ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, (18), 1, 3-10.
- Aslan, S. (1998). Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 4, 306–312.
- Aslan, S. A. (?). *2000’li yıllarda bilgi hizmetleri*. 25 Aralık 2007 tarihinde http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=435 adresinden erişildi.
- Aslan, S. A. (2000). 21. yüzyıl toplumunda kütüphanelerin rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 2, 213–219.
- Aslan, S. A. *Avrupa Birliği bilgi toplumu projeleri*. 11Aralık 2007 tarihinde http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=433 adresinden erişildi.
- Aslan, S. A. *Değişen dünyamızda kütüphanecilik*. 11Aralık 2007 tarihinde http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=436 adresinden erişildi.
- Aslan, S. A. *Yaşam boyu öğrenme ve kütüphaneler*. 11Aralık 2007 tarihinde http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=439 adresinden erişildi.
- Atılgan, D. (1991). Eğitim ve kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği*,(5), 2, 69-72.
- Atılgan, D. (1995). Türkiye’de kütüphaneciliğin gelişimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 9 (1), 10-20.
- Atılgan, D. (2003). Demokratikleşme sürecinde halk kütüphaneleri [Hakemsiz Yazılar]. *Türk Kütüphaneciliği*, 17 (3), 381-385.

- Atılgan, D. (2004). Yeniden yapılanmaya doğru halk kütüphanelerimiz. *Nail Bayraktar'a armağan*, 1, 18-24.
- Bayram, Ö. G. (1998). Yükselen değerler: yaşam boyu öğrenim ve kütüphaneler[Okuyucu mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 4, 345-346.
- Blumson, L. (2003). Libraries for lifelong learning in queensland towards the smart state. *APLIS*, 16 (1). 17-20. 28 Kasım 2007 tarihinde Library, Information Science & Technology Abstract veritabanından erişildi.
- Bundy, A. (2000). Into the 21st century—what are the needs? *APLIS*, 4, 145–149.
- Büyük, S. (2004). Kütüphaneler kültür merkezlerine dönüştürülmeli [Okuyucu Mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 18, 1, 76-78.
- Culture and lifelong learning cabinet committee*. (2000, 11 Mayıs). 12 Ekim 2007 tarihinde <http://www.committees.norfolk.gov.uk/papers/cabinet/Cult&Life1105/Item9.html> adresinden erişildi.
- Culture and lifelong learning: a joint from education service and cultural services empowering the learning community*.(?). 25 Aralık 2007 tarihinde Norfolk County Council Web sitesinden erişildi: <http://www.committees.norfolk.gov.uk/papers/cabinet/Cult&Life1105/Item9.html>
- Çapar, B., Gürdal, O. (2002). Kütüphanecilik bölümü öğrencilerinin okuryazarlık durumu üzerine bir araştırma-II [Hakemsiz Yazılar]. *Türk Kütüphaneciliği*, 16, 1, 70-82.
- Çotuksöken, B. (4 Mayıs 2007). Yaşam boyu öğrenmenin felsefi temelleri. *Cumhuriyet Bilim Teknoloji*, 1050, 21-22.
- Doğanay, Hakan (2001). 21. yüzyılda kütüphane sorunları ve daha iyi hizmet [Okuyucu Mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 15 (4), 446-449.
- Edwards, R. (2004). [International perspectives on lifelong learning: from recurrent education to the knowledge society kitabının tanıtımıdır]. *Intenational Journal of Educational Development*, 24 (3), 334-336. 29 Kasım 2007 tarihinde Science Direct veritabanından erişildi.

- Elüstü, A. (2007). *Yetişkinlerin eğitim ihtiyaçları ve halk eğitimi ile ilgili farkındalık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ergül, N. U. (2002). Halk kütüphanesi hizmetlerinin pazarlamasına genel bir bakış. *Pazarlama Dünyası*, 91, 56–59. 16/91
- Erna, W. D. (1980). *A delphic perspective on lifelong learning in Minnesota: focus on the public library as Provider*. Unpublished dissertation, University of Minnesota, Minnesota.
- Erol, M. (2000). Halkevi kütüphaneleri [Serbest Yazılar]. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (4), 472-479.
- Ersoy, O. (1966). *Halk kütüphanelerimiz üzerine bir araştırma*. Ankara: Güven Matbaası.
- Evans, G. (2006). Libraries, lifelong learning and outreach [Guest Editorial]. *Feliciter*, 52 (6), 238-239. 28 Kasım 2007 tarihinde Library, Information Science & Technology Abstract veritabanından erişildi.
- Eyre, G. (2004). Towards a literature Australia: the role of public libraries in supporting reading. *APLIS*, 17 (4), 186–192.
- Gillis, S., Totten, J. (2006). Creating lifelong learning opportunities through partnership: a 30-year success story. *Feliciter*, 52 (6), 244-246.
- Grundtvig I: *yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenme için Avrupa işbirliği projeleri*. (2007, 26 Eylül). 26 Kasım 2007 tarihinde Ulusa Ajans Web sitesinden erişildi: http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,37274&_dad=portal&_schema=P ORTAL
- Gürdal, O. (2000). Yaşam boyu öğrenme etkinliği “enformasyon okuryazarlığı”. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (2), 176-187.
- Hansson, J.(2002). Lifelong learning. *Scandinavian Public Library Quarterly*, 35 (4). 26 Kasım 2007 tarihinde http://www.splq.info/issues/vol35_4/08.htm adresinden erişildi.
- Humanities in Minnesota: lifelong learning targets. (1978). *Library Journal*, 103 (16), 1691. 28 Kasım 2007 tarihinde Library, Information Science & Technology Abstract veritabanından erişildi.

- Introduction to information literacy : what is information literacy?* (2006). 16 Haziran 2008 tarihinde Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği (Association of College & Research Libraries) Web sitesinden erişildi:
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlissues/acrlinfolit/infolitoverview/introinfolit/introinfolit.cfm>
- Karakaş, S. (1998). Çağdaş teknolojinin kütüphaneler ve bilgi merkezlerine uygulanması. *A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 38, 445–466.
- Karakaş, S. (2001). Çocuk kültürü ve Kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği*, 15 (3), 285-295.
- Karakaş, S. (2004). Finlandiya halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, (18), 3, 293-300.
- Keseroğlu, H.S. (2003). Halk kütüphanesi: çocuklar ve okullarla ilişkisi. B. Yılmaz (Haz.), *Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: Pulman-XT Türkiye Ulusal Toplantısı* içinde (ss. 32-37). Ankara: Ankos, TKD.
- Köylü, A. (2001). Okul kitaplıkları: hâlâ yarı açık. *Öğretmen Dünyası*, 255, 5–11.
- Kurbanoglu, S.S. (2004). *Kaynak gösterme el kitabı*. Ankara: ÜNAK.
- Lifelong learning programme*. (2007, 18 Aralık). 9 Aralık 2007 tarihinde European Commission Web sitesinden erişildi:
http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/index_en.html
- Lifelong learning. New Connections a strategy to realise the potential of the information society* içinde (ss. 33-38). 26 Kasım 2007 tarihinde
http://www.taoiseach.gov.ie/attached_files/Pdf%20files/NewConnectionsMarch2002.pdf adresinden erişildi.
- Minter, C. (1999). The role of local authorities in lifelong learning: the case for balance between different forms of social coordination for joint education and public library service initiatives. *Research in Post Compulsory Education*, 4 (2), 135-147.
- Monroe, M., Heim, K. (1993). *Partners for lifelong learning: public libraries and adult education*. Washington, DC.: Office of Educational Research and Improvement (ED).
- More, T. (2000). *Utopia* (V. Günyol, S. Eyüboğlu, M. Urgan, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.

- Önal, H. (1984). Cezaevlerine halk kütüphanesi hizmeti. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 119-131.
- Önal, M. (1995). *Cumhuriyet döneminde halkın eğitiminde halk kütüphanelerinin yeri ve tarihi gelişimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Özdemirci, Fahrettin (1990). Halk kütüphanelerinin mali kaynaklarını geliştirme yolları. *Prof. Dr. Osman Ersoy'a armağan içinde* (ss. 108-121). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Özdemirci, F. (1987). Beş yıllık kalkınma planlarında halk kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, (1), 4, 196-208.
- Özer, Z. (1998). Yaşam boyu eğitim için el ele. *Bilim ve Teknik*, 31 (365), 68-71.
- Polat, C. (2005a). *Üniversite kütüphane merkezli bilgi okuryazarlığı programlarının geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Public Libraries and Community-Based Education: Making the Connection for Lifelong Learning. Volume 1: Commissioned Papers. A Conference Sponsored by the National Institute on Postsecondary Education, Libraries, and Lifelong Learning, Office of Educational Research and Improvement. (1995). Washington, D.C*
- Public Libraries and Community-Based Education: Making the Connection for Lifelong Learning. Volume 2: Commissioned Papers. A Conference Sponsored by the National Institute on Postsecondary Education, Libraries, and Lifelong Learning, Office of Educational Research and Improvement. (1995). Washington, D.C.*
- Sağlamtuğç, T. (1987). Halk kütüphaneciliğinde gelişmeler ve Türkiye. *Türk Kütüphaneciliği*, 1 (3), 110-124.
- Sağlamtuğç, T. (1995). Cumhuriyetimizin 70. yılında halk kütüphaneciliğimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 9 (2), 135-143.
- Salgır, A. (1964). Halk kütüphanelerinin halk eğitimi hizmeti. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, (13), 3, 10-11.
- Snavey, L., Cooper, N. (1997). The information literacy debate. *Journal of Academic Librarianship*, 23, 1, ss. 9-14. ERIC veri tabanından erişildi.

- Spring. Austin (2007). Community Center lifelong learning. 26 Kasım 2007 tarihinde http://www.austin.k12.mn.us/AHS492/DOCS/CLC/CLC_spring2007_Brochure.pdf adresinden erişildi.
- Şen, A. (2000). Tarih boyunca kütüphanelerimiz. *Türk Yurdu*, 152, 58–59.
- Tavacı, Y. (1996). Kütüphaneler nasıl iyileşebilir. *Hürriyet Gösteri*, 191, 64–66.
- Tavacı, Y. (1998). Kütüphaneler ve eğitim [Okuyucu mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 2, 163–167.
- The role of public libraries in lifelong learning - a project under the section of public libraries, IFLA*. (2000, 27 Kasım). 18 Kasım 2007 tarihinde IFLA Web sitesinden erişildi: <http://www.ifla.org/VII/s8/proj/rolepublib.htm>
- Thorhauge, J. (2003). Information literacy – old wine on new bottles or a new field for librarians? *Scandinavian Public Library Quarterly*, 36 (1). 26 Kasım 2007 tarihinde http://www.splq.info/issues/vol36_1/01.htm adresinden erişildi.
- Titmus, C. ve diğerleri . (1985). *Yetişkin eğitimi terimleri* (A.F. Oğuzkan, Çev.). Ankara : Unesco Türkiye Milli Komisyonu.
- Üstün, A. (1983). Eğitim- kütüphane ilişkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 103-107.
- Wallis, J.(2005). [Adult education at 21st century kitabının tanıtımıdır]. *International Journal of Educational Development*, 25 (6), 671-672.
- Weingand, D.E. (1980, Mayıs). Reflections of tomorrow: Lifelong learning and the public library (A Delphi Study). Excerpts. 26 Kasım 2007 tarihinde ERIC veritabanından erişildi.
- Winter Park Public Library lifelong learning institute*. (10 Aralık 2007). 26 Kasım 2007 tarihinde Winter Park Public Library Web sitesinden erişildi: <http://www.wppl.org/institute/programs.htm>
- Yakar, A. (1996). *Halk kütüphanelerinin halk eğitimindeki yeri (Yenimahalle ilçe halk kütüphanesi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yaşam boyu öğrenme – 90’li yıllarda ne gibi değişimler oldu*. (2005, 31 Aralık). 17 Kasım 2007 tarihinde TNet Türkiye (Mesleki-Teknik Öğretmen ve Eğitimcilerin Eğitim Ağı) Web sitesinden erişildi: <http://mete.meb.gov.tr/ceviri/web/yasamboyuogrenme.htm>

- Yıldız, A. (2002). *Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Araştırmaları: amaç, kapsam, yöntem ve eğilimler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, B. (1998). Ankara’daki halk kütüphanesi sisteminin niceliksel analizi. *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Dergisi*, 4, 49–70.
- Yılmaz, B. (1998). Avusturya halk kütüphaneleri ve halk kütüphanesi sistemi üzerine bazı gözlemler [Okuyucu mektupları]. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 259–262.
- Yılmaz, B. (1999). Halk kütüphaneleri üzerine güncel bir karşılaştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 13 (1), s28-39.
- Yılmaz, B. (2001). Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ve Türkiye’de halk kütüphaneleri: Niceliksel bir karşılaştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 15 (4), 378-398.
- Yılmaz, E. (2000). Bilgi çağında kütüphanelerin eğitimdeki yeri ve önemi. *Çağdaş Eğitim*, 269, 31-39.
- Yurdadoğ, B. (1972). Eğitim ve kütüphane. *Türk Kütüphaneciliği*, (21), 1, 21-30.

Ek 1

**YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE TÜRKİYE’DE HALK KÜTÜPHANELERİ
ANKETİ**

Sayın Meslektaşım,

Bu anket Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nde yapmakta olduğum **“Yaşam Boyu Öğrenme Ve Türkiye’de Halk Kütüphaneleri”** başlıklı yüksek lisans çalışması için hazırlanmıştır. Elde edilecek veriler isminiz geçirilmeden tez çalışmasında kullanılacaktır. Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar son yıllarda halk kütüphaneciliği gündemine giren bir konuda Türkiye için politika oluşturulmasına katkıda bulunacaktır. Bu nedenle sorularda **“en iyi değil”** size **“en uygun”** olan seçeneği işaretleyerek anketi doldurmanız ve bize ulaştırmanız büyük önem taşımaktadır. Ankete isim yazmanız zorunlu değildir.

Zaman ayırdığınız ve yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim.

Aynur ERSOY
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Uzman Kütüphaneci
Tel. 0374 254 10 00 / 1883
e-posta: ersoy_a@ibu.edu.tr

Bölge Kodu:

1. Şu an kütüphanedeki statünüz?

1 () Müdür 2 () Müdür Yardımcısı 3 () Kütüphaneci

2. Öğrenim durumunuz?

1 () Lise 2 () Lisans 3 () Y.Lisans 4 () Doktora

3. Mezun olduğunuz üniversite ve bölüm?

1 () Ankara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü)
2 () Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü)
3 () İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü)
4 () Marmara Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü (Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü)

4. Mezuniyet yılınız?

.....(Lise)(Lisans)(Y.Lisans)(Doktora)

5. Kaç yıldır bir halk kütüphanesinde çalışıyorsunuz?

1 () 1-5 yıl 2 () 6-15 yıl 3 () 16-25 yıl 4 () 26 yıl veya üzeri

6. Halk kütüphaneleri açısından yaşam boyu öğrenme kavramı hakkında yeterli bilginizin olduğunu düşünüyor musunuz?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Kısmen

7. Üniversitede aldığınız eğitim süresince yaşam boyu öğrenme konusu ile ilgili ne kadar bilgilendirildiğinizi düşünüyorsunuz?

1 () Yeterince bilgilendirildim 2 () Yeterince bilgilendirilmedim 3 () Kısmen bilgilendirildim

8. Öğrenciliğiniz döneminde yaşam boyu öğrenme konusu ile ilgili herhangi bir kurs, seminer, sempozyum vb. programa katıldınız mı?
1() Evet 2 () Hayır
9. Çalışma hayatınız boyunca yaşam boyu öğrenme konusunda hizmet içi eğitim aldınız mı?
1() Evet 2 () Hayır
10. Çalışma hayatınız boyunca hizmet içi eğitim kapsamı dışında yaşam boyu öğrenme konusu ile ilgili herhangi bir toplantıya katıldınız mı?
1() Evet 2 () Hayır
11. Mesleğinizle ilgili olduğunu düşünerek yaşam boyu öğrenme konusunda kişisel bir bilgilenme çabanız oldu mu?
1() Evet 2 () Hayır

12.	1 Tamamen Katılıyorum	2 Katılıyorum	3 Kısmen Katılıyorum	4 Katılmıyorum
İlköğretim, orta öğretim, yüksek öğretim öğrencilerinin okulları ile ilgili bilgi gereksinimlerini karşılamak halk kütüphanelerinin öncelikli görevleri arasında yer almaz.	()	()	()	()
Halk kütüphaneleri örgün eğitimle ilişkisi olmayan kişilerin herhangi bir konudaki öğrenme çabasını destekler.	()	()	()	()
Örneğin fotoğrafçılık kursu düzenlemek halk kütüphanesinin öncelikli görevleri arasında değildir.	()	()	()	()
Halk kütüphaneleri kişinin gereksinim duyduğu bilgiyi ona sağlar. Ancak bilgiye nasıl erişeceği örgün öğretimde ona öğretilmelidir.	()	()	()	()
Halk kütüphaneleri kişilerin bilgisayar-internet kullanmayı öğretmek halk kütüphanelerinin görevleri arasında değildir.	()	()	()	()
Halk kütüphaneleri kişilere ücretsiz bilgisayar-internet kullanma olanağı yaratmalıdır.	()	()	()	()
Kişiler işverenle iş görüşmelerini halk kütüphanelerinde yapabilirler.	()	()	()	()
Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Halk Eğitim Müdürlüğü'nün düzenlediği bir kursa katılan kişinin kursla ilgili bilgi gereksinimini karşılamak halk kütüphanesinin görevleri arasında yer almaz.	()	()	()	()
Halk kütüphaneleri kişilerin bağımsız (kendi kendine) öğrenmelerine danışmanlık yapmak zorunda değildir.	()	()	()	()

Halk kütüphaneleri uzaktan (bilgisayar üzerinden) eğitimi destekler.	☐	☐	☐	☐
Yabancı dil kursu düzenlemek halk kütüphanesinin öncelikli görevleri arasında değildir.	☐	☐	☐	☐
Halk kütüphaneleri yaşam boyu öğrenme sürecinin bir parçasıdır.	☐	☐	☐	☐

13. Kütüphanenizde kullanıcıya açık ve internete bağlı kaç bilgisayarınız bulunmaktadır?
1 () 1-10 2 () 11-20 3 () 21 ve üzeri

14. 2008 yılı içinde kütüphane olarak kaç tane etkinlik (konferans, kurs, seminer, sergi, konser vb. faaliyetler) gerçekleştirdiniz?
.....

15. Bugüne kadar kütüphane olarak sonunda sertifika verilen bir kurs düzenlediniz mi?

Kursun konusu

1 () Hayır

2 () Evet

1

2

3

16. 2008 yılında kütüphane olarak hangi etkinlikleri gerçekleştirdiniz?
.....
.....
.....
.....

17. Yönetmeliklerle yapılması istenenler dışında gerçekleştirmeyi düşündüğünüz etkinliklerle ilgili yıllık bir plan yapıyor musunuz?

1 () Evet

2 () Hayır

18. Kütüphane olarak düzenlemeyi istediğiniz ya da düşündüğünüz etkinliklerin ne kadarını gerçekleştirebiliyorsunuz?

1 () Tamamını

2 () Bir bölümünü

3 () Çok azını

4 () Hiç

19. Kütüphane olarak gerçekleştirmek istediğiniz (gerçekleştirdiğiniz) etkinliklerin tamamını düzenleyemiyorsanız bunun nedenleri nelerdir? (Önem derecesine göre 1,2,3 biçiminde sıralayınız)

1 () Bütçe sorunu

2 () Bina sorunları

3 () Personel sorunu

4 () Kişi ve kurumlarla işbirliği sorunu

5 () Yönetim tarafından gereken desteği alamama

6 () Diğer:.....

7 () Herhangi bir sorun yok

20. Kütüphanede gerçekleştirmek istediğiniz (gerçekleştirdiğiniz) etkinlikler için sahip olduğunuz bütçe olanakları ne kadar yeterli oluyor?

1 () Tamamen yeterli oluyor

2 () Önemli ölçüde yeterli oluyor

3 () Çok az yeterli oluyor

4 () Hiç yeterli olmuyor

21. Kütüphane olarak gerçekleştirmek istediğiniz (gerçekleştirdiğiniz) etkinlikler için uygun bina koşullarına sahip misiniz?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Kısmen

22. Kütüphane binasının yetersizliği yüzünden düşündüğünüz halde gerçekleştiremediğiniz etkinlikler oluyor mu?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Bazen

23. Kütüphanenin şehir içindeki yeri düzenlenen etkinliklere katılım açısından uygun mu?

1 () Evet 2 () Hayır

24. Kütüphane olarak gerçekleştirmek istediğiniz (gerçekleştirdiğiniz) etkinlikler açısından personelle ilgili olarak ne gibi sorunlarınız bulunmaktadır?

1 () Personel sayısı yetersizdir

2 () Personel bu konuda yeterince bilgili ve yaratıcı değildir

3 () Düzenlenen / düzenlenecek etkinlikler konusunda personel yeterince istekli ve destekleyici değildir

4 () Diğer:

25. Kütüphane olarak gerçekleştirmek istediğiniz (gerçekleştirdiğiniz) etkinlikler konusunda bağlı olduğunuz yönetim birimlerinden ne kadar destek alabiliyorsunuz?

	<u>Tamamen</u>	<u>Çok az</u>	<u>Hiç</u>
Genel Müdürlük	()	()	()
Valilik	()	()	()
Kaymakamlık	()	()	()
İl Kültür ve Turizm Müd.	()	()	()
Kütüphane Müdürlüğü	()	()	()
Diğer:	()	()	()

26. Kütüphane olarak düzenlemeyi düşündüğünüz (düzenlediğiniz) etkinliklerde çevrenizdeki kişi ve kuruluşlar (resmi - sivil) ile işbirliği yapmada sorun yaşıyor musunuz?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Kısmen

27. 2008 yılında kütüphane olarak gerçekleştirdiğiniz etkinlikler için hangi kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaptınız?

1

2

3

28. Çeşitli etkinlikler (konferans, kurs, seminer, sergi, konser vb. faaliyetler) düzenlemeniz için halktan ve resmi – sivil kuruluşlardan (okul, dernek, vakıf vb.) size istek geliyor mu? Geliyorsa hangi konularda?

	<u>Hayır</u>	<u>Evet (Konular)</u>
1 () Halk	()	()
2 () Sivil – resmi kuruluş	()	()

29. Kütüphane olarak gerçekleştirdiğiniz etkinliklere katılım nasıl olmaktadır?

1 () Çok 2 () Orta 3 () Az

30. Yaşam boyu öğrenme konusunda halk kütüphanelerinin düzenleyebileceği en önemli üç etkinlik sizce ne olmalıdır?

- 1
- 2
- 3

31. Kütüphane olarak hizmet verdiğiniz yörede yaşayan halkın hangi konuda bir kursa (eğitime) gereksinimi olduğuna yönelik bir pazar araştırması yaptınız mı?

- 1 () Evet 2 () Hayır

32. Kütüphane olarak düzenlediğiniz etkinliklerin halkın eğitiminde ne kadar yararlı olabildiğini düşünüyorsunuz?

- 1 () Çok 2 () Orta 3 () Az

33. “Hangi yaştan, sınıftan veya cinsiyetten olursa olsun kayıtlı olduğu bir eğitim programı için destek isteyen ya da herhangi bir eğitim programına kayıtlı olmadan kişisel bilgi ve becerilerini geliştirmek isteyen tüm insanların öğrenme sürecine yaşam boyu öğrenme denir.”

Kütüphanenizin yaşam boyu öğrenme etkinliklerini gerçekleştirme konusunda etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

- 1 () Evet 2 () Hayır 3 () Kısmen

34. Sizce çalıştığınız kütüphanenin yaşam boyu öğrenme konusunda genelde etkili olamaması hangi nedenlerden kaynaklanmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- 1 () Kütüphanenin gerekli olanaklara sahip olamaması
- 2 () Kütüphane yöneticisi ve kütüphanecilere bu konuda yeterli bilginin kazandırılmamış olması
- 3 () Kütüphanemizin bağlı olduğu üst yönetim birimlerinin (KYGM, Valilik, Kaymakamlık, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) bu konudaki tutumları (bilinçsizliği ve duyarsızlığı)
- 4 () Diğer:

35. Yaşam boyu öğrenmede halk kütüphanelerinin rolü konusunda belirtmek istediğiniz başka bir nokta var mı?

-
-
-
-
-
-

Ek 2

Halk Kütüphaneleri ve Yaşam Boyu Öğrenme: İyi Uygulama Örnekleri

Dünyada halk kütüphanelerin işlev yüklendiği yaşam boyu öğrenme ile ilgili iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır. PULMAN (2002) Projesinde yer verilen iyi uygulama örneklerinden bazıları şunlardır:

AVRUPA

Açık Toplum Enstitüsü Eğitim Merkezleri (Open Society Institute Training Centres) Orta ve Doğu Avrupa ile eski Sovyetler Birliği'ni kapsayan 18 ülkede desteklenen merkezler, kütüphanecilerin sürekli eğitimi için kurulmuştur. Sayısal okur-yazarlık, merkezler tarafından sağlanan kursların bir bölümüdür. <http://www.osi.hu/>

ISTAR Ağları

Avrupa Komisyonu Toplumsal İşler Direktörlüğü (DGV)'nün Bölgesel Bilgi Toplumu Girişimleri (RISI2) programı bünyesinde 1997'de finanse ettiği bir projedir. Halk kütüphanelerini temel alan bu pilot proje, Avrupa'nın pazarlara ve ağlara erişimin zayıf olduğu bölgelerinde (Yunanistan, Kuzey İrlanda ve Almanya'da Thuringia) yaşayan halk arasında konu ile ilgili farkındalık yaratmak ve bilgi ve iletişim teknolojilerine ve internet'e erişim ve bu konularda eğitim sağlamak amacıyla yürütülmüştür. Proje 2000 yılında tamamlanmıştır. <http://www.istar.org/>

Kırsal Alanda Uzaktan Eğitim (Distance education in rural areas - DERAL)

Kalmar Län Kütüphanesi'nin eşgüdümünde gerçekleştirilen ve Avrupa Komisyonu'nun Kütüphaneler için Telematik programı tarafından finanse edilen bu proje, halk kütüphanelerini, normal ders programlarını izlemeye zorlanan kullanıcılara enformasyon, bilgi ve eğitimin aktarılmasında giderek daha önemli bir rol oynamaya teşvik etmeyi amaçlamıştır. <http://deral.infoc.ulst.ac.uk/>

ALMANYA

Bibweb

Alman ulusal girişimi “Bibweb-Halk Kütüphaneleri için İnternet Eğitimi”, kütüphane personelinin İnternet becerileri kazanmaları ve geliştirmeleri için uzaktan İnternet öğrenimi aracı yaratmıştır. <http://www.bibweb.de/>

Lernende Regionen (öğrenen bölgeler)

Federal olarak finanse edilen bu proje ile yaşam boyu öğrenme kurumları ağı kurulacaktır. Halk kütüphaneleri, yaşam boyu öğrenme erişim noktaları olarak bu projeye katılacaklardır. http://www.bmbf.de/210_3268.html

Medienkompetenzzentren in Bibliotheken (Kütüphanelerdeki medya yetenek merkezleri)

Genellikle küçük ölçekteki 1200 halk kütüphanesine İnternet erişimini sağlamayı amaçlayan federal projedir (2000).

www.bdbibl.de/dbv/medienzentren/medienkomprechts.html

Stuttgart Halk Kütüphanesi

Stuttgart halk kütüphanesi, bir halk kütüphanesi ile diğer ders programı dışında kalan kurumlar arasında ortaklık anlayışını yerleştirmek için Yetişkin Eğitimi için Alman Enstitüsü ile birlikte çalışmaktadır. <http://www.die-frankfurt.de/efil/index.htm>

Stuttgart Halk Kütüphanesi web sitesi bu konuda çok iyi bir görüş açışı sunar: <http://www.stuttgart.de/stadtuecherei/druck/opencontent/index.htm>

BELÇİKA

Antwerp Üniversitesi

Web’e Dayalı Etkileşimli Öğrenme: Modeller ve Uygulamalar Projesi sonucunda geliştirilmiş web siteleri: Amaç, kursları WWW’ye uygun biçimde geliştirmektir. Web tabanlı etkileşimli öğrenimin Enformasyon Bilimi öğrencileri için uyarlanmış bir örneğidir.

<http://ibw-wilma.uia.ac.be/ODI/> - Belgesel Bilgi Bilimi’ne genel giriş kursu.

<http://ibw-wilma.uia.ac.be/HRM/> - Kütüphaneler ve bilgi hizmetlerinde insan kaynakları yönetimi kursu.

BULGARİSTAN

Kütüphanecilerin sürekli eğitimi için Bulgaristan Eğitim Merkezi'nin web sitesi.
<http://www.nl.otel.net/ulişo/Cntr-forİ20cont.ed.htm>

ÇEK CUMHURİYETİ

Kütüphanelerin Kamu Bilgi Hizmetleri

Çek Cumhuriyeti'ndeki tüm kütüphanecilere bilgisayar okur-yazarlığı kazandırmayı amaçlayan geniş bir program paketinin bir parçasıdır.

<http://www.nkp.cz/o knihovnach/konsorcia/VISK/VISK2.htm>

Kütüphanecilerin Okul Dışı Eğitimi

Program, tüm Çek Cumhuriyeti'nde, küçük kütüphanelerde çalışanlar da dahil olmak üzere kütüphanecileri, ECDL (European Computer Driving Licence) standartlarına uygun yeni beceri ve yetenekler kazanmak üzere eğitmek suretiyle, BTT çalışmalarına ve bilgi hizmetlerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

<http://www.nkp.cz/o knihovnach/konsorcia/VISK/VISKindex.htm>

DANİMARKA

Kütüphane ve Bilgi Bilimi Kraliyet Okulu (Royal School of Library and Information Science)

Kütüphanecileri hedef alarak eğitim kursları, uzaktan öğrenim ve master programları geliştirir.

<http://www.db.dk/home uk.htm>

VUCiBIB-Kütüphanelerde Yetişkin Eğitimi Merkezleri

Kuzey Jutland'da Vesthimmerland bölgesindeki eğitim düzeyini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

<http://www.hf-vuc.dk/vuc-bib/english/english.htm>

FİNLANDIYA

FinELib-Ulusal Elektronik Kütüphane (Finlandiya Ulusal Kütüphanesi ve Helsinki Üniversitesi Kütüphanesi – The National Library of Finland and Helsinki University Libray)

Eğitim, öğrenme ve araştırmayı desteklemek için halk kütüphanelerini de kapsayan üye kurumlara merkezleştirilmiş kaynaklar sunan bir web sitesidir. Eğitim, öğrenme ve araştırmaya destek olarak kaynakların kullanılmasında, satın alma ve kullanıcı hakları ile ilgili görüşmeleri merkezleştirmeyi amaçlayan, bir ulusal kütüphane ile akademik kütüphane arasındaki ortaklığa mükemmel bir örnektir. <http://lib.helsinki.fi/finelib/>

FRANSA

PAGSI

Fransa, Ocak 1998’de, bilgi toplumuna girebilmek için Programme d’Action Gouvernemental pour la Societe de I’ Information (PAGSI) adında bir genel plan benimsemiştir. Kütüphaneler, sayısal kültür mirası ve yeni bilgi teknolojilerine erişim programlarında yer almışlardır. <http://www.internet.gouv.fr>

HOLLANDA

Kennisnet

Kennisnet, eğitim kurumları ve kütüphaneler için sayısal İnternet yaratmak üzere planlanmış bir Eğitim Bakanlığı projesidir. Projeye 20 yerel kütüphane katılmıştır. <http://ob.kennisnet.nl>

NBLC-Hollanda Halk Kütüphaneleri Derneği

Kütüphaneciler ve yurttaşlar için sayısal okur-yazarlık kurslarıyla ilgili web-öğrenimi konusunda bazı pilot programlar hazırlamıştır. <http://www.nblc.nl>

Venlo Halk Kütüphanesi

Web sitesi, edebiyat dersi ödevlerinde öğrencilere destek vermek amacıyla bir sayısal çalışma aracı sağlamaktadır. Danışman ve sayısal araç geliştirme kurumları olarak halk kütüphanelerinin üstlendiği role bir örnektir. <http://www.leesdossier.nl>

İNGİLTERE

Kütüphane Derneği

Kütüphaneler ve Yaşam Boyu Öğrenme- bir strateji, 2002-4. Öğrenenlerin gereksinimleri, kütüphane çalışanlarının becerileri, ortaklık ve erişim konularına odaklanmıştır. [http://www.la-hq.org.uk/directory/prof issues/lls.html](http://www.la-hq.org.uk/directory/prof%20issues/lls.html)

Netskills

Netskills, kütüphane çalışanlarına (diğerleriyle birlikte) web'e temel bir girişten HTML yazarlığı gibi daha ileri kurslara kadar her seviyede ağlaşmış bilgiyle ilgili kurslar sağlamaktadır.

<http://www.netskills.ac.uk>

Norfolk Yasam Boyu Öğrenme Grubu

Kütüphaneler, müzeler, yetişkin eğitimi, yeni hizmetler ve belediyeleri de içine alan birleşmiş bir grubun ortaklaşa oluşturduğu ve yaşam boyu öğrenmenin geliştirilmesi için öncelikli alanları belirlemeye yönelik bir girişimdir. <http://www.lic.gov.uk/publications/policyreports/empower/index.html>

İRLANDA

Eşit beceriler

Bir yerel erişim noktaları ağı, destek grupları ve eğitim kurumları kanalıyla olabildiğince fazla sayıda insanın bilgisayar ve İnternet kullanımı deneyimi kazanmasını amaçlamaktadır. <http://www.equalskills.com/>

İrlanda, kırsal ve kentsel kesimlere odaklanmış bir pilot yetişkin rehberliği servisi kurmuştur. Bu girişim, yerel olarak güncellenebilecek ve erişilebilecek öğrenim fırsatlarıyla ilgili ulusal bir web sitesinin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Ayrıca kütüphanelerdeki BTT bilgi noktalarının yanı sıra direkt telefon hatları da sağlayacaktır.

İSKOÇYA

2002'de tüm kütüphaneler ve okullar birbiriyle bir ağ altında birleştirilecek ve tüm öğretmenlerle öğrencilerin birer elektronik posta adresleri olacaktır. Yaşam boyu öğrenmenin tüm sektörlerine İnternet erişimi sağlamayı da planlamaktadır.

Güney Ayrshire Siber Projesi (South Ayrshire Cyber Project)

Yurttaşların bilgi teknolojilerine eşit erişime sahip olmaları için geliştirilmiştir.

<http://www.south-ayrshire.gov.uk/libraries/cybercentre/cybercen.htm>

Sunderland

İnternet erişimi, kelime işlem ve İnternet'teki yaşam boyu öğrenme olanaklarına erişim de dâhil olmak üzere çeşitli bedava bilgi teknolojileri hizmetleri sunan altı elektronik köy salonu ve öğrenme merkezleri kurulmuştur.

<http://www.sunderland.gov.uk/public/editable/themes/lifelong-learning/electronic-village-halls1.asp>

Ufi-Endüstri Üniversitesi

İngiltere'deki yaklaşık 700 BTT öğrenme merkezinden oluşan bir ağdır ve birtakım olanaklardan yoksun topluluklarda yaşayan yetişkinler için BTT ve bunlara dayalı öğrenme olanaklarına erişimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. 2002 süresince, tüm kütüphaneler ülke çapındaki yaşam boyu öğrenme ağına bağlanacaktır.

<http://www.learnirect.co.uk/>

İSVEÇ

Helsingborg Kütüphanesi

Bilgi simsarları- kütüphane aracılığıyla küçük işletmelere bilgi ve eğitim sağlar.

<http://biblioteket.helsingborg.se/index.asp>

İTALYA

CREMISI

On iki ulusal kütüphanede, kütüphaneciler, çalışanlar ve yurttaşlar için eğitim kurslarını hedef alan bir çoklu-ortam salonları ağı yaratmayı hedeflemiştir. Bu proje 2000'de tamamlanmıştır. CREMISI'nin devamı olarak ABSIDE projesi, EQUAL Programı çerçevesinde yeni onaylanmıştır. Proje, kütüphaneler tarafından verilen eğitim hizmetlerine dayalı olarak yeni modellerin, ayrımcılık ve dışlanma problemlerini hedefleyen faaliyetleri nasıl destekleyebileceğini test etmeyi amaçlar. Proje hem kütüphanecileri hem de son kullanıcıları hedef almaktadır. <http://www.cremisi.org/>

Roma Şehir Meclisi

Kütüphanecileri hedef alan BTT eğitimi kurslarını teşvik etmektedir.

<http://217.59.60.53/asp/MAHome.asp?Opr=Cus>

LİTVANYA***Klaipeda Şehir Kütüphanesi***

Sistematik bir sayısal okur-yazarlık programı geliştirmiştir. <http://www.biblioteka.lt/>

Plunge Halk Kütüphanesi

Resmi ve resmi olmayan eğitim için yerel yönetimler, yetişkin eğitimi kurumları, okullar, sivil toplum kuruluşları vb. ile işbirliği içinde çeşitli projeleri vardır.

<http://www.kf.vu.lt/~btmc/zitos/index.html>

Utena Halk Kütüphanesi

Bu kütüphane ve onun 11 şubesi aracılığıyla, okul öğrencileri ve yetişkinler için sayısal okur-yazarlık kurslarının yanında kullanıcılara bilgisayar ve internet bağlantısı, veritabanları ve elektronik kaynaklar sunmaktadır. Litvanya'nın topluluk bilgi merkezi haline gelen ilk kütüphanelerinden biridir. <http://www.uvb.lt>

Zarasai Halk Kütüphanesi

Halka ücretsiz dil kursları sunmaktadır. <http://www.is.lt/zarasbiblio>

MACARİSTAN***Kecskemet'teki Katona Jozsef Halk Kütüphanesi***

Bu kütüphane yalnızca resmi ve yaygın eğitimi desteklemekle kalmayıp, okul dışı eğitimle ilgilenenlere ve bağımsız olarak öğrenmeye hevesli kişilere değerli hizmetler sunmaktadır. İrtibat kurulabilecek kişi: Nehz Gyrgyi gyorgyi@kjmku.hu

<http://www.kjmku.hu/>

NORVEÇ***Hordaland Halk Kütüphanesi***

NELL (Yaşam Boyu Öğrenme Ağı) projesi, halk kütüphanelerinin yaşam boyu öğrenmenin merkezleri olduğunu doğrulamaktadır. Kullanıcılar hem bireyler hem de işletmelerdir. Yetişkinlerin ikamet ettikleri yerlere olabildiğince yakın alanlarda farklı düzeylerdeki mesleki eğitim kurslarını takip edebilmelerini sağlamayı ve bölgesel ağlar oluşturmayı amaçlamaktadır. <http://www.hordaland.forkebibl.no/NELL>

Hordaland Halk Kütüphanesi, Bergen Koleji

Nordik Bakanlar Konseyi projesidir. Bireysel çalışma için pedagojik çalışma atölyelerinin geliştirilmesi ve buna ek olarak yetişkinlere gerçek çalışma durumları veya planlamalarında yol göstermek üzere katılımcıların (çoğunlukla kütüphaneciler) eğitilmesi amaçlanır. Katılımcılar ders kredisi almaktadırlar. <http://www.hordaland.folkebibl.no/verkstad/index.html>

Sandnes Halk Kütüphanesi

Yeni başlayan bu proje kapsamında, kütüphanede kendi niteliklerini belirlemede kullanıcılara yardımcı olmayı amaçlayan bir bilgi merkezi oluşturulmuştur. <http://www.sandnes.kommune.no/bibliotek/index.html>

Trondheim Halk Kütüphanesi

Yeni teknolojilerin nasıl kullanılacağı konusunda kurslar sunmaktadır. <http://www.tfb.no>

POLONYA

Olsztyn Halk Kütüphanesi

Proje, kent dışında organize edilen bilgisayar eğitim programlarını kapsamaktadır. Warmia i Mazury bölgesindeki bu yerel proje, OSI, Budapeşte tarafından desteklenmektedir. Kütüphane kullanıcıları, çalışanları, öğretmenler ve yerel yönetimlerin temsilcileri eğitim toplantılarına katılmıştır. <http://www.osi.hu/>

ROMANYA***British Council***

Kütüphanecileri hedef alan BTT kurslarının web sitesidir.

<http://www.britcoun.org/romania/infoexch/romcurs.htm>

SLOVENYA***Oton Zupancic Halk Kütüphanesi***

Kütüphane, yaşam boyu öğrenme kapsamında, okuma, öğrenme ve tartışma merkezleriyle bağımsız öğrenme merkezi ve iş bulma bilgi hizmeti sunmaktadır.

<http://www.lj-oz.sik.si>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Aynur ERSOY
Doğum Yeri ve Tarihi : Bolu-1980

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Kütüphanecilik Bölümü Dokümantasyon ve
Enformasyon Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Ana
Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri

Ersoy, A. (2007). Hacettepe Üniversitesi Türk
Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf
öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. S.
Kurbanoğlu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. Haz.),
“*Değişen dünyada bilgi yönetimi
sempozyumu 24-26 Ekim 2007 Ankara
bildiriler içinde* (ss.179-184). Ankara :
Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge
Yönetimi Bölümü
Ersoy, A., Yılmaz, B. (2009). Yaşam Boyu
Öğrenme ve Halk Kütüphaneleri: Kuramsal
Bir Yaklaşım. II. Ulusal okul
kütüphanecileri konferansı : 'Bilgi
Okuryazarlığı'ndan 'Yaşam Boyu
Öğrenme'ye... :27 Haziran 2009. İstanbul.
TKD İstanbul Şubesi, Üsküdar Amerikan
Lisesi, Okul Kütüphanecileri İstanbul Grubu

İş Deneyimi

Stajlar : Başkent Üniversitesi Kütüphanesi
TAİ Kütüphanesi

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Kütüphane ve
Dokümantasyon Daire Başkanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : ersoy_a@ibu.edu.tr

Tarih : 08.06.2009